

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEKNOKENTLERDE GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN YARARLAR VE
VERGİSEL BOYUTTA İNCELENMESİ VE BİR UYGULAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazan AKAN

Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı

Muhasebe ve Denetimi Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Faris KOCAMAN

OCAK 2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı Muhasebe ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1612.070013 numaralı öğrencisi **Nazan AKAN**'ın "TEKNOKENTLERDE GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN YARARLAR VE VERGİSEL BOYUTTA İNCELENMESİ VE BİR UYGULAMA" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 28.11.2017 tarih ve 2017/33 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **g. h. k.** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **Kabul** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :22/12/2017

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Faris KOCAMAN

.....

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Günay Deniz DURSUN

.....

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ali KABLAN

.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “TEKNOKENTLERDE GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN YARARLAR VE VERGİSEL BOYUTTA İNCELENMESİ VE BİR UYGULAMA” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (../../.)

Nazan AKAN

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans öğrenimim sırasında ve tez çalışmalarım boyunca gösterdikleri her türlü destek ve yardımlarından dolayı çok değerli hocalarım Prof. Dr. Gülümser ÜNKAYA'ya, Yrd. Doç. Günay Deniz DURSUN'a ve Yrd. Doç. Faris KOCAMAN'a en içten dileklerle teşekkür ederim.

Bu çalışma boyunca yardımlarını esirgemeyen çalışma arkadaşlarıma ve çalışmamın uygulama kısmını destekleyen İstanbul Aydın Üniversitesi'ne teşekkürü borç bilirim.

Ocak 2018

Nazan AKAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ	xv
ŞEKİL LİSTESİ	xvii
ÖZET	xix
ABSTRACT	xxi
1. GİRİŞ	1
2. TEKNOKENTLERE GENEL BİR BAKIŞ	3
2.1. Teknokent Kavramı ve Tanımı	3
2.2. İnovasyon, Girişimcilik ve Bilginin Ticarileşmesi	6
2.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Teknokentlerin Önemi	8
2.4. Teknokentlerin Gelişimi.....	11
2.4.1. Dünyada teknokentler	11
2.4.2. Türkiye’de teknokentler	14
2.5. Teknokent Uluslararası Kuruluş ve Birlikleri	21
2.6. Teknokentlerin Ortak Özellikleri	23
2.7. Teknokentlerin Amaçları	24
2.8. Teknokentlerin Sağladığı Katkıları	25
2.8.1. Girişimcilere olan katkıları	25
2.8.2. Üniversitelere olan katkıları	26
2.8.3. Buldukları bölgelere katkıları	27
2.8.4. Ülke ekonomisine ve bölgelere olan katkıları.....	27
2.9. Teknokent Modelleri	28
2.9.1. Kamu kurumlarının ağırlıklı olduğu model	29
2.9.2. Yerel yönetimin ağırlıklı olduğu model	29
2.9.3. Üniversitelerin ağırlıklı olduğu model	29
2.9.4. Özel sektörün ağırlıklı olduğu model.....	30
2.9.5. Karma model	30
3. TEKNOKENTLERDE SAĞLANAN AVANTAJLAR	31
3.1. Kavramsal Çerçeve	31
3.1.1. Vergisel olmayan avantajlar (Teşvikler).....	33
3.1.1.1. Risk sermayesi	33
3.1.1.2. Melek yatırımcılar	34
3.1.1.3. Hibeler ve krediler	36
3.1.1.3.1. Geri ödeme koşulu ile alınan destek ve yardımlar	39
3.1.1.3.2. Geri ödemesiz alınan destekler ve yardımlar	39
3.1.2. Vergisel olan avantajlar (Teşvikler).....	40

3.2. Yönetici Şirkete Sağlanan Avantajlar	40
3.2.1. İstisnanın niteliği	40
3.2.2. İstisna kapsamına olan faaliyetler	42
3.2.3. İstisna kapsamına olmayan faaliyetler	42
3.2.4. İstisna tutarının tespiti	43
3.2.5. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri	44
3.2.6. İstisnanın uygulama ve denetimi	45
3.3. Girişimcilere Sağlanan Avantajlar	46
3.3.1. Gelir ve kurumlar vergisi istisnası	47
3.3.1.1. İstisnanın niteliği	47
3.3.1.2. İstisna kapsamında olan faaliyetler	47
3.3.1.3. İstisnadan yararlanmak için yapılması gerekenler	48
3.3.1.4. Merkez ve şube ayrımı	49
3.3.1.5. İstisna tutarının tespiti	49
3.3.1.5.1. Seri üretim halinde istisna	51
3.3.1.5.2. Bölgede faaliyete geçirmeden önce geçildikten sonra başlatılmış projeler ve istisna kapsamındaki yeri	52
3.3.1.5.3. Ar-Ge indirimi	53
3.3.1.5.4. Sınai mülkiyet hakkı istisnası	54
3.3.1.5.5. Tasarım faaliyetleri	55
3.3.1.5.6. Tasarım sayılmayan faaliyetler	56
3.3.1.6. İstisna kazancının kar payı dağıtımı	57
3.3.1.7. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri	57
3.3.1.8. İstisnanın uygulama ve denetimi	58
3.3.2. Ücretlerde gelir stopajı istisnası	58
3.3.2.1. İstisnanın niteliği	58
3.3.2.2. İstisna kapsamında olan ücretler	58
3.3.2.3. İstisna kapsamında olmayan ücretler	59
3.3.2.4. İstisnanın tespiti	60
3.3.2.5. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri	61
3.3.2.6. İstisnanın uygulama ve denetimi	61
3.3.3. Katma değer vergisi istisnası	61
3.3.3.1. İstisnanın niteliği	61
3.3.3.2. İstisna kapsamında olan faaliyetler	62
3.3.3.3. İstisna kapsamında olmayan faaliyetler	63
3.3.3.4. İstisnadan yararlanma şartları ve başvuru süreci	64
3.3.3.5. İstisnadan vazgeçme	64
3.3.3.6. İstisnanın tespiti	65
3.3.3.6.1. KDV indirimi ve iadesi açısından tespiti	66
3.3.3.6.2. Seri üretimlerde kdv uygulaması açısından tespiti	67
3.3.3.6.3. Müşterek giderler ve amortismanlar açısından tespiti	68
3.3.3.7. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri	69
3.3.3.8. İstisnanın uygulama ve denetimi	69
3.3.4. Sosyal güvenlik primi işveren hissesi desteği	69
3.3.4.1. Desteğin niteliği	69
3.3.4.2. Destekten yararlanma şartları	70
3.3.4.3. Destekten yararlanmak için yapılması gereken işlemler	71

3.3.4.4. Destek kapsamının olmayan ve diğer teşviklerden yararlanan sigortalılar	72
3.3.4.5. Destek tutarının tespiti	73
3.3.4.6. Desteğin bildirimi ve yükümlülükleri	74
3.3.4.7. Desteğin uygulanması ve denetimi	75
3.3.5. Diğer avantajlar	75
3.3.5.1. Damga vergisi ve harç istisnası	75
3.3.5.2. Gümrük vergisi istisnası ve tek pencere sistemi	76
3.3.5.3. Sermaye desteği	76
3.4. Akademisyenlere Sağlanan Avantajlar	78
4. UYGULAMA.....	81
4.1. Metodolojik Araştırma	81
4.2. Çalışmanın Amacı	89
4.3. Araştırmanın Metodu	90
4.4. Genel Açıklama	90
4.5. Şirket Hakkında Genel Bilgiler	91
4.5.1. Kurumlar vergisi yönünden bir uygulama	91
4.5.2. Katma değer vergisi yönünden bir uygulama	101
4.5.3. Ücretlerde gelir stopajı ve sosyal güvenlik primi işveren desteği yönünden bir uygulama	104
4.5.4. Vergisel olmayan destekler yönünden bir uygulama	108
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
6. KAYNAKLAR	117
ÖZGEÇMİŞ.....	129

KISALTMALAR

A.B.D.	: Amerika Birleşik Devletleri.
A.Ş.	: Anonim Şirket.
AB	: Avrupa Birliği.
ADAPTO	: Sakarya Teknoloji Transfer Ofisi.
AGİ	: Asgari Geçim İndirimi.
ARİNKOM TTO	: Anadolu Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi.
AURP	: Association of University Research Parks.
DEMODAY	: Düzenlenen Sunum Günleri.
GİSDEP	: Girişim Sermayesi Destekleme Programı.
GOSB TEKNOPARK	: Gebze Organize Sanayi Bölgesi Teknopark.
GV	: Gelir Vergisi.
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu.
GTB	: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı.
IASP	: International Association of Science Parks and Areas of Innovation.
İTGBD	: İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgeleri.
İSTANBULYMMMO	: İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası.
İSTO	: İstanbul Sanayi Ticaret Odası.
İSMMMO	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası.
İTEP	: İleri Teknoloji Projeleri.
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi.
KDV	: Katma Değer Vergisi.
KDV GUT	: Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği.
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu.
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler.
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı.
KUSİ	: Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği.
KUSİP	: Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği Platformu.
KV	: Kurumlar Vergisi.
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu.
KVGT	: Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.
LTD. ŞTİ.	: Limited Şirketi.
MARTEK	: Marmara Teknokent.
NACE REV 2	: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması, Revize 2.
NKU	: Namık Kemal Üniversitesi.
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development. (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü).
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi.
R&D	: Research and Development Araştırma ve Geliştirme.

SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu.
SGK SPEK	: Sosyal Güvenlik Kurumu Sigorta Primine Esas Kazanç.
SAN-TEZ	: Sanayi Tezleri.
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti.
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi.
TEKMER	: Teknoloji Geliştirme Merkezi.
TGBD	: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği.
TGB	: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri.
TGBK	: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu.
TGBUY	: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği.
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi.
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu.
TÜBİTAK MAM	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Marmara.
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği.
TPE	: Türk Patent Enstitüsü.
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı.
TTO	: Teknoloji Transfer Ofisi.
UKSPA	: The United Kingdom Science Park Association. (Birleşik Krallık Bilim Parkı Birliği).
UME	: Ulusal Metroloji Enstitüsü.
UNDP	: The United Nations Development Programme. (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı).
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü).
USD	: United States Dollar. (Amerikan Doları).
V.U.K.	: Vergi Usul Kanunu.
YMM	: Yeminli Mali Müşavir.

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Ülkemizde Faaliyette Olan Teknokentler.....	15
Çizelge 2.2 : Ülkemizde Faaliyette Olmayan Teknokentler.....	17
Çizelge 2.3 : Ülkemizde Teknokentlerde Faaliyette Bulunan Firmaların Sektörel Dağılımı	18
Çizelge 2.4 : Türkiye'deki Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Tamamlanan	
Fikri ve Sınai Mülkiyet Bilgileri	21
Çizelge 2.5 : Dünyada Yer Alan Uluslararası Teknokent Birlikleri.....	22
Çizelge 2.6 : IASP'ye Üye Olan Ülkeler.....	23
Çizelge 3.1 : Uygulama Biçimlerine Göre Teşvikler	32
Çizelge 3.2 : Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Verilen Destekler.....	37
Çizelge 4.1 : Müşterek Giderlerin Anahtar Dağılımı	93
Çizelge 4.2 : ABC A.Ş. Ayrıntılı Gelir Tablosu.....	94
Çizelge 4.3 : ABC A.Ş. Kurum Kazancı Hesaplama	96
Çizelge 4.4 : Teknokent Dışında Çalışan Personelin İşverene Maliyeti	105
Çizelge 4.5 : Teknokent Dışında Çalışan Personelin Personelin Maliyeti	105
Çizelge 4.6 : Teknokent İçinde Çalışan Personelin İşverene Maliyeti	106
Çizelge 4.7 : Teknokent İçinde Çalışan Personelin Maliyeti	107
Çizelge 4.8 : Teknokent İçinde ve Teknokent Dışında Faaliyetlerinin Karşılaştırılması	110

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliğinde Üçlü Sarmal Modeli	10
Şekil 2.2 : Dünyada Yer Alan Teknokentlerin Sektörel Dağılımı.....	13
Şekil 2.3 : Dünyadaki Teknokentlerde Yer Alan Şirketlerin Faaliyet Türüne	
Göre Dağılımı.....	14
Şekil 2.4 : Ülkemizde Ye Alan Teknokentlerin Yıllara Göre Dağılımı	17
Şekil 2.5 : Ülkemizde Teknokentlerde Yer Alan Firma Sayısının Yıllara	
Göre Dağılımı.....	18
Şekil 2.6 : Ülkemizde Teknokentlerde Yürütülen Proje Sayısının Yıllara.....	
Göre Dağılımı.....	19
Şekil 2.7 : Ülkemizde Teknokentlerde İstihdam Edilen Personel Saysının Yıllara	
Göre Dağılımı.....	20

TEKNOKENTTE GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN YARARLAR VE VERGİSEL BOYUTTA İNCELENMESİ VE BİR UYGULAMA

ÖZET

Teknolojinin ve dijital dünyanın hâkim olduğu günümüz dünyasında yeni bir sanayi devrimi olarak kabul edilen endüstri 4.0 ile artık küreselleşen teknoloji ve bilginin önemini göstererek, küresel boyutta bu gelişmelere ayak uydurulması gerektiği gözler önüne sermektedir. Yaşadığımız 21. yüzyılda bilgi yoğun teknolojilerin yerine inovasyona dayalı ileri teknolojiler yer verilmiştir. Teknoloji ve inovasyonun ekonomik büyüme ve kalkınmada stratejik bir öneme sahip olduğu yaşadığımız dönemde açıkça görülmektedir.

Günümüz çağında bu teknolojik gelişmişliğe ve entelektüel sermaye birikimine sahip olmak ve değişen dünyada uluslararası alanda rekabet edebilen, katma değer katarak ülke ekonomilerini ve gelişmişlik düzeylerini ilerletebilen bir ülke olmak için bu sürece hızlı şekilde adapte olmak gerekmektedir. Bu teknolojik ilerlemeye yetişebilmek ve sahip olabilmek için teknoloji üretimi yada teknoloji transferi yoluyla mümkün olduğu göz önüne alındığında teknoloji transferinin getirdiği yüksek maliyetlerin sürdürülebilir bir teknolojik gelişmişliği zorlamaktadır. Bu durumda ülkelerin teknoloji elde etme gayreti içinde teknolojik üretime yönelmesi amacıyla bilgi üretiminin ve bilginin ticarileştirilmesi amacıyla uygun ortamların yaratılması oldukça önemlidir. Bu bilgi birikimlerinin teknoloji üretiminde ve teknolojiye aktarılmasında gerekli ortamların olması gerekmektedir. Bu açıdan üniversite, sanayi ve devletin bir arada olduğu Teknokentlerde bu ortamların en uygun olduğu yapılardır. Teknokentlerde faaliyet gösteren firmalara çok çeşitli avantajlar sağlanmaktadır. Bunların bir kısmı vergisel olmayan avantajlar olabileceği gibi diğer kısmıda vergisel olan avantajdır. Vergisel olmayan avantajlar; teknogirişim sermayesi, risk sermayesi, hibe ve krediler şeklinde olabileceği gibi vergisel olan avantajlarla da kanun ve yönetmeliklerce belirlenen çeşitli muafiyetler bulunmaktadır. Mevcut kanunlar çerçevesinde Teknokentlerde faaliyet gösteren girişimcilere, faaliyette buldukları Ar-Ge, yazılım, tasarım faaliyetlerinden elde etmiş oldukları kazançlardan gelir ve kurumlar vergisinden 2023 tarihine kadar muafırlar. Aynı şekilde mükelleflerin gelir ve kurumlar vergisinden muaf tutulması süresi dâhilinde Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri ile ilgili olmak üzere yapılacak olan ithal eşya üzerinden gümrük vergisinden her türlü harç ve fonlardan da muafırlar. Yine bu girişimler için personel çalıştıran işverenlere SGK işveren desteği primi ile de destek verilmektedir.

Çalışmada da ülkemizde teknolojik gelişimine katma değer sağlayan Teknokentler hakkında genel bir bilgilendirme ile Teknokentlerde faaliyet gösteren firmalara sağlanan avantajlar ve bu avantajlar neticesinde mükellefiyetlikleri belirtilmiştir. Çalışmanın uygulaması ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri içinde faaliyet gösterilmesi halinde sağlanan avantajların ve bölge dışında faaliyet gösterilmesi halinde faaliyetlerin karşılaştırmalı olarak açıklanmasına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İnovasyon, Girişimcilik, Bilginin Ticarileşmesi, Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği, Teknokentler, İstisnalar ve Avantajlar.*

EXAMINING THE BENEFITS PROVIDED FOR THE ENTRY OF FOUNDERS TO RESEARCH AND DEVELOPMENT CENTERS FOR TAX PURPOSES

ABSTRACT

Today's Industrial 4.0 with rapid technological advancement, those countries that their progress intensely related to technology, innovations and New inventions have to establish strong and steady interaction with other countries. The countries which can play an effective role at socio-cultural economic and political are able to establish permanent structure.

In modern times, possessing the technological development and the accumulation of intellectual capital in the international realm, as well as the ability to compete in a changing world, to share this value of the country's economy and to become a country that can advance levels of development, it must adapt itself to existing conditions as soon as possible. In order to achieve and take ownership of technology, its production, or its licensees, has caused great costs in economic progress. In this case, the efforts of countries to acquire technology for technological products and information with the aim of knowledge and information base business will be of great importance by creating an appropriate environment. Various advantages have been provided for companies operating in research and development centers. Part of these advantages can be in the form of tax aspects and other as a part of the non-tax aspects. Non-tax benefits can be made in the form of R & D investments, risky investments and grants and loans. According to the existing laws, for the companies operating in R & D centers, income can be earned by writing, designing and researching, and there is tax-exempt until 2023. Also, those who are in the process of exempting their income from research and development will be exempted from paying customs taxes for their products due to the design and modernization of their activities. Companies operating in research and development centers are funded by Social Security Institutions for the personnel working in these locations.

This research in our country focuses on R & D centers that put value on technological advancement, a comprehensive review of the benefits provided to companies operating in these centers, and the results of these benefits are ongoing in these companies. The research explored the benefits of companies operating inside research and development, as well as the companies operating outside these centers.

Keywords: *Innovations, Entrepreneurship, Information Commercialization, Government Cooperation-University-Industry, Research and Development Centers, Benefits and Exceptions.*

1. GİRİŞ

Teknolojinin çok hızlı ilerlediği günümüz Endüstri 4.0 çağında, teknoloji ve inovasyona bağlı gelişmekte olan ülkelerin bu gibi yeniliklere ayak uydurabilmesi için ülkelerin Ar-Ge, inovasyon, tasarım ve teknoloji üretimine dayalı bir süreci takip etmeleri gerekmektedir. Sürdürülebilir bir ekonomik yapıya ve teknolojik gelişmişliğe sahip olan ülkeler ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi anlamda oldukça etken bir role sahiptirler.

Günümüz çağında bu teknolojik gelişmişliğe ve entelektüel sermaye birikimine sahip olmak ve değişen dünyada uluslararası alanda rekabet edebilen, katma değer katarak ülke ekonomilerini ve gelişmişlik düzeylerini ilerletebilen bir ülke olmak için bu sürece hızlı şekilde adapte olmak gerekmektedir. Bu teknolojik ilerlemeye yetişebilmek ve sahip olabilmek için teknoloji üretimi yada teknoloji transferi yoluyla mümkün olduğu göz önüne alındığında teknoloji transferinin getirdiği yüksek maliyetlerin sürdürülebilir bir teknolojik gelişmişliği zorlamaktadır. Bu durumda ülkelerin teknoloji elde etme gayreti içinde teknolojik üretime yönelmesi amacıyla bilgi üretimin ve bilginin ticarileştirilmesi amacıyla uygun ortamların yaratılması oldukça önemlidir. Bu açıdan bakıldığında Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknokentler, Teknoparklar) bu konuda oldukça aktif role sahiptirler. Bu konuda ülkemizde çok çeşitli önemli adımlar atılmaktadır. Bilgi üreten, Ar-Ge, tasarım ve yenilik gibi çeşitli teknolojik inovatif bilgi birikimine sahip olan ama imkânı olmayan girişimcilerin ve bu bilgiye yatırım yapmak isteyen yatırımcıları bir araya getiren kamu üniversite sanayi işbirliği portalı gibi bir sanal platform yaratılarak gerekli finansmanın ve desteğin sağlanması vergisel olmayan çeşitli desteklerde sağlanmaktadır. Aynı şekilde devletin Teknokentlerde faaliyette bulunan girişimcilere vergisel anlamda birçok avantajları da bulunmaktadır. Bu avantajlar sayesinde ülkemizde mümkün olduğunca Teknokentlerin ülke ekonomisinin büyüme kalkınmasında etkili rol oynayabilmesi için bölgelerde faaliyet gösteren girişimcilere maliyetlerin düşürülmesinde diğer tüm imkânların sağlanması açısından

Teknokentler oldukça kilit bir yapıya sahiptir. Çalışmada da bu avantajlar hakkında bilgi verilerek uygulamada avantajlar yönünden genel bir karşılaştırma yapılmıştır.

Bu çalışma genel hatları ile beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümü olan giriş bölümünde çalışmanın önemi hakkında bilgi verilecektir. İkinci bölümde, Teknokentin tanımı, inovasyon, girişimcilik ve bilginin ticarileştirilmesi hakkında bilgi verilecektir. Akabinde üniversite-sanayi işbirliği çevresinde Teknokentlerin önemi, amacı, sağladığı katkıları ve Teknokent modellerine yer verilirken, Dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, uluslararası kuruluş ve birlikler hakkında bilgilere yer verilecektir. Üçüncü bölümde ise, Teknokentlerde sağlanan avantajlara yönelik olarak yönetici şirketler ve akademisyenler yönünden kısaca değinilerek çalışmanın konusu olan girişimcilere sağlanan avantajlar hakkında ayrıntılı bilgiler yer verilecektir. Çalışmanın dördüncü bölümü olan uygulama kısmında ise, üçüncü bölümde yer alan girişimcilere sağlanan avantajlar hakkında yer verilen konulara genel çerçevede avantajlar yönünden Bölge içinde ve Bölge dışında avantajların karşılaştırılmasına yer verilecektir. Sonuç bölümünde ise çalışmaların yapılması neticesinde uygulama bölümünün genel bir değerlendirilmesi yapılarak çeşitli öneri ve görüşlere yer verilecektir.

2. TEKNOKENTLERE GENEL BİR BAKIŞ

2.1. Teknokent Kavramı ve Tanımı

Avrupa ve Dünyada Bilim Parklarının çok çeşitli tanımı olmakla beraber bir tek tanıma bağlı değildir. Farklı ülkelerdeki bilim parklarının olmasıyla farklı formlar geliştirilmiştir. Her ülkenin bilim parklarının farklı bir geçmişi vardır ve kendi şartları vardır (European Commission, 2008).

Birçok ülkede aynı amaç ve ortak noktaları olmasına rağmen teknoparkların kurulduğu ülkenin bilim ve teknoloji hedeflerine, eğitimine, sosyo-kültürel yapısına ve sanayi ve coğrafi yapısına göre teknolojik gelişmişlik düzeyine bağlı kuruluş ve işleyiş bakımından çeşitli farklılıklar göstermektedirler (Özdemir, 2010).

Teknokentlere farklı ülkelerde farklı isimler verilmektedir. Bunlardan bazılarını şu şekildedir (Devlet Denetleme Kurulu, 2009; UNESCO, 2017).

- Teknokent (Technopolis).
- Bilim Parkı (Science Park).
- Bilim Kenti (Science City).
- Siber Park (CyberPark).
- Endüstriyel Park (Industrial Park).
- Yenilik Merkezi (Innovation Centre).
- Ar-Ge Parkı (R & D Park).
- Üniversite Araştırma Parkı (University Research Park).
- Araştırma ve Teknoloji Parkı (Research and Technology Park).
- Bilim ve Teknoloji Parkı (Science and Technology Park).
- Bilim Şehri (Science City).
- Bilim Kasabası (Science Town).
- Teknoloji Parkı (Technology Park).

- Kuluçka Merkezi (Technology Incubator).
- Teknopark (Technopark).
- Teknopol ve Teknoloji Kuluçka İşletme Merkezi (Technopole and Technology Business Incubator).
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Technology Development Zone).
- Teknoloji Geliştirme Merkezi (Technology Development Center).
- Teknoloji Koridoru (Technology Corridor).
- Yenilik Merkezi (Innovation Center).
- Teknoloji Geliştirme Merkezi (Technology Development Center).

Bununla birlikte bu terimler arasında kk farklar olduğunu belirtmek gerekmektedir. Örneğin, Teknoloji Kuluçka İşletme Merkezi, Bilim Parkı veya Araştırma Parkı, Bilim Kenti, Teknokent veya Bölgesel Yenilik Sisteminin deneyime bağlı farklar olduğu dşnlebilir.

Aynı Şekilde “Bilim Parkı” İngiltere’de kullanılırken, “Technopole” veya “Teknopolis” Fransa’da, “Teknoloji Merkezi” ve/veya “Teknoloji Parkı” Almanya’da, “Araştırma Parkı” terim olarak özellikle A.B.D.’de kullanılır (European Commission, 2008).

Dünyada çok farklı uluslar bilim parkı organizasyonları bulunmaktadır. Bu organizasyonlarda yer alan bazı birliklerin tanımına göre teknokent Şöyle ifade edilmektedir:

Uluslararası Bilim Parkları Birliği (IASP)’ye göre; bir bilim parklarının esas amacı, yenilik kültürünü ile ilgili işletmelerin ve bilgi esaslı kurumların rekabet gücünü teşvik ederek toplumun zenginliğini arttırmak uzman olan profesyoneller tarafından yönetilen bir organizasyon olarak ifade edilmektedir. Bu hedeflerin sağlanması içinde bilim parkları, niversiteler, araştırma ve geliştirme kurumları, Şirketler, pazarlar arasındaki bilginin ve teknolojinin yönelimine teşvik ederek yönetir. İnkübasyon ve bölünme süreçleri yoluyla inovasyona dayalı Şirketlerin yaratılmasını ve büyümesini kolaylaştırır. Yüksek kaliteli alan ve tesislerle birlikte diğer katma değerli hizmetler de sunmaktadır (International Association of Science Parks, 2017).

Birleşik Krallık Bilim Parkı Birliği (UKSPA)'ya göre; Bilim Parkı, bir işletme desteği ve teknoloji transferi girişimidir ve inovasyon liderliğinde, yüksek büyüme oranına sahip, bilgi temelli işletmelerin başlatılması ve inkübasyonunu teşvik eder ve destekler. Büyük ve uluslararası işletmelerin karşılıklı çıkarları için belirli bir bilgi yaratma merkezi ile özel ve yakın etkileşimler geliştirebileceği bir ortam sağlar. Üniversiteler, yükseköğretim enstitüleri ve araştırma organizasyonları gibi bilgi yaratma merkezleri ile resmi ve operasyonel bağlantılara sahiptir (The United Kingdom Science Park Association, 2017).

Üniversite Araştırma Parkları Birliği (AURP)'a göre; bir üniversite araştırma parkını, mülkiyete dayalı bir girişim olarak tanımlayarak; araştırma ve ticarete dönüştürülmesi için uzmanlık alanlarını yönetir, üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla ortaklıklar oluşturur, yeni şirketlerin büyümesini teşvik eder, teknolojiyi iletir, ileri teknoloji ile ekonomik kalkınmayı yönlendirir (Association of University Research Parks, 2017).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği (TGBD)'ye göre Teknoparklar; üniversiteler/araştırma kurumları ve sanayi kuruluşlarının aynı ortamlarda Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarını sürdürdükleri; kendi aralarında bilgi ve teknoloji transferini gerçekleştirdikleri; ekonomik, akademik ve sosyal yapının bütünleşmiş olduğu organize araştırma ve iş geliştirme yerleri olarak ifade edilmektedir (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği, 2017).

Türkiye'de 4691 sayılı Kanun çerçevesinde tanımlamada Teknokentler; yüksek teknoloji kullanan yada araştırma ve geliştirme merkezi yada enstitüsü olanaklarından faydalanarak teknoloji, yazılım hasıl etikleri yada bu teknolojilerin gelişmesini sağladıkları teknolojik olan icatın yada ticari bir malın, prosedür yada hizmete çevirebilmek amacıyla icraat ettikleri, teknolojik olan icatın, ticari olan malın, prosedür yada hizmete çevirebilmek amacıyla icraatte buldukları ve bu şekilde bölgelerin kalkınmasında yardımcı oldukları, üniversite, yüksek teknoloji sanayi yada araştırma ve geliştirme merkezleri yada sanayi alanında veya çevresinde, akademinin, ekonominin ve toplumsal yapının bütün hale geldiği siteyi yada bu vasıflara sahip Teknokenti (Teknoparkı) izah etmektedir.

Aynı şekilde tanımlardan da anlaşılacağı gibi teknoparklar ve teknoakademik kuruluşlar arasında ekonomik, sosyal, yapının bütünleşmesini sağlamak istenmiştir. (Tuncer, 2010).

Teknopark faaliyeti ile üniversitenin bilim ve teknoloji altyapılarını sanayinin ihtiyaçları ve bu altyapıların kullanılması için bir sistem şeklinde uygulanmasıdır. Bir araştırma ve geliştirme merkezlerini makine, donatıları ve araştırma yapan personellerin donatımını sağlamak küçük teşebbüsler açısından zor olmaktadır. Böylelikle, teknoparklardaki organizasyon yapısı ile üniversitenin araştırma altyapı ve yerini kullanılarak sanayinin teknolojik bilgi ihtiyacı karşılanmaktadır (TBMM Tutanak Dergisi, 2010).

2.2. İnovasyon, Girişimcilik ve Bilginin Ticarileşmesi

İktisat teorisinde üretimin başlıca faktörleri arasında emek, sermaye, toprak ve girişim olarak anlatılır. İçinde bulunduğumuz zamanda ise bilgi faktörü de bu faktörler arasına eklenmiştir. Bahsedilen bilgi, hammadde ve katma değeri yüksek ürünlere örtüştüren teknik bilgi veya teknoloji faktörüdür. Günümüzde ise en önemli faktör üretim faktörü haline gelmiştir (Bülbül ve diğerleri, 2010). Küreselleşme ile beraber artan rekabet ile birlikte, teknolojik bilgiye dayalı üretimi de zorunlu hale getirmiştir. Yirminci yüzyıl sonlarında bilgi yoğun teknolojilerinin, emek yoğun teknolojilerin yerini almasıyla hızla ilerleyen teknolojik gelişim ile türeyen yeni bilgiler, rekabetin ve başarının kilidi olan yenilikçiliği güncel hale gelmesini sağlamıştır (TBMM Tutanak Dergisi, 2010).

Yenilikçilik, girişimcinin beklenmeyen durumlar karşısında meydana gelen problemleri çözme yeteneğini kapsar. Bu yetenek ise girişimcinin eğitim ve deneyimi ile kazandığı birikimlerden meydana gelir (Uslu, 2012). Yenilikçilik ilgi ve fikirleri faydalı sonuçlar yaratacak şekilde kullanılması sürecidir. Faaliyetlerinde yenilik yapan girişimciler ise yenilikçi girişimciler olarak tanımlamak mümkündür (Cansız, 2013).

İnovasyon (yenilik) kavramı, OECD ve AB Komisyonunun birlikte yayınlamış olduğu Oslo Kılavuz'unda yer alan açıklamaya göre yeni yada önemli düzeyde değiştirilen mal, hizmet yada sürecin, yeni pazarlama yönteminin iş

uygulamalarında, organizasyonunda yada şirket dışı ilişkilerde yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanması olarak ifade edilmiştir (Oslo Kılavuzu, 2005).

Girişimcilik kavramı, genel olarak toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynakları bir araya getirerek yasal, finansal, ekonomik ve örgütsel özellikteki ekonomik birimler olan girişimleri kuran kişiye girişimci denir (Uslu, 2012). Girişimciliği tamamlayan ve destekleyen en önemli faktörlerden biri de inovasyondur. Yenilikten bahsedebilmek için ürün, süreçler, pazarlama ve organizasyonel metotların yeni olması gerekmektedir (Işık ve diğerleri, 2015).

Küresel rekabet içinde yer alan ve teknolojik ilerlemeleri takip eden firmalar yeni üretim yöntemleri yeni organizasyon ve pazarlama teknikleri ile yeni süreç ve ürünler geliştirmek zorundadırlar. Bu değişimleri sağlayan en önemli etken girişimcilerdir. Girişimciler teknolojideki gelişmeleri takip ederek bilinen şekillerde risk üstlenerek harekete geçerler. Girişimciler yenilikçi (inovatif) ürün ve süreçleri geliştirerek ekonomide hareketlilik kazanırlar. Firmalar ise yenilikçi (inovatif) faaliyetlerin meydana gelmesi için araştırma ve geliştirme harcamaları yoluyla önemli kazanımlar elde etmektedirler. Firmaların faaliyetlerini sürdürürken sosyal ağlardan, üniversitelerden, rakiplerinden yada araştırma ve geliştirme firmalarından destek almaktadırlar (Işık ve diğerleri, 2015). Bu konuda girişimcilerinde kendileriyle benzer tecrübelerle sahip yada benzer platformlarda yer almış diğer girişimcilerle benzer platform bulunmaya, muvaffak bir iş tertip edebilmek ve gereken yetkinliği kazandıracak desteklere gereksinim duyulmaktadır (Kiraz, 2004).

Ülkemizde de girişimciliği ve teknolojik gelişmeleri hızlandırarak devam etmesi için sermaye yeterliliği ile birlikte özgün tasarımlar, girişimci ile sermaye kesiminin ortak bir noktada buluşması sonucu elde edilen teknolojik bilginin ticarileşmesi ve ürüne aktarılabilmesi, beyin göçünün engellenmesi gibi konularda destekler sağlayabilmek için 4691 sayılı Kanun ile birçok destek ve muafiyet imkânı verilmiştir (Alp, 2012). Bu destek ve muafiyetlerin yeni bilgilerin ve buluşların yapılması, teknolojik açıdan ve ülke açısından katma değer sağlayacak teknolojik bilgi birikiminin üretime aktarılabilmesi ve bilginin ticarileşmesi konusunda teknoloji geliştirme bölgeleri faaliyetleri açısından teşvik edici etkiye sahiptir.

Aynı şekilde teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan girişimcilerde bölgede en önemli kesimi oluşturur. Böylelikle, bölgede devlet tarafından sağlanan vergisel avantajlardan yararlanacak olanlarda bölgede faaliyette bulunan, kazancı en yüksek olan, ülkeye önemli teknolojik gelişmeleri ve yatırımları kazandıracak olan da girişimcilerdir (Delichasanoglou, 2007).

Teknoloji yeteneği teknoloji transferi ile belli bir yere kadar gelinebilmektedir. Teknoloji açığını kapatılması içinde teknoloji transferi yapanlar diğer tüm koşullar eşit olsa dahi teknoloji üretenler ile rekabeti kaybetmektedirler (Yücel, 1997). Türkiye’de sanayi kuruluşlarının teknolojiye ulaşmalarının en önemlisi teknoloji transfer yoludur. Bunların başında lisans, patent ve know-how anlaşmaları, makine ve teçhizat ithalatı, yabancı sermaye ile ortak yatırımlar yer almaktadır. Küçük firmaların yerli veya kullanılmış yabancı donanım ile çalışan küçük işletmelerin bu yollarla teknoloji transfer etmeleri sınırlıdır. Bu tür küçük işletmeler için Teknokentler, yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve üretim aşamasında kullanılması ile küçük işletmelerin ve girişimcilerin yetenek ve özelliklerini harekete geçiren bir bünyeye sahiptir (Törel, 1991). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, geliştirilen bilginin pazarlanabilir ürünlere dönüştürülmesi için geliştirilen yapılanmaların başında gelmektedir (Aslan, 2012).

2.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Teknokentlerin Önemi

Gelişmiş ülkeler özellikle üniversite-sanayi işbirliğine dayalı yeni üretim modelleri geliştirilmiştir. Üniversite ve araştırma merkezlerinde yaşatılan bilim geleneği ile yetişecek olan bilim ve teknoloji üretimi için gerekli olan kadrolarla birlikte sanayiye aktararak, bilim ve teknoloji politikalarının başlıca amaçlarından biri üniversite eğitimi ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinin bütünleşmesini oluşturmaktır. Yeni teknoloji üretmek için sanayileşmiş ülkeler, büyük projelerde, değişik uygulamalara açık, girişimlerin hepsinde çok amaçlı olarak devlet etkin bir biçimde rol almakla birlikte; ilk girişimcilerin başlamasını destekleyen devletin, gelişimlere ve bu proje gelişimlerin proje ürünlerine pazar imkânı sağlamaktadır (TBMM Tutanak Dergisi, 2001). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile üniversitede yer alan deneyimlerin kısaca endüstriye uyarlanarak, etkili biçimde üniversite-sanayi işbirliğinin ortaya çıkmasıdır. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yaratıcılık ve girişimciliğe sağlanan destekler ve oluşturulan görevdeşlik ile birlikte teknoloji yoğun olarak faaliyet

gösteren KOBİ'lerin gelişmesine, ulusal ve küresel olarak teknoloji üretimi ve transferine katılım sağlamaktadır (TBMM Tutanak Dergisi, 2001).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri üniversite-sanayi-devlet üçgeni içinde akademik ve bilimsel birikimin sanayinin girişimciliği ile birleştirildiği alanlar olmakla birlikte en önemli faaliyette teknoloji yoğun üretimin olmasıdır (Organ ve Organ, 2006).

Teknopark uygulaması, üniversitelerin bilim ve teknoloji altyapılarının sanayinin ihtiyaçlarına göre sanayinin emrine sunulan bir sistemdir. Sanayi teknolojik bilgi ihtiyacını teknoparklardaki organizasyonla üniversitenin araştırma alt yapısını kullanarak bilgi ihtiyacını karşılar. Teknokentler içinde yer alan işletmeler yönünden teknoloji geliştirme, uygulama faaliyetleri ve ticarileştirme faaliyetleri yönünden öncelikte yer almaktadır. Teknokent uygulaması ile üniversitenin teorik bilgileri ve temel bilgilerinden yararlanılarak uluslararası alanda rekabet edilebilirliğini arttırmak, ürün kalitesini iyileştirmek, yeni ürün ve üretim süreçlerini geliştirmeye çalışmaktır (Yücel, 1997). Teknolojik ilerlemede üniversite, kamu ve özel kesim arasındaki işbirliğinin önemi gelişmiş ülkelerde büyüktür (Organ ve Organ, 2006).

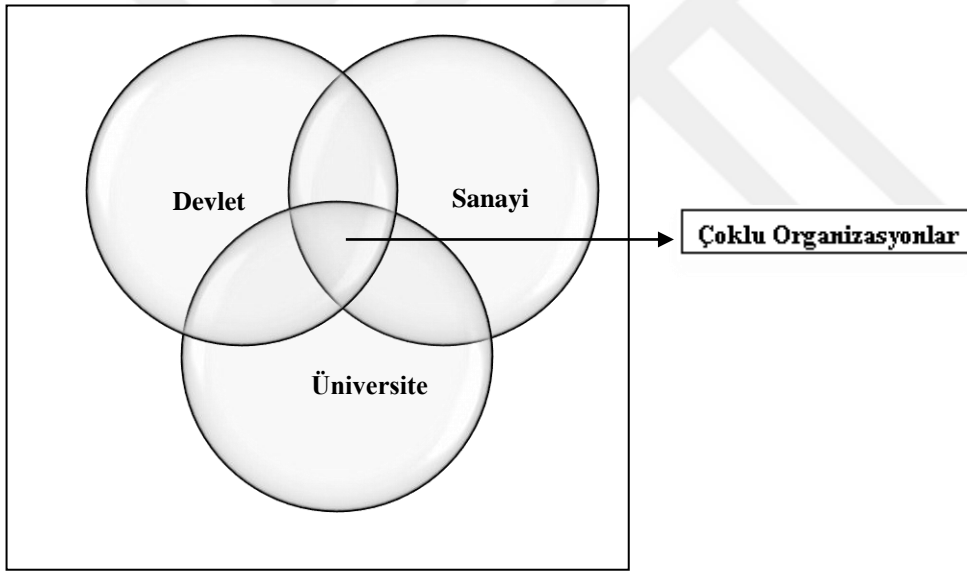
Teknolojik ilerleme sürecinde, bilgi kaynağı olarak üniversiteler ve araştırma ve geliştirme kurumları temel bir rol oynar. Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) kalkınma yoluyla bilgi yaratma bu yeni küresel ekonomi kurma konusunda en önemli faktördür. İki farklı ortam olan akademik ve iş dünyası arasındaki işbirliğini güçlendirmek için, bilgi teorisi ve iş uygulamalarını birleştirme içinde güçlü bir ekonomik yapıya ihtiyaç vardır. Bilim Parkları da bu işbirliğini teşvik edildiği ve yaygın olarak kabul edildiği bir araçtır (European Commission, 2008). Üniversite sanayi işbirliği ulusal inovasyon sisteminin en önemli halkasıdır. Teknokentler gibi ulusal inovasyon sisteminin ve birçok faktörün var olma nedenidir (Göker, 2002).

Üniversite-sanayi işbirliğindeki amaç, tarafların karşılıklı çıkar anlayışına dayanan ortak çalışma ortamının oluşturulmasıdır. Bilim ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte mevcut birliktelikler yerine üniversite sanayi ve kamu gözetiminin bir araya gelmesini işbirliği modelleri geliştirilmiştir. En çok kabul gören model de Etzkowitz'in ortaya atmış olduğu ve tarafların bir bütün içerisinde kurumsal ilişkiler inşa ederek bilginin ortak sermaye olarak kullanıldığı üçlü sarmal modelidir (Aycan ve Şeker, 2013). Üçlü sarmal modelinin en önemli özelliği tarafların birbirlerinin rollerini artan bir şekilde üstlenmeleridir. Böylelikle, üniversite pazarlama yetkisi ve

şirket oluşturma gibi girişimci yükümlülüklerini üstlenirken, sanayi şirketleri ise, kendi aralarında bilgi paylaşımı ile çalışan personellerinin maksimum düzeyde eğitimi gibi akademik rollerin gelişimini sağlamaktadır (Kiper, 2010).

Etzkowitz (2002)'ye göre, üniversite-sanayi-devlet modelinde değişik yerlerde oldukça farklı ilişkilerle endüstriye dönüştürülebilen bir modeldir. Bu modelde üniversite-sanayi-devlet modeli arasındaki ilişkileri oldukça eşit olan ve karşılıklı olarak devamlı olarak etkileşim halinde ve kurumların birbirlerinin yerini alabilen ve birbirlerini etkileyen müessese yerleri şeklinde ifade edilmektedir (Koç ve Mente, 2007).

Etzkowitz (2002)'e göre, ileri teknoloji geliştirme amacıyla bu üç yapının birbirleriyle etkileşimi ile ortaya çıkan yeni fikirlerin biçimlendirdiği iş birliği ağları ve organizasyonlardır (Şagban, 2015).

Şekil: 2.1: Üniversite-Sanayi-Devlet İş Birliğinde Üçlü Sarmal Modeli (Şagban, 2015)

Şekil 2.1'deki modelde görüldüğü gibi bu model, üniversite-sanayi-devlet iş birliğinde üçlü sarmal modelini oluşturmaktadır.

Genel olarak sarmal yapıya bakıldığında herhangi bir tarafın baskın olmadığı karşılıklı etkileşim ile üreten, geliştiren, ticarileştiren ve katma değere dönüştüren başarılı bir işbirliğidir. Üniversitelerde bu yapıya nitelikli insan kaynağı, bilimsel birikim ve araştırma merkezleri ile katkıda bulunmaktadır. Sanayi ise, finansal destek, pazarlama desteği ve üretim tecrübesi ile katkı sağlamaktadır. Bu işbirliğinin

daha iyi seviyelerde olması ve ülke ekonomisine katkılarının artması için genellikler kamunun bu konuda birleştirici ve düzenleyici uygulamaları ile mümkündür (Aycan ve Şeker, 2013). Üniversite-sanayi işbirliği farklı şekilde tanımlanmış olmakla beraber bu işbirliğine farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Klasik ekonomik yaklaşımlarda üniversite-sanayi işbirliği kamu müdahalesi yerince tanımlanmazken, evrimsel ekonomik yaklaşımın geliştirilmesiyle, üniversite-sanayi işbirlikleri daha fazla önem kazanmaya başlamış ve kamu, bilim ve teknoloji politikalarının geliştirilmesinde önemli rol oynamaya başlamıştır (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2015).

TGB KUSİ yöntemleri arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. KUSİ, üniversite ve sanayi imkânlarının kamu tarafından birleştirilerek karşılıklı etkileşim ve bütün olarak bilimsel, teknolojik ve ekonomik tarafların daha iyi seviyelere ulaşabilmesi için yapılan sistemli çalışmalar bütününe denir. Ar-Ge inovasyon ve rekabetçiliğin hayata geçirildiği en somut örneği bilim ve teknoloji politikalarının uygulanmasında temel araçlardan olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'dir (Aycan ve Şeker, 2013). Bu sayede teknoloji geliştirme bölgeleri ile ülke içinde üretilen bilginin ticarileştirilerek ekonomik değere dönüştürülmesi ve kazanç haline gelmesidir. Teknoloji geliştirme bölgelerine, bilgin üretildiği üniversiteler ile bilginin ürüne dönüştürüldüğü yerler olan sanayiye önemli görevler yüklenmiş olup üstlenilen bu görevle üçlü sarmal modelinin en etkili parçası olarak görülmektedir (Aycan ve Şeker, 2013).

2.4. Teknokentlerin Gelişimi

Teknokentlerin gelişimini Dünyadaki Teknokentler ve Türkiye'deki Teknokentler olarak iki bölüm halinde inceleyebiliriz.

2.4.1. Dünyada teknokentler

Dünyada yer alan bilim parklarına bölgesel olarak baktığımızda yedi farklı bölgede aşağıdaki gibi yer almaktadır (UNESCO, 2017).

- Afrika'daki Bilim Parkları.
- Avrupa'daki Bilim Parkları.
- Ortadoğu'daki Bilim Parkları.
- Asya'da Bilim Parkları.

- Kuzey Amerika'daki Bilim Parkları.
- Güney Amerika'da Bilim Parkları.
- Avustralya ve Yeni Zelanda Bilim Parkları.

Dünyada bilinen teknokentlerden bahsedilecek olunursa, teknokentlerin ilk uygulamaları ikinci dünya savaşının ardından petrol fiyatlarının artması, üretimin azalması ve ekonomik durgunluğun olmasıyla birlikte bu durumdan kurtulabilmek için üniversite-sanayi işbirliğine önem verilmiştir (Tepe ve Zaim, 2016).

Dünyada ilk kez teknopark uygulamaları 1950 yıllarında Araştırma Parkı adıyla ABD'de başlamış olup ilk teknopark uygulamaları Araştırma Üçgeni Parkı (Research Triangle Park, ABD-North Carolina eyaleti), Route 128 (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü), Silikon Vadisi (Silicon Valley, Stanford Üniversitesi) ile başlamaktadır (Erenler, 2007).

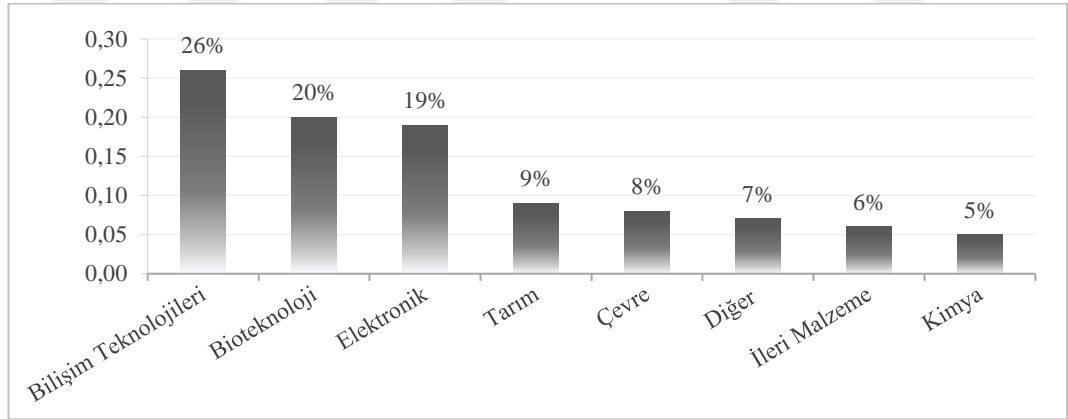
Amerika Birleşik Devletleri'nde teknopark uygulamalarına bakıldığında ilk teknopark olarak bilinen ve örnek teşkil eden Silikon Vadisi yer almaktadır (Erenler, 2007).

Dünyada en çok bilinen ve tanınan Silikon Vadisi, inovasyon ve teknoloji merkezidir. Günümüzde Google'a, Intel'e, Adobe Systems'e, Yahoo'ya, Verisign'e benzer oldukça global şirket Silikon Vadisi'nde faaliyet göstermektedir (Devlet Denetleme Kurulu, 2009). 1950'de Stanford Üniversitesi'nin kılavuzluğuyla kurulmuş olan Silikon Vadisi ile başlayan bu süreç 1980 yıllarında Avrupa'ya 1990 yıllarında Asya'ya ve 2000li yıllardan sonra tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır (Başalp, 2014). İngiltere'de ise, Teknokentlerin kurulduğu ikinci ülkedir. 1972'de Heriot-Watt Üniversitesi (Edinburg)'da ve Cambridge'de teknokentler kurulmuştur. Almanya'da teknokent kurulmasına ilişkin ilk çalışmalar 1978'de Berlin Teknik Üniversitesi tarafından başlatılmış ve 1983 yılında Berlin'de Girişimciyi Destekleme Merkezi kurulmuştur. Ardından Aachen Teknoloji ve İnnovasyon Merkezi olan ikinci teknoloji merkezi kurulmuştur. Fransa'da, ilk teknopark girişimi ülkenin en gelişmiş teknoparkı olan Sophia Antipolis'tir. Japonya'da 1980'li yıllarda ortaya çıkan Teknopolis düşüncesi 1990'lı yıllarda kurulmuştur. Bunlar arasında Tsukuba Bilim ve Teknoloji Parkı ve Hiroshima Teknoloji Parkı en önemli teknoparklarıdır. İtalya'da endüstri politikalarının değişmesiyle, 1980'lerin başında teknopark kurulması yönünde ilk çalışmalar başlatılarak diğer ülkelere farklı olarak ülkenin

en zayıf bölgelerinde başlandı ve ilk olarak Bari’de ve Trieste’de Teknoparklar kurulmuştur (Pamukkale Teknokent, 2017).

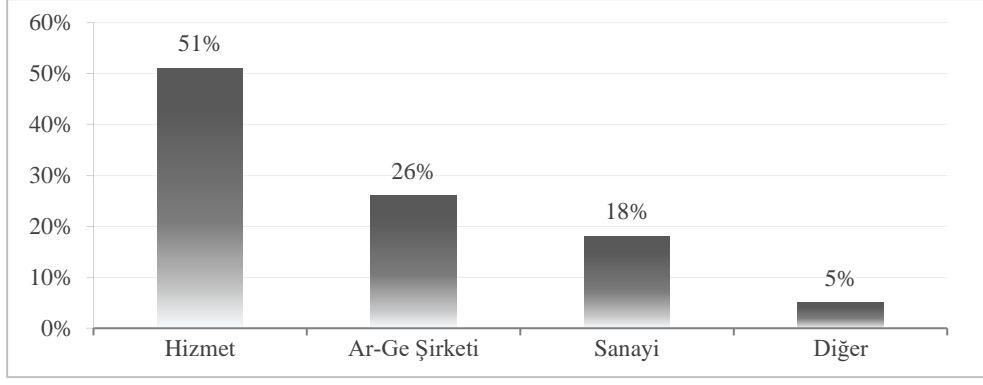
Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya ile birlikte Avrupa Topluluğu ülkeleri ile Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri de 1980’li yıllarda elde edilen teknolojilere benzer teknolojiler elde etmeye ve bu teknolojileri kullanmaya oldukça önem vermişlerdir. Son yıllarda da bu teknolojik gelişim gelişmekte olan ülkelerde giderek artarak birçok ülkede Teknokent projeleri uygulanmaya başlanmıştır. Çin, Hindistan, Şili, Meksika, Filipinler, Gabon, Nijerya, Zimbabve ve Karayip Ülkeleri (Jamaika, Guyana, Barbados) bu uygulamada yer alan ülkelerdir (NKU Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2017).

Günümüzde ise dünya genelinde bakıldığında bin’e yakın teknopark bulunmaktadır. Bu sayı inkübasyon merkezleri ile birlikte dört bine ulaşmaktadır. Dünyada yer alan teknokentlerde; faaliyete bulunan KOBİ şirketlerinin %89’u, kâr amacı gütmeyen teknokentlerin %83’ü, kuluçka birimi barındıran teknokentlerin %62’si, kamu yatırımı ile kurulmuş teknokentlerin %70’i, arsa kiralarak faaliyette bulunan teknokentler ise %73’ü yer almaktadır (ODTÜ Teknokent, 2017).

Şekil 2.2: Dünya Yer Alan Teknokentlerin Sektörel Dağılımı (ODTÜ Teknokent, 2017).

Şekil 2.2’de görüldüğü gibi, Dünyada yer alan Teknokentlerde firmaların sektör dağılımına bakıldığında, firmaların yüzde yirmi altısı bilişim teknolojisi, yüzde yirmisi bio teknolojide, yüzde on dokuzu elektronikte, yüzde dokuzu tarımda, yüzde sekizi çevrede, yüzde altısı ileri malzemede, yüzde beşi kimyada ve yüzde yedisi diğer sektörler olarak görülmektedir.

Şekil 2.3: Dünyadaki Teknokentlerde Yer Alan Şirketlerinin Faaliyet Türüne Göre Dağılımı (ODTÜ Teknokent, 2017).

Şekil 2.3’de görüldüğü gibi Dünyada yer alan Teknokent şirketlerinin faaliyet türüne göre dağılımında görüldüğü gibi firmaların %51’i hizmet,%26’sı Ar-Ge şirketi, %18’i sanayi ve geri kalan %5’ide diğer faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (ODTÜ Teknokent, 2017).

2.4.2. Türkiye’de teknokentler

Türkiye’de bilim ve teknoloji alanındaki ilk çalışmalar Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) ile olmuştur. Bu alanda bilimsel faaliyetlerin yönlendirilmesinde rol alan kurum TÜBİTAK (1963) kurulmuştur (Göker, 2004). Ardından Türk Patent Enstitüsü’nün (TPE), Ulusal Metroloji Enstitüsü’nün (UME), Türkiye Bilimler Akademisi’nin (TÜBA), Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı’nın (TTGV) kurulması takip etmiştir (Bülbül ve Özbay, 2011).

Ülkemizde ilk Teknokent kavramı 1980 yıllarında gündeme gelmiştir Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile ilgili çalışmalar 1985 yılında İTÜ ve İSTO işbirliği ile uygulamaya başlanmış daha sonra İTÜ ve KOSGEB’in birlikte faaliyette yer aldıkları ve aralarında imzalanan anlaşma ile Teknoloji Geliştirme Merkezi adı altında faaliyetine devam etmiştir. 1990 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) öncülüğünde Türkiye’de teknoparkların kurulması projesi kapsamında başlatılan çalışmalardan sonra 1992 yılında TÜBİTAK MAM Teknoloji Geliştirme Merkezi kurulmuştur. 1998 yılında KOSGEB tarafından başvurusu kabul edilerek Bakanlıkça onaylanan ilk teknoparktır (Pamukkale Teknokent, 2017; Morgül, 2012).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile sanayicileri, araştırmacıları ve üniversiteleri buluşturarak teknoloji üretime yönelik olarak yeni yapısına ve

ticarileşmesine izin vermektedir üniversitelerin akademisyenlerin icatlarının patentini ve lisansına alabilmekte ve üniversitelerde yapılan araştırmaya dayalı yeni şirketlerin kurulmasına öncülük etmektedirler (Bülbül ve Özbay, 2011).

Ülkemiz de faaliyette olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin bulunduğu il bazında yıllara göre kuruluşu ve bulunan Bölge'nin adı Çizelge 2.1'de ayrıntılı olarak yer almaktadır. Çizelgede yer alan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, teknolojik ürün ve üretim yöntemleri geliştirmeleri sağlayarak bu kanun çerçevesinde Ekim 2017 tarihi itibariyle toplamda 69 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi kurulmuştur. İller bazındaki dağılımlarına göre, Ankara'nın sekiz adet, İstanbul'un yedi adet, Kocaeli'nin dört adet, İzmir'in dört adet, Konya'nın iki adet, Gaziantep'in iki adet, Adana'nın, Afyonkarahisar-Uşak'ın, Antalya'nın, Aydın'nın, Balıkesir'in, Batman'nın, Bolu'nun, Burdur'un, Bursa'nın, Çanakkale'nin, Çorum'un, Denizli'nin, Diyarbakır'ın, Düzce'nin, Edirne'nin, Elazığ'ın, Erzurum'un, Eskişehir'in, Hatay'ın, Isparta'nın, Kahramanmaraş'ın, Karabük'ün, Karaman'nın, Kayseri'nin, Kırıkkale'nin, Kütahya'nın, Malatya'nın, Manisa'nın, Mersin'nin, Muğla'nın, Niğde'nin, Osmaniye'nin, Sakarya'nın, Samsun'nun, Sivas'ın, Tekirdağ'ın, Tokat'ın, Trabzon'nun, Urfa'nın, Van'ın, Yozgat'ın, Zonguldak'ın birer adet olduğu görülmektedir. Ekim 2017 tarihi itibariyle mevcut bulunan 69 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesinden, 55 adeti faal olarak devam etmektedir. Geri kalan 14 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin yapılaşma süreci devam etmektedir.

Çizelge 2.1: Ülkemizde Faaliyette Olan Teknokentler (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017).

Kuruluş	Bulunduğu İl	Bölge Adı
2001	Ankara	ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2001	Kocaeli	TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Teknoparkı
2002	Ankara	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2002	İzmir	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2002	Kocaeli	GOSB Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	Ankara	Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	İstanbul	İTÜ Arı Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	Eskişehir	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	Konya	Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	Kocaeli	Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	İstanbul	Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2003	İstanbul	İstanbul Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2004	Antalya	Batı Akdeniz Teknokenti Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2004	Kayseri	Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2004	Trabzon	Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi

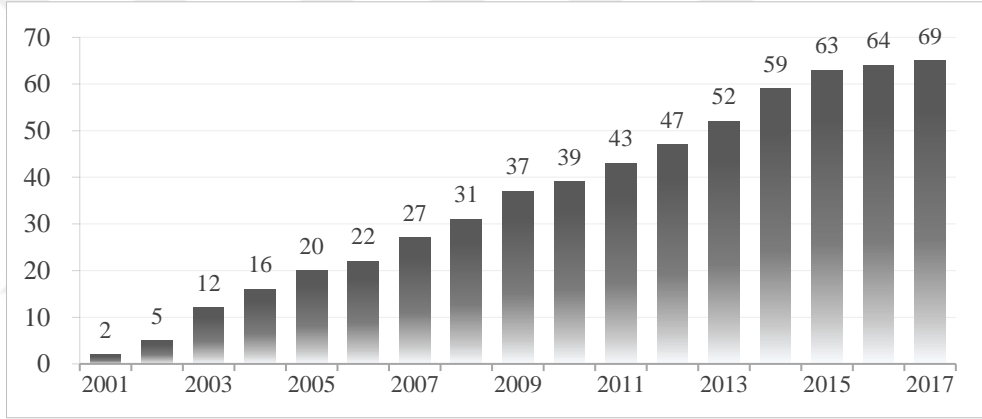
Çizelge 2.1: (Devamı).

Kuruluş	Bulunduğu İl	Bölge Adı
2004	Adana	Çukurova Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2005	Mersin	Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2005	Isparta	Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2005	Bursa	Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2005	Erzurum	Erzurum Ata Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2006	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2006	Ankara	Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2007	Ankara	Gazi Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2007	Elazığ	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2007	Denizli	Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2007	Sivas	Cumhuriyet Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2007	Diyarbakır	Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2008	Edirne	Trakya Üniversitesi Edirne Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2008	Sakarya	Sakarya Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2008	Tokat	Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2009	İstanbul	Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2009	Bolu	Bolu Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2009	Malatya	Malatya Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2009	Kütahya	Kütahya Dumlupınar Tasarım Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2009	İstanbul	İstanbul Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2009	Samsun	Samsun Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2010	Düzce	Düzce Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2010	Urfa	Harran Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2011	K.Maraş	Kahramanmaraş Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2011	Tekirdağ	Namık Kemal Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2011	Çanakkale	Çanakkale Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2011	Kocaeli	Muallimköy Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2012	İzmir	İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2012	Van	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2012	Çorum	Çorum Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2012	Manisa	Celal Bayar Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2013	İzmir	Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2013	Yozgat	Bozok Teknoloji Geliştirme Bölgesi Bozok Üniversitesi
2013	Kırıkkale	Kırıkkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2013	Niğde	Niğde Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	İstanbul	Marmara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	İzmir	Ege Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	Ankara	Ankara Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2015	Konya	Konya Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2015	Afyonkarahisar-Uşak	Afyon-Uşak Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesi

Ekim 2017 tarihi itibariyle ülkemizde mevcut bulunan 69 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesinden yapılaşma sürecinde olan 14 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi bulunmaktadır. Ülkemiz de yapılaşma süresinde olan faaliyette olmayan Teknoloji Geliştirme Bölgelerimiz Çizelge 2.2’de yer almaktadır.

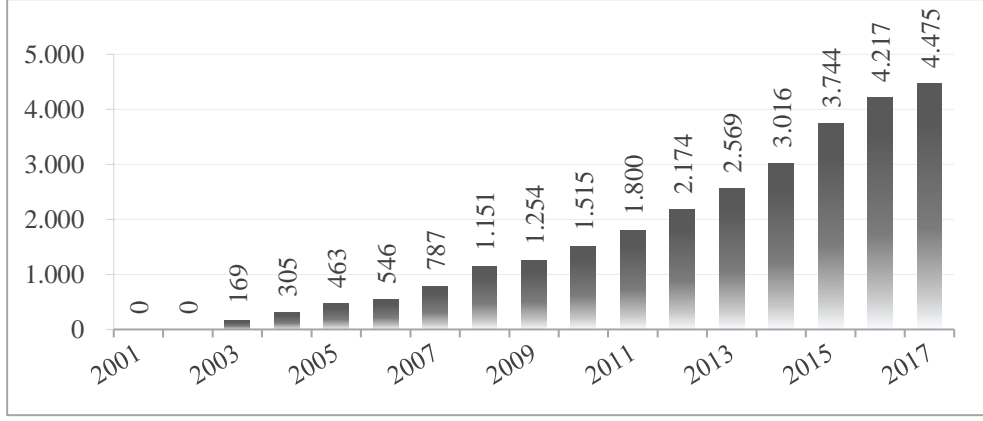
Çizelge 2.2: Ülkemizde Faaliyette Olmayan Teknokentler (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017).

Kuruluş	Bulunduğu İl	Bölge Adı
2008	Ankara	ASO Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2013	Burdur	MAKÜ-BAKA Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	Ankara	OSTİM Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	Hatay	Hatay Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2014	İstanbul	Finans Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2015	Karaman	Karaman Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2015	Muğla	Muğla Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2016	Aydın	Adnan Menderes Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2017	Batman	Batman Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2017	Osmaniye	Osmaniye Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2017	Zonguldak	Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2017	Karabük	Karabük Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi
2017	Gaziantep	Gaziantep OSB Teknoloji Geliştirme Bölgesi

Şekil 2.4: Ülkemizde Yer Alan Teknokent Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017).

Şekil 2.4’de görüldüğü gibi Ekim 2017 tarihi itibariyle ülkemizde Teknoloji Geliştirme Bölgeleri sayılarının yıllara göre dağılımına baktığımızda; 2001 yılında 2 adet, 2002 yılında 5 adet, 2003 yılında 12 adet, 2004 yılında 16 adet, 2005 yılında 20 adet, 2006 yılında 22 adet, 2007 yılında 27 adet, 2008 yılında 31 adet, 2009 yılında 37 adet, 2010 yılında 39 adet, 2011 yılında 43 adet, 2012 yılında 47 adet, 2013 yılında 52 adet, 2014 yılında 59 adet, 2015 yılında 63 adet, 2016 yılında 64 adet olan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Ekim 2017 itibari ile 69 adete yükseldiği görülmektedir.

Şekil 2.5: Ülkemizde Teknokentlerde Yer Alan Firmaların Yıllara Göre Dağılımı (Deveci, 2016, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017).

Şekil 2.5’de görüldü gibi 2001 ve 2002 yıllarında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan firma sayıları bulunmaktadır. 2003 yılında 169 firma, 2004’de 305 firma, 2005’de 463 firma, 2006’da 546 firma, 2007’de 787 firma, 2008’de 1.151 firma, 2009’da 1.254 firma, 2010’da 1.515 firma, 2011’de 1.800 firma, 2012’de 2.174 firma, 2013’de 2.569 firma, 2014’de 3.016 firma, 2015’de 3.744 firma, Ekim 2016’da 4.217 firma, Ekim 2017 itibari ile mevcut firma sayısının 4.475’e ulaştığı görülmektedir.

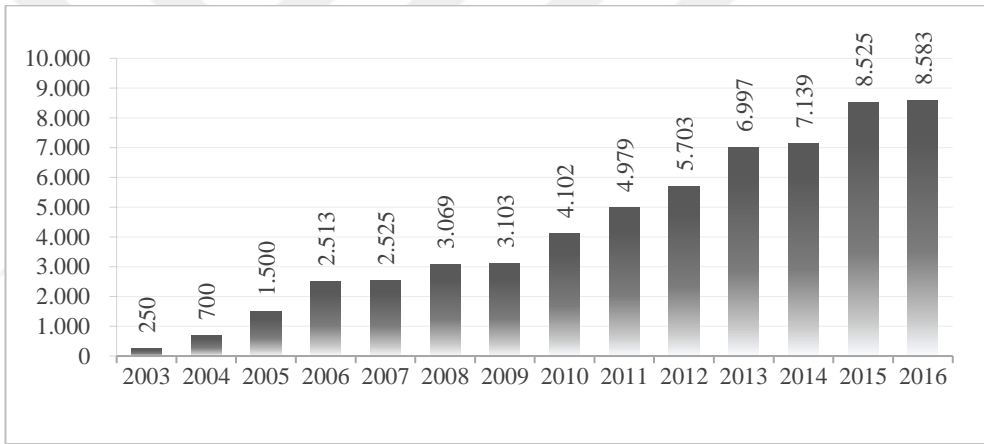
Çizelge 2.3’de görüldüğü gibi Ekim 2017 tarihi itibariyle ülkemizde Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunan firmaların sektörel dağılımı açısından bakıldığında; Ekim 2017 itibari ile bölgede faaliyette bulunan firmaların %37’sinin yazılım sektöründe, %17’sinin bilgisayar ve iletişim teknolojileri sektöründe, %8’i elektronik sektöründe, %6’sı makine ve teçhizat imalatı sektöründe, %4’ü enerji sektörünün, medikal, sağlık, savunma sanayi, kimya sektörlerinin %3’ü, gıda sanayi, tarım ve diğer sektörlerinin %2’si, inşaat, telekonünikasyon, otomotiv, havacılık, ilaç, hayvancılık, denizcilik, imalat sanayi, geri dönüşüm, otomotiv tasarım mühendisliği sektörlerinin %1’i, takip ettiği görülmektedir.

Çizelge 2.3: Ülkemizde Teknokentlerde Faaliyette Bulunan Firmaların Sektörel Dağılımı (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı: 2017).

Sektör	% Yüzde
Yazılım	%37
Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri	%17
Elektronik	%8
Makine ve Teçhizat İmalatı	%6
Enerji	%4
Medikal	%3

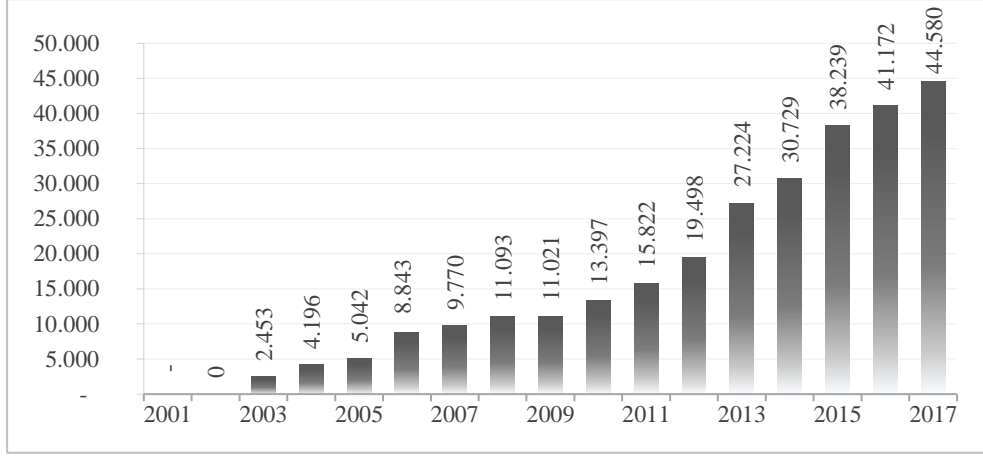
Çizelge 2.3: (Devamı).

Sektör	% Yüzde
Sağlık	%3
Savunma Sanayi	%3
Kimya	%3
Gıda Sanayi	%2
Tarım	%2
İnşaat	%1
Telekomünikasyon	%1
Otomotiv	%1
Havacılık	%1
İlaç	%1
Hayvancılık	%1
Denizcilik	%1
İmalat Sanayi	%1
Geri Dönüşüm	%1
Otomotiv Tasarım Mühendisliği	%1
Diğer	%2

Şekil 2.6: Ülkemizde Teknokentlerde Yürütülen Proje Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Deveci, 2016).

Şekil 2.6’da görüldüğü 2003 yılında 250 adet, 2004 yılında 700 adet, 2005 yılında 1.500 adet, 2006 yılında 2.513 adet, 2007 yılında 2.525 adet, 2008 yılında 3.069 adet, 2009 yılında 3.103 adet, 2010 yılında 4.102 adet, 2011 yılında 4.979 adet, 2012 yılında 5.703 adet, 2013 yılında 6.997 adet, 2014 yılında 7.139 adet, 2015 yılında 8.525 adet, Ekim 2016 tarihi itibariyle ise 8.583 adet proje sayısı, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yürütülen proje sayılarını göstermektedir. Bu açıdan 2003 yılından itibaren yıllara göre kademeli olarak arttığı görülmektedir.

Şekil 2.7: Ülkemizde Teknokentlerde İstihdam Edilen Çalışan Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Deveci, 2016, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı: 2017).

Şekil 2.7’de Ekim 2017 tarihi itibariyle Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yıllara göre istihdam edilen personel sayısına bakıldığında; 2001 ve 2002 yıllarında personel istihdamının olmadığı, 2003 yılında 2.453 çalışan, 2004 yılında 4.196 çalışan, 2005 yılında 5.042 çalışan, 2006 yılında 8.843 çalışan, 2007 yılında 9.770 çalışan, 2008 yılında 11.093 çalışan, 2009 yılında 11.021 çalışan, 2010 yılında 13.397 çalışan, 2011 yılında 15.822 çalışan, 2012 yılında 19.498 çalışan, 2013 yılında 27.224 çalışan, 2014 yılında 30.729 çalışan, 2015 yılında 38.239 çalışan, 2016 yılında 41.172 çalışan, Ekim 2016 tarihinde 41.172 çalışan istihdam edilirken, Ekim 2017 itibariyle 44.580 çalışanın istihdam edildiği görülmektedir.

Ekim 2017 itibariyle istihdam edilen 44.580 personellerden; 36.584 kişi araştırma ve geliştirme çalışanı, 2.675 kişi destek personel çalışanı, kapsam dışı çalışan ise 5.321 kişidir (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017).

Çizelge 2.4’te görüldüğü gibi, ülkemizdeki Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Ekim 2017 tarihi itibariyle fikri ve sınai mülkiyette; patent tescil sayısı durumuna bakıldığında patent tescil sayısının 915 adet, devam eden patent başvurusu sayının 1.777 adet olduğu görülmektedir. Faydalı model olarak bakıldığında, faydalı model tescil sayısının 468 adet, faydalı model devam eden başvuru sayısının 140 adet olduğu görülmektedir. Endüstriyel tasarım olarak bakıldığında, endüstriyel tasarım tescil sayısının 80 adet, başvurusu devam eden endüstriyel tasarım sayısının 19 adet olduğu görülmektedir. Yazılım telif hakkı olarak bakıldığında ise, alınan yazılım telif hakkının 85 adet olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.4: Türkiye’deki Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Tamamlanan Fikri ve Sınai Mülkiyet Bilgileri (Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017)

Fikri ve Sınai Mülkiyet	Sayı
Patent Tescil Sayısı (Ulusal/Uluslararası)	915
Patent Başvuru Sayısı (Devam Eden)	1.177
Faydalı Model Tescil Sayısı	468
Faydalı Model Başvuru Sayısı (Devam Eden)	140
Endüstriyel Tasarım Tescil Sayısı	80
Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısı (Devam Eden)	19
Yazılım Telif Hakkı (Alınan)	85

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Ekim 2017 istatistiklerine göre; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yapılan toplam satışın 50.8 Milyar olduğu ve toplam ihracatında ise, 2.9 Milyar USD olduğuna yer verilmiştir.

2.5. Teknokent Uluslararası Kuruluş ve Birlikleri

Dünyada teknoparklar ve bilim parklarının giderek sayısının artmasıyla bir merkez etrafında toplanıp bir araya gelerek ortak sorunları çözmek ve toplantılar yapmak için kendi aralarında birlikler kurma ihtiyacı duyulmuştur (Tuncer, 2010).

Bu amaçlara yönelik olarak dünyada çok çeşitli organizasyonlar vardır. Bu organizasyonlardan en bilineni ve tüm bilim parklarının üyeliği bulunan birlik IASP’dır.

IASP, Bilim ve Teknoloji Parkları ve yenilik alanlarını profesyonel bir küresel ağ oluşturarak yenilik alanlarının geliştirilmesine ve büyümesine yardımcı olarak küreselleşmeyi sağlamaktadır. Bilim ve Araştırma Parkı içinde yer alan şirketler ve araştırma organizasyonları için yeni iş fırsatları geliştirir. 73 üye ülkeden 366 üyesi bulunmaktadır (International Association of Science Parks, 2017).

Dünyada uluslararası düzeyde yer alan diğer organizasyonlar ve Uluslararası Bilim Parkları Birliği’ne ortak olan organizasyon kuruluşları ve Teknokent Birlikleri Çizelge 2.5’de gösterilmektedir. Bu uluslar arası organizasyonlar ve birlikler içinde ülkemizde faaliyette bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği (Association of Turkish Technology Parks)’de Dünya’da yer alan Uluslararası Teknokent Birlikleri arasında yer almaktadır.

Çizelge 2.5: Dünyada Yer Alan Uluslararası Teknokent Birlikleri (International Association of Science Parks, 2017).

Kısaltma	Birlik Adı
ANPROTEC	Brezilya Bilim Parkı ve İş Geliştirme Merkezi (Brazilian Association of Technology Parks and Business Incubators)
APSTI	İtalyan Bilim ve Teknoloji Parkları Birliği (Italian Association of Science and Technology Parks)
APTE	İspanya Bilim ve Teknoloji Parkları Birliği (Association of Science and Technology Parks of Spain)
ASPA	Asya Bilim Parkı Birliği (Asian Science Park Association)
AURP	Üniversite Araştırma Parkları Birliği (Association of University Research Parks)
BBIA	Pekin İşletme İnkübasyon Birliği (Beijing Business Incubation Association)
BASTİC	Baltık Bilim, Teknoloji Parkları ve Yenilik Merkezleri Birliği (Baltic Association of Science, Technology Parks and Innovation Centers)
BVIZ	Alman İnovasyon, Teknoloji ve İş Geliştirme ve İnkübasyon Merkezleri (German Association of Innovation, Technology and Business Incubation Centres)
EBN	Avrupa İş ve Yenilik Merkezi Ağı (European Business&Innovation Centre Network)
IASP	Uluslararası Bilim Parkları Birliği (International Association of Science Parks and Areas of Innovation)
MADRID NETWORK	Madrid Ağı (Madrid Network)
PERUINCUBA	Peru Federasyonu Birliği İş İnkübatörleri (Peruvian Association of Business Incubators)
RETIS	Fransa Teknopollerini Girişimcilik Yenilikleri (France Technopoles Entreprises Innovation)
RPTE	Basque Ülke Ağı Teknoloji Parkları (The Basque Country Network of Technology Parks)
RUITC	Rusya Yenilik ve Teknoloji Merkezleri Birliği (Russian Union of Innovation and Technology Centres)
SPOW	Wallonia Bilim Parkları (Science Parks of Wallonia)
TECPARQUES	Portekiz Bilim ve Teknoloji Parkları Birliği (Portuguese Association of Science and Technology Parks)
TGBD	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Demeyi (Association of Turkish Technology Parks)
TEKEL	Fen Bilimleri Parkı Birliği (Finnish Science Park Association)
Thai-BISPA	İş İnkübatörleri ve Bilim Parkları Birliği (Thai Business Incubators and Science Parks Association)
UKSPA	Birleşik Krallık Bilim Parkı Birliği (The United Kingdom Science Park Association)
XPCAT	Katalonya Bilim ve Teknoloji Parkları Ağı (Xarxa de Parcs Científics i Tecnològics de Catalunya)
ZONES	Quebec Yenilik Parkları (Zones Québec Innovation Parks)

Çizelge 2.6’da ise IASP’ye üye olan ülkeler yer almaktadır. Çizelgede Temmuz 2017 tarihi itibarıyla Dünyada yer alan bilim parklarının yedi farklı bölgeden olan toplam 73 ülke yer almaktadır. Türkiye’de Uluslararası Bilim Parkları Birliği’ne bu ülkeler arasında yer almaktadır.

Çizelge 2.6: IASP'ye Üye Olan Ülkeler (International Association of Science Parks, 2017).

Sıra	Ülke	Sıra	Ülke
1	Almanya	38	Kazakistan
2	Amerika Birleşik Devletleri	39	Kenya
3	Arjantin	40	Kırgızistan
4	Avusturalya	41	Kolombiya
5	Avusturya	42	Kore Cumhuriyeti
6	Azerbeycan	43	Kosova
7	Belarus	44	Letonya
8	Belçika	45	Litvanya
9	Birleşik Arap Emirlikleri	46	Lüksemburg
10	Birleşik Krallık	47	Malezya
11	Botsvana	48	Mauritius
12	Brezilya	49	Meksika
13	Bulgaristan	50	Namibya
14	Çek Cumhuriyeti	51	Nijerya
15	Çin	52	Norveç
16	Danimarka	53	Pakistan
17	Ekvator	54	Panama
18	Endonezya	55	Paraguay
19	Estonya	56	Peru
20	Fas	57	Polonya
21	Fildişi Sahili	58	Potekiz
22	Filistin	59	Romanya
23	Finlandiya	60	Rusya Federasyonu
24	Fransa	61	Singapur
25	Güney Afrika	62	Slovakya
26	Hırvatistan	63	Slovenya
27	Hindistan	64	Sudan
28	Hollanda	65	Suudi Arabistan
29	İran	66	Tayland
30	İspanya	67	Tayvan
31	İsveç	68	Türkiye
32	İsviçre	69	Umman
33	İtalya	70	Uruguay
34	İzlanda	71	Venezuela
35	Japonya	72	Vietnam
36	Kanada	73	Yunanistan
37	Katar		

2.6. Teknokentlerin Ortak Özellikleri

Teknokentler, hangi tipte olursa olsun uygulamaları bakımından ortak özellikleri bulunmaktadır (Özdemir, 2010; Pamukkale Teknokent, 2017).

- Bir üniversite içinde veya yakınında güçlü ve etkin bir bilgisayar ağı yapısına sahip genellikle gelişimini tamamlamış güçlü yapılardır.

- Girişimcilerin yeterli teknik ve idari personele sahip olmasına dikkat edilerek, iş imkânlarının artmasını destekler.
- Her teknokentin belirli tür ve biçimlerde risk taşıması söz konusudur.
- Üniversite ve sanayi arasındaki bilimsel ve teknolojik gücün sürekli geleceği hedefleyen bir ilişki içinde tutulması gerekir.
- Teknokentlerin coğrafi olarak sanayi bölgelerine yakın ilişki halinde olması ve ulaşım ve iletişim imkânlarının güçlü olması gerekir.
- Yönetimin girişimcilere karşı bağımsız ve tarafsız çalışma ilkelerine sahip olması gerekir.
- Teknokentlerin kuruluş ve işleyişinde, kuruluş sermayesi ve risk sermayesi olarak iki tür sermaye vardır.
- Teknokentlerin gelirleri girişimcilerin ödedikleri kiralar, patent haklarının satılmasından ve girişimci firmalara ortak olunmasıyla oluşan ortaklık payından oluşmaktadır.

2.7. Teknokentlerin Amaçları

Teknokentlerin en önemli amacı; üniversiteler, kamu ve özel kurumlarındaki sanayi sektörünün, ekonomik faaliyetler ile bilim ve teknolojik altyapısını bütünleştirip geliştirilerek, ilk defa faaliyette bulunacak olan girişimcilerin ve sanayicilerin, ileri teknolojiye uygun düzenini sağlamak, yeni ürün ve üretim aşamalarını geliştirme imkânları yaratmaktır (TBMM Tutanak Dergisi, 2001).

Teknokentlerin amaçları şöyle sıralanmaktadır (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017).

- Üniversiteler ile araştırma kurum/kuruluşları ve üretim kesimleri arasında işbirliğinin oluşturulması.
- Teknolojiye dayalı bilginin üretilerek, ülke endüstrisinin milletlerarası sahada rekabetçiliği ve ihracatı baz alan bir yapının oluşturulması.
- Üretim yöntemlerinde ve ürünlerde yenilik faaliyetlerinin geliştirilmesi.
- Ürün kalitesinin yada standardının artırılması.
- Rantabilitenin arttırılarak, üretim giderlerinin azaltılması.

- Teknolojiye dayalı olguların ticari hale getirilmesi.
- Yoğun teknoloji yatırımı ve teknolojik girişimciliğinin desteklenmesi.
- Kalifiyeli kişilere istihdam imkânlarının yaratılması.
- Teknoloji transferine imkân sağlanması.

Teknoketlerin bilgi birikime dayalı yer alan girişimci firmaların bilgi üretime yardımcı olmak amacıyla kurulmuş bir organizasyon yapısı bulunmaktadır. Amacı, yeniliği teşvik ederek ekonomik olarak bilgiye dayalı firmalara bilgi üretimi konusunda yardımcı olmasını sağlamaktır, böylelikle Teknokentler, kiracılarına fiziki altyapı hizmetleri ve iş ortamı sunarak destek vermektedir (UNESCO, 2017). Teknoparkların dünya standartlarına göre amacı, eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri alanında üniversitelerin faaliyetlerinin desteklenerek, üniversitelerin sağlayacağı hizmetlerin zenginleştirilip etkin hale getirilmesini sağlamaktır. Endüstrinin rekabet edilebilirlik gücünün artırılarak teknolojiye bağlı bölgesel ve ekonomik gelişmeyi hızlandırmayı amaçlamaktadır (Başar ve diğerleri, 2016).

2.8. Teknokentlerin Sağladığı Katkılar

Üniversite-Sanayi-Devlet kesiminin bir araya gelerek, aynı alan içinde olanaklarını birleştirerek faaliyette bulunan teknokentler; girişimcilere, üniversitelere, buldukları bölgenin ekonomisine ve ülke ekonomisine çeşitli katkılar sunmaktadır. Bu katkıları aşağıdaki şekilde dört başlık altında inceleyebiliriz.

2.8.1. Girişimcilere olan katkıları

Teknokentlerin girişimcilere sağladığı katkıları şöyle sıralanmaktadır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009; Özdemir, 2013).

- Üniversite-sanayi işbirliğini sağlayarak proje esaslı çalışma kültürünü geliştirir.
- Kalifiyeli çalışan kapasitesini arttırarak, bilginin, sermayenin ve fiziki altyapı imkânlarının sağlanmasıyla katma değerli daha fazla ürünün ortaya çıkmasını ve firmaların gelişmesini sağlar.
- Girişimcilerin yüklenmek zorunda kaldığı önemli düzeyde maliyet ve risk etkenlerinden kurtularak, girişimcilerin faaliyetlerinin proje yönetimine

dönüştürülmesi ve doğrudan yatırıma imkân tanır. Üniversitelerin bilimsel bilgi ve uzmanlığı ile firmalara aktarılmasını sağlar.

- Teknokentlerde kuluçka merkezine yada iş inkübatörlerinde Ar-Ge'ye yeni başlayan ve henüz iş dünyasına yeni girmiş olan işletmelere bir yol çizilerek koruma altına alarak, işletmelere kuluçka merkezlerinde verilen hizmetler ile yönetim, finans ve pazarlama gibi alanlarda deneyim kazanarak iş dünyasına hazır şekilde kuluçka merkezinden çıkarak teknokentlerin diğer bölümlerinde Ar-Ge faaliyetlerine katılabilme imkânı sağlar (Keleş, 2014).
- Teknokentler, iş finansman kaynağında ve bankalardan uzun vadeli düşük faizli kredi almada zorluk çeken girişimciler için özellikle küçük ve orta ölçekli firmaların ihtiyaç duydukları risk sermayesi (venture capital) açısından kaynak sağlama imkânı sunmaktadır (NKU Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2017).

2.8.2. Üniversitelere olan katkıları

Teknokentlerin üniversitelere sağladığı katkıları şöyle sıralanmaktadır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009; Özdemir, 2013).

- Üniversiteler devletten ilave finansal kaynak olarak finansman desteği sağlamaktadır.
- Öğrencilerin sanayi ile iletişime girme imkânı sağladığından, girişimcilik yönlerinin gelişmesinde katkı sağlayarak iş bulma fırsatı sağladığı gibi, akademisyenler için araştırmanın ticarileşmesinde imkân sağlar. Ayrıca akademik kökenli birçok firmanın kurulmasına imkân sağlamaktadır.
- Akademisyenlerin düşünce ve projelerini test etme ve uygulama olanaklarının olması ve laboratuvarların kullanım kapasitesinin artırılarak laboratuvarların gelişme fırsatını sağlamaktadır.
- Endüstri ile işbirliğini sağlanması amacıyla ortak proje ve tez çalışması yapma imkânlarının sağlanılarak akademisyenlerin düşünce ve projelerini test etme imkânını sağlamaktadır.
- Firmaların taleplerinin bilim ve teknoloji ile ilgili alanlarda üniversitelerin araştırmalarını bu yönde geliştirmesi ve teknoparkların üniversite ile

etkileşimin sağlanması ile inovasyon yeteneği ve kapasitesine olumlu etkinin olmasıyla rekabet performansını da geliştirmektedir.

- Bilim ve teknoloji alanındaki buluşların topluma iletilebilmesiyle, teknoparklardan elde edilen buluşların araştırmanın üretime iletildiği katalitik inkübatör sağlamaktadır (Kayalıdere, 2014).
- Üniversitelere büyük oranda destek veren müesseseler de farklı yönlerden katkı sağlamaktadır (Kiraz, 2004).

2.8.3. Buldukları bölgelere katkıları

Teknokentlerin buldukları bölgeye katkılarını şöyle sıralanmaktadır.

- Teknokentler, araştırma müesseseleri ile sanayinin birbirleri ile etkileşim içinde olmasını sağlayarak laboratuarlarda elde edilen fikir ve yeteneklerin endüstriye ve ekonomisine aktarımını sağlamaktadır (NKU Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2017).
- Teknokentler, araştırma müesseseleri ile sanayi arasındaki bağlantının yükseltilerek laboratuarlarda da sağlanan olguların ve yeteneklerin sanayi ve iktisada aktarımını sağlamaktadır. Oluşumu devam eden teknoloji firmalarının bölgenin iktisadi yapılanmasında diğer bölgelerdeki üretimi sağlayan ve tüketimi yapan kesim ile sağlamaktadır (Kiraz,2004).
- Bölgesel kalkınmada etkili rol oynayarak, bölgesel kalkınma olumlu yönde etkilenecek bölgenin eğitim düzeyinin artmasına katkı sağlamaktadır (Kayalıdere, 2014).

2.8.4. Ülke ekonomisine ve bölgelere olan katkıları

Teknokentlerin ülke ekonomisine katkıları şöyle sıralanmaktadır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009; Özdemir, 2013).

- Teknokentler, kuruldukları bölgede yeniden sanayileşme ile birlikte istihdam imkânlarını arttırarak bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır.
- Ülkenin bilim ve teknoloji düzeyinin yükselir, uluslararası pazara açılma imkânı ve saygınlık içinde olumlu etkiler sağlamaktadır.

- Üniversite sanayi işbirliği etkileşimi ile ülkenin endüstriyel rekabetine katkıda bulunarak, bu etkileşim ile ülkenin inovasyon ve üretim kapasitesini teşvik etmektedir.
- Teknokentler, üniversite ve sanayi arasındaki bağlantının ve işbirliğinin artırılmasıyla ülke genelinde kaynak tasarrufu sağlamaktadır (Kiraz, 2004).
- Üniversite-sanayi-devlet kesimlerinin işbirliği sonucu ortaya çıkan çalışmalarla ekonomiye aktarılmasıyla ülke ekonomisinin kalkınmasına imkân sağlamaktadır (NKU Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2017).
- Yeni ürün ve üretim tekniklerinin artmasıyla birlikte ülke ekonomisine katma değer katmaktadır ve özellikle yazılım, araştırma ve geliştirmeye yönelik yüksek katma değerli üretilen mal ve hizmetin sanayi ürünlerinin çeşitliliğinin artmasını sağlamaktadır (NKU Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2017).
- İleri teknoloji işletmelerinin oluşmasını ve gelişmesini teşvik eder ve teknoloji konusunda dışa bağımlılığı azaltmaktadır (NKU Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 2017).
- Ülke ekonomisine en önemli katkısı, yeni bilgilerin üretilmesini, yeniliklerin yaratılmasını ve yayılmasını sağlamaktadır (Delichasanoglou, 2007).

2.9. Teknokent Modelleri

Teknokent modellerini dört farklı modelle incelememiz mümkündür (Çardakkaya, 2009). Bunlar:

- Kamu kurumların ağırlıklı olduğu model.
- Yerel yönetimin ağırlıklı olduğu model.
- Üniversitelerin ağırlıklı olduğu model.
- Özel sektörün ağırlıklı olduğu model.
- Karma model.

2.9.1. Kamu kurumlarının ağırlıklı olduğu model

Teknoparkların kuruluşunda devletin doğrudan yüklendiği bir modeldir. Devlet, gerekli gördüğünde sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak teknopark kurulacak alandaki altyapı çalışmalarını yapmakta ve teknoparkta yer alacak kuruluşlara vergi ve kredi imkânları sağlamaktadır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009).

Kamu kurumlarının ağırlıklı olduğu modelde, devlet bölgesel yada yerel kamu kuruluşları ile işbirliği yaparak teknokent yapılacak alanlardaki altyapı çalışmalarını tamamlaması ile yol, su, elektrik ve iletişim ağlarının kurulmasını sağlamaktadır (Harmancı ve Önen, 1999). Bu modelde yatırımlar kamu kaynaklı karşılanmaktadır.

Bu modele örnek olarak Dünya’da, Japonya’da yer alan Tsukuba Bilim Kenti ve Fransa’da yer alan Sophia Antipolis hükümet ağırlıklı modele örnek verilebilir (Görkemli, 2011).

2.9.2. Yerel yönetimin ağırlıklı olduğu model

Bölgesel kalkınma amaçlı kurulan modelin projelerinin gerçekleşmesi için yerel yönetimlerin kendi bütçeleri yada uluslararası ekonomik kuruluşlardan sağlanan yardımlarla kurulan teknokent modelidir (Harmancı ve Önen, 1999).

Bu modele örnek olarak Dünya’da, Amerika Birleşik Devleti’nde yer alan Kuzey Carolina Araştırma Üçgeni Parkı ve Türkiye’de ise, Mersin Teknoparkı ve Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi örnek verilebilir (Görkemli, 2011).

2.9.3. Üniversitelerin ağırlıklı olduğu model

Üniversiteler, kendi yerlerinde, kendi kaynaklarıyla teknokent kurabilmektedirler. Üniversitelerin ağırlıklı olduğu model, teknokentin kurulma ve işletilme sürecinde en belirleyici kurum üniversite olduğundan teknokentin işletilmesinde ve yürütülmesinde bağımsız olarak hareket etmektedir (Devlet Denetleme Kurulu, 2009).

Arazi, gayrimenkuller ve tesisler yönünden zengin, gelişmişimi tamamlamış, araştırma altyapıları kurulmuş ve maddi sıkıntı olmayan üniversitelerin endi bünyelerinde yada yakınlarında kurulan teknopark modelidir. Bu modelle kurulan teknoparklarda amaç bilimsel araştırmaya dayalı projelerin yaşama geçirilmesi,

teknoloji ve uzmanlık alanlarında yeni kaynaklar üretebilmek için yeni şirketler kurulabilir (Harmancı ve Önen, 1999).

Bu modelde üniversite kendi kaynakları ile kendi arazisinde teknopark kurar. Teknoparkın kurulmasında, işletilmesinde ve diğer tüm süreçlerinde belirleyici faktör olarak üniversite yer alır (Tepe ve Zaim, 2016).

Bu modele örnek olarak, Dünya’da Amerika Birleşik Devleti’nde Silikon Vadisi, Türkiye’de ise, İTÜ Arı Teknokent ve ODTÜ Teknokent örnek verilebilir (Görkemli, 2011).

2.9.4. Özel sektörün ağırlıklı olduğu model

Bu model üniversiteler ile kuvvetli firmaların ortaklığına tabi şekilde kurulan bir modeldir. Özel sektörün ağırlıklı olduğu modelde, kurucu şirket teknokentlerin kurulmasını oluşturan, bölge yönetimde etkin hisseye sahip olan teknokent yapısında yer alacak olan şirketlerin seçimi konusunda söz sahibi olan şirkettir (Devlet Denetleme Kurulu, 2009). Bu modelde arazi ve kira bedellerinin yüksek olduğu bölgelerde binaların inşasını güçlü finans kurumları üstlenmektedir. Bu yüzden teknoparkların kurulmasında etkin rol oynamaktadır (Harmancı ve Önen, 1999).

Bu modellerde amaç kar ağırlıklı olduğundan, bu modelde yer alan Teknokentler daha çok arazi fiyatlarının yüksek olduğu yerde kurulur. Bu modele örnek olarak, Dünya’da İtalya’da yer alan İtalya Parkı, Türkiye’de ise, Cyberpark örnek verilebilir (Görkemli, 2011).

2.9.5. Karma model

Bu modelde üniversiteler yerel yönetimler, banka, sivil toplum örgütleri yada vakıflar birlikte hareket ederek teknopark kurarlar (Tepe ve Zaim, 2016). Teknokentler Ülkemizde devletin önderliğinde kurularak, bir yada birden fazla üniversitenin yada araştırma enstitüleri ile ilişki kurarak yönetimlerde; üniversitenin, yerel yönetimlerin ve özel sektörlerin bulunduğu alanlardır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009).

Türkiye’de yer alan birçok Teknokent bu modelde kurulmuştur. Örneğin; Konya Teknokent, Kocaeli Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Göller Bölgesi Teknokenti gibi (Görkemli, 2011).

3. TEKNOKENTLERDE SAĞLANAN AVANTAJLAR

3.1. Kavramsal Çerçeve

Telif hakkı, özgün eserlerin başlıkları tarafından kopyalanıp yayınlanmasını önlemek amacıyla eser sahibini verilen haktır (Anadolu Üniversitesi ARİNKOM TTO, 2016).

Patent, bir fikrin uygulanması, satılması yada kullanılması için koruma altına alınmasıdır. Fikrin sahibine patentleşen kapsam hakkında diğer kişilere karşı uygulanması, satılması yada kullanılması konusunda koruma sağlayan fikri haktır (Anadolu Üniversitesi ARİNKOM TTO, 2016).

Teknoloji Transferi, gelişim aşamasında olan teknolojilerin yeni ürünlere dönüştürülüp ticarileştirilmesine denir (Anadolu Üniversitesi ARİNKOM TTO, 2016).

İstisna, vergi kanunlarına açısından vergilendirilmek zorunda olan bir konunun kısmen, tamamen yada geçici olarak belli amaç ve gereçlerle vergi dışı bırakılmasıdır (Hesap Uzmanları Derneği, 2012).

Muafiyet, genel vergileme rejimine göre, vergi mükellefi olması gereken bir kişi yada kurumun özel hükümlere göre belli bir nedenlere bağlı olarak vergi kapsamı dışına çıkarılmasıdır (Hesap Uzmanları Derneği, 2012).

Hibe, önceden belirlenen bir amacın gerçekleştirilmesi için uygulanacak bir faaliyeti desteklemek amacıyla kişi yada kuruluşlara geri ödeme beklemezsizin yapılan aynı ve nakdi yardımlardır (Şen, 2008).

Teşvik, bir iktisadi etkinliğin ötekilerine kıyasla daha seri ve daha çok gelişmesi amacıyla devletin çeşitli yollarla verdiği nakdi veya nakdi olmayan sübvansiyonlar olarak ifade edilebilir (Topal, 2016).

Duran (2003)'e göre, Dünyada teşvikler üzerinde genel bir standart olmamakla birlikte isimleri ve uygulanış şekilleri olarak farklı şekillerde sınıflandırmak da

mümkündür. Uygulama biçimlerine göre teşvikler beş guruba ayrılmakta olup Çizelge 3.1’de yer almaktadır.

Çizelge 3.1: Uygulama Biçimlerine Göre Teşvikler (Topal, 2016).

Teşvik Adı	Açıklama
Aynı Teşvikler	Arsa- arazi tahsisi ve bina temini
Nakit Teşvikler	
Karşılıksız Teşvikler	Hibeler ve primler.
Karşılıklı Teşvikler	Uygulama koşullu krediler (düşük faizli krediler, uzun vadeli krediler vb.).
Vergi Teşvikleri	
Gelir ve Kurumlar Vergisi Teşvikleri	Düşük oranlı kurumlar vergisi, vergi mua fiyeti, zarar mahsubu, hızlandırılmış amortisman, yatırım indirimi ve bazı harcamaların düşürülmesi (SGK katkısı, istihdam ile ilgili harcamalar vb.).
KDV Teşvikleri	Sermaye mallarına KDV istisnası, gelişmemiş bölgelere ve/veya bazı ürünlere düşük KDV uygulaması.
Gümrük Vergisi Teşvikleri	Makine-teçhizat, hammadde, yedek parça, sermaye malları vb.
Garanti ve Kefaletler	Kredi garantileri, yüksek ticari risk taşıyan projelere kamu kaynaklı risk sermayesi katılımı vb.
Diğer Teşvikler	Altyapı hazırlanması, ucuz enerji desteği, yatırım öncesi hizmetler, finansman kaynakları, ayrıcalıklı kurumsal anlaşmaları vs.

Örneğin, ülkemizde Ar-Ge ve yenilikçi faaliyetlerle ilişkili olarak proje bazlı desteklerde TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kuruluşlar tarafından verilen karşılıksız nakdi teşvikler kapsamındadır (Aktaş, 2012).

Günümüzde de Teknoloji Geliştirme Bölgelerine uygulanan nakdi olarak yapılan hibeler, primler, garanti ve kefaletler ve tedarik yolu ile doğrudan sağlanan desteklerle vergisel olmayan teşvikler olduğu gibi; yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi için vergisel teşvik uygulamaları yapılmaktadır.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun değişen 8 inci maddesinde Teknokentlerde etkinlikte bulunacak olan bireylere ve müesseselere sağlanan destekler ve istisnalar vergisel olan avantajlar (teşvikler) ve vergisel olmayan avantajlar (teşvikler) olarak 2’ye ayrılmaktadır (Şahin, 2006).

3.1.1. Vergisel olmayan avantajlar (Teşvikler)

Risk sermayesi, melek yatırımcılar ve hibeler/krediler olarak üç başlıkta incelenebilir.

3.1.1.1. Risk sermayesi

Risk sermayesi, dinamik ve yaratıcı olan finansal olarak yeterli gücü olmayan girişimcilerin yatırım fikirlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlayan bir yatırım finansman türüdür (Başar ve diğerleri, 2016).

Risk Sermayesi dinamik, finansman gücü yeterli olmayan yaratıcı ve yenilikçi olan girişimcilerin yatırım fikirlerini geliştirmelerine imkân sağlayan, gerektiğinde işletme ve yönetim desteği veren, hisse senedi karşılığında sermaye aktarımı sağlayan bir finansal kaynak sağlama yöntemidir. 1980 yıllarında başta ABD olmak üzere birçok ülkede başarıyla uygulanan bir finansman modelidir. Bu model sayesinde bankacılık sisteminden yüksek faizler nedeniyle kredi alamayan küçük ve orta büyüklükteki işletme sahiplerinin yeni buluş ve ürünlerini üretmek için giriştikleri yatırımları finanse eder (Anadolu Üniversitesi ARİNKOM TTO, 2016).

Risk sermayesi modelinde girişimci, fon sağlayanlar ve risk sermaye şirketi olarak üç taraf yer almaktadır. Bunlar, pazar ve finansman kaynakları bulup yeni ürün ve örgütlenme biçimleri geliştiren girişimci; finansman ihtiyacı olan girişimciler ile sermaye sahibini bir araya getiren kurumdur olan risk sermaye şirketi; tasarruflarını girişimcilerin finansmanında kullanılmak üzere risk sermayesi şirketlerinin çıkardığı katılma belgelerine yatıran kişi yada kuruluşlar olan fon sağlayanlardır (İştar, 2013).

Risk sermayesi fon kaynakları ise, vakıflar, ticari ve yatırım bankaları, sigorta şirketleri, yatırım grupları ve fonları, üniversiteler ve kamu ve özel sermaye kuruluşları, nakit zengini şirketlerdir (İpekten, 2006).

Teknoparklar, teknolojik yeniliklerin oluşturulmasında ve işletmelere bilimsel destek sağlanmasına imkân sağlayan kuruluşlardır. Üniversite-sanayi işbirliği sağlanarak risk sermayesi sisteminin gelişebilmesi için teknoparklar kurulmuştur (İştar, 2013).

Eğitim maliyetlerinin artması ile üniversiteler az riskli, az kazançlı yatırım stratejisinden vazgeçerek daha yüksek kazanç getiren ve yüksek risk almayı gerektiren portföyler oluşturmaya yönelmişlerdir üniversite-sanayi işbirliği ile birer teknoloji üretim merkezi olan teknoloji parkları kurulmakta ve üniversiteler ile

yönetmel, finansal, fiziksel olmak üzere çok yönlü imkânlar sağlanmaktadır. Fon kaynakları, vakıf, devlet, üniversite, şahıs, şirket, finansal kuruluşlar tarafından sağlanmakta olup Devlet, üniversiteler yanında bazı kamu kuruluşları ile teknolojik gelişmeyi sağlamaktadır (İpekten, 2006).

Risk sermayesi, dinamik, girişimci, risk üstlenebilen fakat finansal kaynakları yeterli olmayan yatırımcıların yatırım fikirlerine imkân sağlayan yatırım finansmanı yöntemi olarak ifade edilebilir (İpekten, 2006).

3.1.1.2. Melek yatırımcılar

Melek yatırımcılar, yeni girişimcilerin şirketleşmelerine destek olma işlevi görmektedirler. İşletme yönetimi hakkında yeterli tecrübesi olmayan ve yeni ürün projelerini uygulamak için projenin uygulama ve pazarlanmasına kadar olan her süreçte, projenin üretimi, yönetimi ve pazarlanması hakkında danışmanlık yapmak amacıyla destek olmaktadır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009).

Başka bir ifade ile para kazandıracak yenilikçi fikre sahip olan fakat yeterli sermayesi olmayan girişimcilere sermaye sağlayan ve şirketin belli bir oranına sahip kişi yada kurumlardır (Başar ve diğerleri, 2016). Günümüzde kamu kuruluşların, üniversitelerin, girişimcilerin, fon sağlayıcıların ve özel sektörün ve kuruluşların bir araya geldiği bu imkânların sağlandığı DemoDay ve KUSİP gibi platformlar bulunmaktadır.

DemoDay, hızlandırıcı yada diğer kuluçka programlarını tamamlayan şirketlerin programdan mezun oldukları ve potansiyel yatırımcılara 5-15 dakikalık zaman aralığında sunum yaptıkları gündür (Anadolu Üniversitesi ARİNKOM TTO, 2016). DemoDay, TÜBİTAK Marmara Teknokent A.Ş. (MARTEK), Melek Yatırımcılar ve Girişim Sermayesi Fonları ile Teknolojik Ürün Sahibi Girişimcileri bir araya getirmek amacıyla “DEMODAY’16” adlı bir sanal platform oluşturmuştur. Platformun kurulma amacı, finansman ihtiyacı duyan ve ticarileşme potansiyeli yüksek teknolojik ürün veya hizmet sahibi girişimcilerin yatırımcılardan öz kaynak finansmanı olarak büyümelerini sağlayacak bir ekosistem oluşturmaktır (Kocaeli Valiliği Avrupa Birliği Dış İlişkiler Bürosu, 2017).

Türkiye'nin en yenilikçi, başarılı ve geleceği parlak girişimlerini seçerek bu girişimleri yeni değer ve fırsat yaratan yatırımcılarla buluşturan bir platformdur. Bu platformda amaç, ulusal yatırımcılar ile ülke genelinde ticarileştirilebilir ürün/hizmet

sahibi girişimcilerin ekosistemde buluşturularak hayata geçirilmesidir (DemoDay, 2017).

İlk olarak TÜBİTAK Marmara Teknokent'in yürütücülüğü ile resmi ortakların oluşumuyla kurulan bir platformdur. Platform birçok farklı alanda paydaşın emekleri ve ortak çalışmaları sonucu oluşturulmuş bir yapıdır. Bu paydaşlar arasında Teknokentler, Kalkınma Ajansı, Ticaret-Sanayi Odaları ve Teknoloji Transfer Ofisleri yer almakla birlikte TÜBİTAK Marmara Teknokent A.Ş., Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, Gebze Teknik Üniversitesi TTO, Kocaeli Teknopark A.Ş., Kocaeli Ticaret Odası, Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası, Sakarya Teknokent, Bolu Teknokent, GOSB Teknopark, Düzce Teknopark, ADAPTTO, Kocaeli Sanayi Odası, Gebze Ticaret Odası, Düzce Ticaret ve Sanayi Odası, Yalova Ticaret ve Sanayi Odası, Kocaeli TTO, Bolu Ticaret ve Sanayi Odası bu platformun iş ortaklarıdır (DemoDay, 2017).

Bu platforma başvurmak için girişimciler ve yatırımcılar için bazı ön koşullar mevcuttur. Bu ön koşulla girişimciler için gerekli koşullar içinde, girişiminin kendi şirketini kurmuş olması, şirketin en az bir fatura kesmiş olması (aktif-pasif hesaplarının oluşmuş olması), Girişimcinin şirket ortaklarından biri olması DemoDay'e başvuran girişimin teknoloji odaklı olması gerekmektedir. Yatırımcılar için gerekli koşullar ise, Yatırımcının Ticaret/Sanayi Odasına kaydının bulunması, melek yatırımcı yada Venture Capital (Risk Sermayesi) olunması gerekmektedir (DemoDay, 2017).

KUSİP, Kamu-Sanayi-Üniversite işbirliği platformudur. Bu platformdaki amaç, Kamu, üniversite, sanayi kuruluşları, girişimciler, yatırımcılar arasında ortak işbirliği sağlamak ve etkileşimin sağlanacağı sanal bir platform hazırlanarak, paydaşların tek bir nokta üzerinden, Ar-Ge fonlarına, araştırmacılara, yatırımcılara, bilgi kaynaklarına kolay ve hızlı erişimini sağlamaktır. Hedef kitlesi olarak; gerçek kişiler (akademisyenler, kamu/özel sektör araştırmacıları, özel sektör yöneticileri, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, girişimciler ve yatırımcılar), Kuruluşlar (Üniversiteler, Teknokentler, TTO, OSB, Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri, Endüstri Bölgeleri, Kamu Araştırma Merkezleri ve her büyüklükteki işletmeler), Fon sağlayan kurumlardan (TÜBİTAK, KOSGEB, vb.) oluşmaktadır (Kamu Üniversite Sanayi İşbirliği Portalı, 2017).

3.1.1.3. Hibeler ve krediler

Devletler tarafından, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile yenilikçilik faaliyetleri uluslararası rekabetin bir unsuru olarak görülmektedirler. Bu nedenler devletlerin bu alanlarda özel sektörün faaliyet göstermesi için bazı modeller uygulanmaktadır. Bu uygulamalarla teknolojik gelişmeyi ve uluslararası rekabet gücünü arttırarak tüm toplumun mutluluğuna katkı sağlanacağına inanılmaktadır (Devlet Denetleme Kurulu, 2009).

Ülkemizde TGB'de kurulması amacıyla gerekli olan arazinin temini, alt ve üstyapı çalışmaları ve fiziksel ve idari alt yapılarla ilgili giderlerin Bölgenin yönetici şirketi tarafından karşılanmayan kısmı için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine eklenen ödenekle karşılanmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir (Demirli, 2014; Özdemir, 2010).

- İşyeri, ofis, kuluçka merkezi, teknoloji transfer ofisi, teknoloji geliştirme merkezi.
- Teknik ve idari konular ile ilgili olarak işletme ve pazarlama alanlarında danışmanlık hizmetleri.
- Müteşebbislerin müşterek gereksinimleri için ayrılan laboratuvar ve test cihazının sağlanması.
- İnternet, eğitim, büro ve sekreteryaya gibi daktilo, faks, fotokopi, telefon, bilgisayar, dokümantasyon, üniversite kütüphanelerine erişim hizmetleri.
- Konferans ve toplantı salonları imkânları.
- Avrupa işbirliği programlarından yararlanma.
- Fuar hizmetleri, yurtiçi-yurtdışı fuarlara katılım.
- İstihdam desteği.

Gibi çeşitli imkânlar sunmakla birlikte teknoloji geliştirme bölgelerinde arıtma tesisi olan Bölgelerde atık ve su bedeli alınmamaktadır.

Öte yandan, Teknokentlerde faaliyette olanların, araştırma ve geliştirme, yazılım ve tasarım gibi yenilikçi projeleri destekleme kapsamında ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından geri ödemeli yada geri ödemesiz şekilde destekler sunmaktadırlar. Bu kurumlardan bazıları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,

TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV, Kalkınma Ajansları, AB vb. Çizelge 3.2’de görülmektedir.

Çizelge 3.2: Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Verilen Destekler (Ankara Teknokent, 2017; Konya Ticaret Odası, 2017).

GİRİŞİMCİLERE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1512-Girişimcilik Aşamalı Destek Programı
2238-Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı
2239-Girişimcilik ve Yenilikçilik Eğitim Ve Araştırmaya Faaliyetlerini Destekleme Programı
1514-Girişim Sermayesi Destekleme Programı (GİSDEP)
1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılması Yönelik Destek Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
Girişimcilik Destek Programı
Laboratuvar Hizmetleri
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Teknogirişim Desteği
Verimlilik Proje Ödülleri
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
AKADEMİSYEN VE BİLİM ADINA VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1001 – Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı
1002 – Hızlı Destek Programı
1003 – Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1005 – Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı
1007 – Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1008 – Patent Başvurusu Teşvik ve Destekleme Programı (1602)
1513 – Teknoloji Transfer Ofisi Destekleme Programı
3001 – Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
3501 – Ulusal Genç Araştırmacı Kariyer Geliştirme Programı İkili Proje Destekleri
ERA-NET
COST (Bilimsel ve Teknik İşbirliği Alanında Avrupa İşbirliği)
2221 – Konut veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı
2236 – Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşım Destek Programı
5002 – Akademik e-Ders Çağrısı
5001 – Akademik e-Kitap Çağrısı
4003 – Bilim Merkezi Kurulması Destek Programı
4004 – Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları
4005 – Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları
4006 – TÜBİTAK Bilim Fuarları Destekleme Programı

Çizelge 3.2: (Devamı).

4006 – TÜBİTAK Bilim Fuarları Destekleme Programı
AB 7. Çerçeve Programı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Teknogirişim Desteği
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİNE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1503 – Proje Pazarları Destekleme Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
İşbirliği Güçbirliği Destek Programı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri
Kümelenme Destek Programı
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
TİCARİLEŞME AMAÇLI SAĞLANAN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1507 – TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
KOBİLERE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1501 – TÜBİTAK Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1507 – TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1509 – TÜBİTAK Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
KOBİ Proje Destek Programı
Tematik Proje Destek Programı
İşbirliği Güçbirliği Destek Programı
Genel Destek Programı
Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı
Gelişen İşletmeler Piyasası Kobi Destek Programı
Kredi Faiz Desteği
Laboratuvar Hizmetleri
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler

Çizelge 3.2: (Devamı).

Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
KAMU VE BÜYÜK ŞİRKETLERE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1007 – Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı
AB 7. Çerçeve Programı
1512 – Girişimcilik Aşamalı Destek Programı
1501 – TÜBİTAK Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1503 – Proje Pazarları Destekleme Programı
1507 – TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
1509 – TÜBİTAK Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1511 – TÜBİTAK Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projelerini Destekleme Programı
1514 – Girişim Sermayesi Destekleme Programı
1602 – TÜBİTAK Patent Destek Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1515 – Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı
1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılması Yönelik Destek Programı
1513 – Teknoloji Transfer Ofisi Destekleme Programı
T.C. Maliye Bakanlığı Ar-Ge İndirimi
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP

3.1.1.3.1. Geri ödeme koşulu ile alınan destek ve yardımlar

Teknokentlerde faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi yükümlülerine sermaye desteği olarak diğer kurumlarca sağlanan yardımların borç kapsamında olmasından dolayı, hibe niteliğinde olmayan alınan yardımların ticari kazançta eklenilmesi söz konusu değildir (Kara, 2016).

3.1.1.3.2. Geri ödemesiz alınan destekler ve yardımlar

Teknokentlerde faaliyet halinde olan gelir ve kurumlar vergisi yükümlülerinin, istisnadan yararlanan araştırma ve geliştirme projesine bağlı TÜBİTAK vb. diğer müesseseler tarafından ilgili mevzuat kapsamında geri ödemesiz olarak yapılan destekler ile diğer müesseseler tarafından bu çerçevede yer alan her türlü hibe ve yardımların, kurum kazancına eklenilerek muafiyetten yararlanması mümkündür (Kara, 2016).

5746 sayılı Kanununun mad.3/7 fıkrasında; araştırma ve geliştirme, yenilik ve tasarım faaliyeti olan firmaların bu faaliyetleriyle ilgili aldıkları desteklerin teknoloji geliştirme projeleri anlaşması dâhilinde sağlanan fon yada krediler özel fon hesabında tutulacağı ifade edilmiştir.

Hibe niteliğinde olan bu fonların, bahsi geçen yılda yapılan araştırma-geliştirme veya tasarım harcamasının 193 sayılı GVK ve 5520 sayılı KVK'ya göre vergilendirilecek kazancın tespiti için bu hibe ve fonların kazanca dahil edilmesi mümkün değildir. Eğer hibefonunun, alındığı ilgili takvim yılını izleyen beş sene içinde sermayeye eklenmesi harici, diğer hesaplara aktarılmaması halinde ve mevcut bulunan hesaptan çekilmemesi halinde, ilgili tarihte gerçekleştirilmeyen vergilere vergi zıyaı cezası ile gecikme faizi uygulanır (Güneş, 2016).

3.1.2. Vergisel olan avantajlar (Teşvikler)

4691 sayılı Kanun ve 10/08/2016 tarihli Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Tebliği ile birlikte, teknokentlerde faaliyette bulunan gelir veya kurumlar vergisi yükümlülerinin, teknokentlerde bilimsel araştırmalar ile birlikte çalışmak isteyen akademisyenlere ve Bölgeden sorumlu yönetici şirketine vergisel olarak birçok avantajlar sağlanmıştır. Bu avantajlar aşağıdaki gibidir.

- Gelir ve kurumlar vergisi yönünden avantajlar.
- Ücretlerde gelir vergisi yönünden avantajlar.
- Katma değer vergisi yönünden avantajlar.
- SGK işveren hissesi desteği yönünden avantajlar.
- Sermaye desteklerinde gelir ve kurumlar vergisi yönünden avantajlar.
- Diğer avantajlar.

3.2. Yönetici Şirkete Sağlanan Avantajlar

3.2.1. İstisnanın niteliği

Teknokentlerin yönetiminden ve işletilmesinden sorumlu olan yönetici şirket, 4691 sayılı Kanuna uygun olarak anonim şirket olarak kurulur.

Yönetici şirketin kuruluşunda, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğine göre, Bölgenin Resmî Gazete’de yayımlanmasının ardından yönetici şirket kuruluşuna ait ana sözleşme kurucu heyet aracılığıyla hazırlanır. Hazırlanan esas sözleşme 4691 sayılı Kanuna ve 29797 sayılı TGBUY’ye uygunluğu açısından incelenmek üzere Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü’ne gönderilir. Anonim şirket kuruluşunun bölge ilanından önce gerçekleşmesi halinde, yönetici şirketin faaliyette bulunabilmesi için bölgenin ilan edilmesinin ardından şirketin esas sözleşmesinin incelenmesi için Genel Müdürlüğe iletilir. Genel Müdürlüğün uygun bulması halinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde yayımlatılır.

Bölgeden sorumlu yönetici şirketlerin kurucuları arasında; bölgenin bulunduğu ilde yer alan en az bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü yada kamu araştırma ve geliştirme, merkez yada enstitünün olma zorunluluğunun yanında, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine bağlı odalar ve borsalar, Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonuna bağlı odalar, birlikler ve federasyonlar, yerel yönetimler, bankalar ve finansman kurumları, yerli ve yabancı özel hukuk tüzel kişileri, araştırma ve geliştirme, teknoloji geliştirme ile ilgili vakıf, kooperatif ve dernekler, ilgili kamu kuruluşları, ihracatçı birlikleri kurucu yada sonradan ortak olabilir (TGBK, 2001).

4691 sayılı Kanunu ile beraber, bölgenin kurulmasından, yönetilmesinden ve işletilmesinden sorumlu olan yönetici şirketin, bölgedeki faaliyetlerinden kaynaklanan kazançları kurumlar vergisinin yönünden müstesnadır (Ercan, 2014).

TGBUY’nin 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasında; araştırma ve geliştirme ve inovasyon faaliyetlerini desteklemesi amacıyla yönetici şirket tarafından uygulanan yada uygulanacak olan kuluçka programlarının, teknoloji transfer ofisi hizmetlerinin, teknoloji işbirliği programlarının bölge içerisinde gerçekleştirilen eğitim giderlerinin, yönetici şirket tarafından karşılanamayan kısmının, yardım maksadıyla, sınırlı olmak üzere Bakanlığın bütçesine konulan ödenekle karşılanabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca teknokentlerin kurulumu amacıyla yapılan idare binasının, altyapının ve kuluçka inşasının maliyetlerinin yönetici şirketçe tekabül edilemeyen bölümün, yardım maksadıyla, sınırlı olmak üzere Bakanlık bütçesine konulan ödenekle karşılanacağı ifade edilmiştir. Ayrıca ilgili kanunca bölge yönetici şirketine yapılan destek hibe şeklindedir.

Birden çok TGB'nin kurulması durumunda, bölgelere verilecek olan miktar, Bakanlık tarafından belirlenerek paylaşım esasına göre sonuçlandırılır. Bakanlık tarafından ayrılan ödenek, kurulacak bölge sayısına göre belirlenen esaslar çerçevesinde bu bölgelere pay edilir. (Delichasanoglou, 2007).

3.2.2. İstisna kapsamına olan faaliyetler

16/02/2016 tarihli 6676 sayılı Kanununun 14 üncü maddesiyle 4691 sayılı Kanununun Geçici 2 inci maddesiyle belirtilen açıklamaya göre, yönetici şirketlerin ve kanun çerçevesinde teknokentte faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi yükümlülerinin elde ettikleri kazançlarla, özellikle bölgedeki yazılım, tasarım, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden elde edilen kazançlarından gelir ve kurumlar vergisi yönünden 31/12/2023 tarihine dek müstesna edileceğine yer verilmiştir.

Bu kapsamda incelendiğinde Yönetici şirketlerin kanun kapsamında yer alan faaliyetlerinden dolayı elde edecekleri kazançların istisna kapsamında yer alacağını ifade etmektedir. Yönetici şirketin istisna kapsamında yer alan kazançları 1 Seri No.lu KVGT'nin 5 inci maddesinin "5.12.2.3 Yönetici şirketlerin yararlanabilecekleri istisnanın kapsamı" başlıklı alt bendinde de belirtildiği gibi, Kanunun uygulanması çerçevesinde yönetici şirketlerin elde ettikleri kazançların kurumlar vergisinden müstesna edileceği ve müstesna edilen bu kazançlarının 4691 sayılı Kanun çerçevesinde teknoloji geliştirme bölgesinin kurulması, yönetilmesi, işletilmesi için yapılan faaliyetlerden elde ettikleri kazançları ifade etmektedir. Buna mukabil 10/08/2016 tarihli Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bedinde ki açıklamalara göre, ilgili kanun çerçevesinde yönetici şirketlerin elde ettikleri kazançların kurumlar vergisinden istisna edildiğine yer verilmiştir. Yönetici şirketin bu istisnadan yararlanabilmesi için bağlı bulunan vergi dairesine yazılı başvuruda bulunması gerekmektedir.

3.2.3. İstisna kapsamına olmayan faaliyetler

Kanun kapsamında ve uygulamasında belirtildiği gibi yönetici şirketin bölgelerin kurulmasında, yönetilmesinde işletilmesine ilişkin faaliyetlerinden elde edilen kazançların istisna kapsamında yer aldığı açıklanmıştır. Bu çerçevede bakıldığında kanunda belirtilen kazançlar dışınca yönetici şirketin istisnasında ana faaliyeti dışında elde etmiş olduğu faaliyetlerinden elde edeceği kazançların istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Bunun yanında, yönetici şirketlerin

bölgenin kuruluşu, yönetilmesi ve işletilmesi haricinde elde edilen faiz gelirleri, kur farkları ve iktisadi kıymet satışlarına benzer olağandışı faaliyetler sonucu elde edilen gelirler istisna kapsamında yer almamaktadır (Demirli, 2014).

3.2.4. İstisna tutarının tespiti

Yönetici şirketin beyannamede beyan edilecek vergi matrahına, yönetici şirketin hâsılâtından faaliyetiyle ilgili yüklenilen gider ve maliyetlerin indirilmesi ile ulaşır. Yönetici şirketlerin, kanunda belirtilen faaliyetleri ile ortaya çıkan kazanç eğer zararla sonuçlanmış ise, bu zararın diğer faaliyetlerden dolayı ortaya çıkan kardan indirilmesi mümkün değildir. Bu durumda ortaya çıkan zararın diğer faaliyetler sonucu elde edilen karla ilişkilendirilmez. Bu nedenle faaliyet sonucu ortaya çıkan zararın kanunen kabul edilmeyen gider satırında gösterilerek muhasebeleştirilir (Eren, 2013).

15/03/2004 tarihli 6 No.lu Kurumlar Vergisi Sirküleri'nde bahsedildiği gibi, 4691 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesi uyarınca belirtilen istisnanın bir kazanç istisnası olduğu, bu nedenle istisna kapsamında yer alan faaliyetler sonucu sağlanan kazancın bu faaliyetlere bağlı olarak yüklenilen gider ve maliyet unsurlarının düşürülmesi ile ortaya çıkacak kazancın tamamının istisna kapsamında olacağına yer verilmiştir. Ayrıca, istisna kazancının ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde, Kanunun uygulaması çerçevesinde olan ve olmayan hâsılât, maliyet ve gider unsurlarının her birinin ayrı olarak takip edilmesi gerekli olmaktadır. Bu istisnanın kapsamında yer alan faaliyetlerle bu kapsamda olmayan faaliyetlerin bir arada gerçekleştirilmesi durumunda, ortak giderlerin yapılan bu faaliyetlere bağlı olarak, ilgili cari yılda meydana gelen maliyetlerin birbirine oranı temel alınarak dağıtımın yapılması gerektiğine yer verilmiştir. Yönetici şirketin istisna kapsamında olmayan faaliyetlerinde ortak olarak yararlanılan tesisat, makine ve ulaştırma vasıtalarının amortismanlarının her iş için yararlanılan gün sayısına bağlı olarak amortismanların dağıtımını gerektirmektedir.

KDV yönünden incelendiğinde, Kanunda da belirtildiği gibi bölgede faaliyette bulunana mükelleflerin, yapmış oldukları faaliyetlerinden dolayı yapılan teslim ve hizmetlerde KDV'den müstesna edilmiştir. Bu istisna kapsamında teknoloji geliştirme bölgelerinde üretimi yapılacak olan yazılım ve lisans programını kapsamakta olup, Bölge dışında yaratılmış olan katma değer vergisini

kapsamamaktadır. Ayrıca bu istisna sadece bölgede faaliyette bulunan kişi ve kurumlara tanınmakta olup, yönetici şirketler bu istisnadan yararlanamamaktadırlar (Yargıç, 2005).

3.2.5. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri

16/02/2016 tarihli 6676 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle değişen 4691 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde, Bölgenin yönetiminden sorumlu olan yönetici şirket, bölgede bulunan girişimcilerin ve faaliyetlerine ilişkin verileri Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bildirmek zorundadır. Yapılan bildirimlere bağlı olan usul ve esaslar yönetmeliğe bağlı olarak belirlenmektedir. Yönetici şirket, yıllık olarak her türlü hesap ve işlemleri 01/06/1989 tarihli 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'na göre Yetkilendirilmiş Yeminli Mali Müşavirler tarafından incelenmektedir. YMM tarafından incelenen ve düzenlenen denetim raporu aynı süre içinde Yönetici Şirkete ve Bakanlığa gönderilir ifadesi yer almaktadır.

Yönetici şirketlerin istisna kapsamında değerlendirilen kazançlarının dağıtılması durumunda, kar dağıtımına bağlı tevkifatının yapılması gerekmektedir (Güneş, 2009). 16/02/2016 tarihli 6676 sayılı Kanunun 12 maddesiyle değişen 4691 sayılı Kanun'un 8 inci maddesinde, bu kanunun uygulanmasında yönetici şirket tarafından hazırlanan kağıtların damga vergisi yönünden istisna olduğu; gerçekleştirilen işlem ve harçlar teknoloji geliştirme bölgesinde bulunan taşınmazlardan yönünden de emlak vergisinden istisna olduğu ifade edilmiştir.

İlgili mevzuata göre, yönetici şirketlerin anonim şirket olarak kurulma zorunluluğu olduğundan, bu şirketler tarafından kiralamar sonucu ödenen kira bedelleri üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır (TÜRMOB, 2017).

Aynı yönetmeliğin 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasında ise, bölgede yer alan hazinenin özel mülkiyetinde bulunan yada devletin tasarrufunda bulunan taşınmazların, yönetici şirket için Maliye Bakanlığı'nca 5 sene için bedelsiz, takip eden seneler içinde yatırıma konu olan taşınmazın emlak vergi değerinin % 0,2 karşılığında irtifak hakkı tesisi yada kullanım hakkı için izin verilir. İrtifak hakkı yada kullanım hakkı izni için verilen bu taşınmazlardan hâsılat payı alınmamaktadır.

Ayrıca kanunda atık su işleten bölgelerden, belediyelerce atık su bedeli alınmayacağı da belirtilmiştir.

3.2.6. İstisnanın uygulama ve denetimi

4691 sayılı Kanununun 5 inci maddesinde yönetici şirketin yükümlülükleri hakkında bilgi vermektedir. İlgili madde şöyle ifade dilmektedir.

- Teknoloji geliştirme bölgelerine ait planlama ve projelerin oluşturulması.
- Teknoloji geliştirme bölgeleri için gereken altyapı ve üstyapı hizmetleri ile gerekli olan her türlü hizmetin yürütülmesi.
- Kuluçka ve teknoloji transfer ofislerinin kurulması.
- Ar- Ge veya tasarım projelerinin değerlendirilmesi.
- Projesi uygun görülen girişimcilere bölgede yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslara göre yer tahsis edilmesi.
- Bölgenin kanun ve yönetmelik tarafından belirtilen esaslara yönelik yönetilmesi, girişimcilerin ve üçüncü kişilerin belirtilen esaslara karşı davranışlarının önlenmesi ve gereken önlemleri alma yükümlülükleri bulunmaktadır.

Yönetici şirketlerin denetimi, yararlandıkları muafiyet, indirim ve istisnalar yönünden de Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

4691 sayılı Kanunda ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri uygulama yönetmeliğinde belirtilen görev ve esaslar doğrultusunda Yönetici şirket, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunmaktadır. Bu faaliyet ve uygulamaları ile ilgili denetimi 10.08.2016 tarihli Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 36 ncı maddesinde bakanlığın denetim yetkilerine yer verilmiştir. İlgili yönetmeliğin 36/a bendindeki açıklamaya göre; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yönetici şirketin faaliyetlerini ve uygulamalarını gerektiğinde denetlemekte ve ilgili kuruluşlarla işbirliğinde bulunmaktadır. Bu süreçte yönetici şirketin her çeşit bilgi ve belgeyi denetimcilere sunması gerekmektedir. Denetimden sonra hazırlanan rapor Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğüne bildirilmektedir.

Aynı Yönetmeliğin 36/b bendinde ise, Bakanlık yönetici şirketin kanunda belirtilen amaçlardan farklı olarak Bölgede gösterdiği faaliyetlerinden dolayı belli bir süre dâhinde Kanunda belirtilen amaca yönelik olarak faaliyette bulunması istemektedir. Yönetici şirketin belirtilen bu süre bitimine kadar kanunda belirtilen amaçlara uygun olarak faaliyette bulunmaması durumunda her çeşit faaliyetleri sonucu elde ettikleri kazançlar için3 ay kadar kurumlar vergisi istisnası uygulanmayarak konu hakkında

Maliye Bakanlığı'na gerekli bilgi verilir. Yönetici şirketin bu üç aylık süre zarfında, yönetici şirketin kanun amacında belirtilen şekilde faaliyette bulunmadığı tespit edildiğinde Bakanlık tarafından görevli mahkemeye başvurularak yönetici şirkette bulunan yönetim kurulu üyelerinin vazifelerinin sona erdirilmesini, şirket yönetimine kayyum atanmasını ve yönetici şirket hakkında tavsiye kararı verilmesini ister. Mahkeme tarafından tasfiye kararının verilmesi durumunda yönetici şirket ve yöneticilerin hak, yükümlülükleri ve sorumluklarının saklı kalması koşuluyla yönetici şirketin sahipliğinde bulunan bölgeye ait araziye ve taşınmazları Maliye Bakanlığı kamulaştırarak, teknoloji geliştirme bölgesinin yönetimini diğer bir yönetici şirkete verebileceği ifadesine yer verilmiştir.

3.3. Girişimcilere Sağlanan Avantajlar

Teknokentlerde, teknoloji geliştirme bölgelerinin imkânlarından yararlanmak ve bu bölgelerde faaliyette bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler girişimci olarak değerlendirilmektedir (Ersan, 2012). Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunmak ve avantajlarından yararlanmak isteyen girişimciler, faaliyette bulunmak istedikleri Bölgenin yönetici şirketine başvuru formlarını doldurarak talepte bulunurlar. Böylece yönetici şirket girişimcilerin taleplerinin değerlendirilmesini ve yer tahsisini sağlamaktadır. Değerlendirmede, Bölgede faaliyette bulunmak isteyen girişimcilerin, ülke sanayisinde uluslar arası rekabet gücünü arttırıcı özelliklere haiz olmalarını, bu amaca uygun olarak etkin araştırma-geliştirme yada yazılım geliştirme faaliyetlerini fiilen yapması yada bunları yapabilecek yetkinliğe sahip olması şartları aranmaktadır (Ersan, 2012).

Teknokentlerde girişimcilere sağlanan avantajlar aşağıdaki gibidir.

- Gelir ve kurumlar vergisi yönünden avantajlar (istisnalar).
- Ücretlerde gelir vergisi yönünden avantajlar (istisnalar).
- Katma değer vergisi yönünden avantajlar (istisnalar).
- SGK işveren hissesi desteği yönünden avantajlar (istisnalar).
- Sermaye desteklerinde gelir ve kurumlar vergisi yönünden avantajlar (istisnalar).
- Diğer avantajlar (istisnalar).

3.3.1. Gelir ve kurumlar vergisi istisnası

3.3.1.1. İstisnanın niteliği

Bu istisna kapsamın da yer almak için, gelir ve/veya kurumlar vergisi yükümlülerinin teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunması gerekmektedir. Gelir ve kurumlar vergisi istisnasının uygulamasında mükelleflerin dar mükellef yada tam mükellef olmasının herhangi bir önemin olmadığı 1 Seri No.lu KVGT’de açıklanmıştır. 16/02/2016 tarihli 6676 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle değişen 4691 sayılı Kanun’un Geçici 2 nci maddesine göre, kanun kapsamında bölgede faaliyette bulunan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin, özellikle bölgedeki yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirme faaliyetleri sonucu elde edilen kazançlarından 31/12/2023 tarihine dek gelir yada kurumlar vergisi yönünden müstesna edileceği ifade edilmiştir.

İstisnanın niteliği, yalnızca gelir vergisi ve kurumlar vergisi mükelleflerine bağlı olan bir istisna olmasıdır. Bu istisnanın uygulanmasında yıllık beyan esasına uygun olarak yapılan açıklamaların geçici vergilendirme dönemlerinde kazanç tespitinin hesaplanması içinde geçerlidir (Kiraz, 2004).

3.3.1.2. İstisna kapsamında olan faaliyetler

Mevzuatta belirtildiği gibi Teknokentler de faaliyet gösteren mükelleflerin yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile ilgili olan kazançları istisna kapsamında değerlendirilecektir. Kanun Koyucunun belirttiği faaliyetler dışında elde edilen kazançlar istisna olarak kabul edilmeyecektir. 1 Seri No.lu KVGT’de bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin ana faaliyetlerinden başka yapmış oldukları ticari faaliyetlerinden elde edilen gelirler ile olağandışı gelirlerin istisna dahilinde değerlendirilemeyeceği açıkça belirtilmiştir.

10/08/2016 tarihli Ar-Ge Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (1) bendinde; bölgede bulunan girişimcilerin projelerinin bitim tarihinden itibaren girişimcilerin yönetici şirkete yeni proje sunmamaları durumunda, girişimcinin son projesinin bitiminden sonra, yönetici şirket tarafından Gelir İdaresi Başkanlığı’na ve Sosyal Güvenlik Kurumu’na 30 gün içinde bildirilmesi gerekir. Eğer 3 aylık süre zarfında yeni bir araştırma-geliştirme, tasarım projesi başlatılamadığında, var olan

kira sözleşme müddeti dikkate alınmadan Bölgeden girişimcinin ilişkisinin kesilerek gerekli prosedürlerin yapılacağı ifade edilmektedir.

Proje kapsamında sayılan faaliyetleri şöyle sıralanmaktadır (Kara, 2016).

- Laboratuvar, analiz, test ve deney çalışmalarıyla yapılan faaliyetler.
- Diğer araştırma ve geliştirme yada tasarım merkezlerinde yapılan çalışmalarla ilgili faaliyetler.
- Saha araştırmasıyla ilgili faaliyetler.
- Prototip geliştirmeye yönelik yapılan çalışmalar ve projelerde görevli olan personelle sınırlı olmak şartıyla bilimsel içerikli etkinliklerdir.

Belirtildiği gibi Teknokentlerde faaliyet gösteren mükelleflerin yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile ilgili olan kazançları istisna kapsamında değerlendirilecektir. Kanun Koyucunun belirttiği faaliyetler dışında elde edilen kazançlar ise istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Teknokentlerde faaliyet gösteren mükelleflerin, 4691 sayılı Kanun kapsamı haricinde yer alan ticari işlemlerden elde edecekleri gelirler ile olağandışı gelirlerin istisna kapsamında değerlendirilemez. Bu kapsamda nakitlerin değerlendirilmesi ile oluşan faiz gelirleri, yabancı para cinsinden aktiflerden dolayı oluşan kur farkları ve iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması ile oluşan gelirler bu istisna kapsamında değerlendirilemez (TÜRMOB, 2017). Başka bir deyişle, istisna kazanç hesaplamasında bu tür gelir ve giderler ilişkilendirilmeden doğrudan dönem kâr zararına yansıtılmalıdır. Ayrıca faaliyet türüne bakılmaksızın, iktisadi kıymetin elden çıkarılması durumunda meydana gelen gelirler istisna kapsamında değerlendirilmemektedir (Savcı ve Yayla, 2016). Dolayısıyla, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan mükelleflerin kanunda belirtilen faaliyetler dışında istisna kapsamına girmeyen faaliyetleri ile ilgili elde ettikleri kazançlar istisna kapsamında yer almamaktadır.

3.3.1.3. İstisnadan yararlanmak için yapılması gerekenler

1 Seri No.lu KVGT’de belirtildiği gibi Teknokentlerde faaliyette bulunan mükelleflerin kurumlar vergisi açısından bağlı oldukları vergi dairesine müracaat ve bildirimlerin yapılması gerektiğini, bunların bir örneğinin de muhtasar beyanname yönünden bağlı oldukları vergi dairesine bildirim gerekmediğine yer verilmiştir.

Ayrıca, mükelleflerin işe başlama, işi bırakma ve diğer değişiklikler gibi konularda Vergi Usul Kanunu'nda hükümlerine uymak zorundadırlar (TÜRMOB, 2017).

3.3.1.4. Merkez ve şube ayrımı

Öztürk (2004)'e göre, teknokentlerde şube olarak faaliyet gösteren mükellefler, bu Bölgelerden şubeleri yoluyla elde edecekleri kazançlarını istisna kapsamında uygulayabilmeleri için, merkez veya şube faaliyetlerinin ayrı olarak takip edilmesi ile birlikte; merkeze ve şubeye dağıtımı yapılacak olan gelir ve giderlerin birbirleriyle karşılaştırılmasını sağlayacak biçimde düzenlemesi gerekir. Bu amaçla Bölgede faaliyette bulunan şubeler için başka bir defterin ve belgenin bastırılması ile mümkün olmakla birlikte, yapılan bu işlemlerin tek düzen hesap planı ve vergi mevzuatına uygun şekilde yapılması gerekir (Şahin, 2006).

3.3.1.5. İstisna tutarının tespiti

TGBUY'nin 35 inci maddesinin (b) bendinde değinildiği gibi, Bölgede faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi yükümlülerinin özellikle bu bölgedeki, yazılım, tasarım yada araştırma ve geliştirme faaliyetleri kapsamında elde edilen kazançlar istisnadan kapsamındadır. 4691 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinde belirtilen istisna kazanç istisnası olmakla birlikte, istisna kapsamında olan faaliyetler sonucu elde edilen kazançlar ve bu faaliyetler nedeniyle yüklenilen gider ve maliyet unsurlarının düşürülmesiyle ortaya çıkan gelirin tamamı kurumlar vergisinden müstesna edilecektir (Korkmaz, 2016).

İstisnaya tabi olan kazancın ve buna ilişkin olarak gelir yada kurumlar vergisi matrahının tespitinde, istisna dahilinde olan faaliyetlerle istisna dahilinde olmayan diğer faaliyetlere ilişkin olarak gelir, maliyet ve giderlerin ayrı olarak takip edilmesi istisna kapsamında olan kazançların faaliyetleriyle bağlantılı olmaması ve bu ayrımı sağlayacak şekilde kayıtlarının tutulup istisna kazancının ayrı bir kar merkezi oluşturarak ayrı olarak tespit edilmesi gerekir. Buna istinaden, istisna kazancına ait hâsılatın ayrı olarak tespit edilmesi ve bu hâsılat tutarından teknopark kirası, çalışan ücretleri gibi istisnaya tabi giderlerin düşürülerek istisna kazancına ulaşılması gerekmektedir (Savcı ve Yayla, 2016).

Ortak genel giderler ile amortisman tutarının tespitinde;1 Seri No.lu KVK'nın Genel Tebliğinde, istisna kapsamında olan faaliyetle ile bu kapsamında olmayan

faaliyetlerin müşterek yapılması halinde oluşan genel giderlerin yıl boyunca oluşan maliyetlerin birbirine oranı dikkate alınarak dağıtılacağını öngörmektedir. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, faaliyette bulunan mükelleflerin istisna kapsamında olan ve istisna kapsamında olmayan faaliyetlerinde ortak olarak yararlanılan tesisat, makine ve ulaştırma vasıtalarının amortismanlarının her iş için yararlanılan gün sayısına bağlı olarak amortismanların dağıtımı gerekmektedir. Bunun yanında ortak giderlerine uygun olan dağıtım anahtarları (kullanım alanını, kişi sayısını, cari yılda meydana gelen maliyetlerin birbirine oranı) ile dağıtımın yapılması gerekmektedir (Uzay, 2007). Bu nedenle uygulamadan yararlanmak isteyen mükelleflerin istisna kapsamında yer alan gelir ve giderlerini, diğer işlemlerinden ayrı takip etmeleri esastır. Şirketlerin tarafından yapılan genel giderlerin ise uygun bir dağıtım anahtarına göre dağıtılması öngörülmektedir (Narin, 2013).

Müşterek genel giderlerin dağıtımında, kapsam dahilinde olan faaliyetler ile kapsam dahilinde olmayan faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, ortak genel giderlerin bu faaliyetlere bağlı olarak cari yılda meydana gelen maliyetlerin birbirine oranı şeklinde dağıtılması gerekmektedir (Kiraz, 2004).

Amortisman tutarının dağıtımında ise, istisna kapsamında olan ve istisna kapsamında olmayan faaliyetlerinde ortak olarak yararlanılan tesisat, makine ve ulaştırma vasıtalarının amortismanlarının her iş için yararlanılan gün sayısına bağlı olarak amortismanların dağıtımı gerekmektedir. Hangi faaliyette ne kadar süre ile kullanıldığı tespit edilemeyen sabit kıymetlerde amortismanlar, müşterek genel giderlerle birlikte dağıtımı yapılır (Korkmaz, 2016).

İlgili Kanun uygulaması kapsamında kurumlar vergisi matrahının tespitinde istisna dahilinde olan faaliyetlerle istisna dahilinde olmayan gelir, maliyet ve giderlerin ayrı olarak takip edilmesi istisna kapsamında olan kazançların diğer faaliyetlerle bağlantılı olmaması, kayıtlarında bu ayrıma uygun olarak tutulması gerektiğidir. Ayrıca, idari hizmetler, büro hizmetleri, hukuk işleri, muhasebe ve mali işler gibi konularla ilgili yapılan ortak genel giderlerin bölgede istisna kapsamında olan ve istisna kapsamında olmayan faaliyetlerin mevcut cari yılda meydana gelen maliyetlerin birbirine oranı temel alınarak dağıtıldığında tespit edilecek tutarın istisna kazancın tespitinde indirim konusu yapılması gerekir (Yıldız, 2017).

3.3.1.5.1. Seri üretim halinde istisna

Teknokentlerde yazılımlar 4 şekilde üretilmektedir (İstanbulymmo, 2017).

- **Kutulanmış program**, bir yazılım programının otomatik olarak kopyalanmasıdır. Özellikle teknoloji marketlerinde nihai tüketicinin satın alması için arz edilen programlardır.
- **Kişiyeye özel program**, genel olarak, aynı işin yapılması halinde dahi işletmenin kendine has yöntem ve yönetime uygun olarak hazırlanan programlardır.
- **Bir yazılımın birden fazla kişiye satılması yada kullanımı**, üretilen yazılım programının birden fazla kişi tarafından kullanma hakkına sahip olunan programlardır.
- **Terminal Kiralama**, program kullanıcıları ile kullanım sözleşmesi yapılarak belli bir bedel ile üretilen yazılım program ile çeşitli sektörlerde çeşitli bilgilere şifre ile kullanıcıların ulaşmasını sağlamaktadır.

Bu açıklamalara göre, Teknokentlerde üretilen yazılım programının talebi olduğu sürece yani program ile ilgili talep ve talep sonrası programın gelişimi güvenlik duvarı vb. gelişmeler devam ettiği sürece Ar-Ge çalışmaları da devam etmektedir (İstanbulymmo, 2017).

1 Seri No.lu KVGT'de TGB'de faaliyette bulunan işletmelerin, yazılım ve araştırma ve geliştirme faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ürünlerini seri üretime tabi tutularak pazarlamaları halinde kazanç tutarının lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden tutarı transfer fiyat yöntemine göre ayrıştırılarak istisnadan yararlanılacaktır. Aynı zamanda Üretim ve pazarlama ile ortaya çıkan kazancın diğer kısmının istisna kapsamında değerlendirilmeyeceği, lisans, patent gibi gayri maddi haklara bağlanmamış olmakla birlikte, uyarlama, yerleştirme, geliştirme, yenileme (revizyon), ek yazılım gibi faaliyetlerden elde edilen kazançların istisna kapsamında değerlendirileceği açıklanmıştır.

Transfer fiyatı yöntemine göre ayrıştırılmanın yapılması, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununu 13 üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrasında yer aldığı gibi Kurumlar, ilişkili kişilerle yaptığı işlemlerde uygulayacağı fiyat yada bedellerini,

- Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi,
- Maliyet artı yöntemi,

- Yeniden satış fiyatı,
- İşlemsel kar yöntemleri (işleme dayalı net kâr marjı yöntemi ve kâr bölüşüm yöntemi),
- Mükellef, işlemin niteliğine uygun olarak kendi belirleyeceği bir yöntem (emsallere uygun fiyata önceki yöntemlerden herhangi birisi ile ulaşma olanağı yoksa),

Bu yöntemlerinden işlemin mahiyetine en uygun olanını kullanarak tespit eder. Aynı şekilde bu yöntemlerin belirlenmesinde mükellefin talebi üzerine Maliye Bakanlığı ile anlaşarak belirlenebilir. Bu şekilde anlaşmada belirlenen yöntem, üç yılı aşmamak üzere tespit edilen süre ve şartlar dahilinde kesinlik taşır.

Adı geçen Kanuna göre, işletmelerin seri üretime tabi yazılımların ilişkili kişilerle yapılan işlemlerin fiyat ve bedellerinin tespit yöntemi belirlendikten sonra tespit edilen gayri maddi hak bedeline isabet eden kazanç kurumlar vergisinden istisna edilecek olup, geri kalan tutarda ise üretim ve pazarlama dolayısıyla elde edilen kazanç kurumlar vergisi istisnasına dahil edilmeyecektir (Çiftçi ve Aktaş, 2014). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde faaliyette bulunan girişimcilerin bölgede üretmiş oldukları yazılımlardan elde etmiş oldukları kazançlar kurumlar vergisinden istisna olduğu, yazılımların seri üretime tabi tutularak pazarlanması halinde elde edilecek kazanç, sadece lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmına ait bir istisna olduğu açıklanmıştır (Çiftçi ve Aktaş, 2014).

Sipariş usulüne göre, Teknokentler de sipariş alınan proje bitirilmeden, bu projeye ait kar-zarar hesaplanmaz ve vergilendirilmez. Sipariş usulüne göre yapılan proje sonucunda ortaya çıkan kazanç vergiden istisna edilir, bu projeden zarar edilmesi sonucu ortaya çıkan maliyetler kanunen kabul edilmeyen gider olarak beyannamede belirtilir (Arslan, 2016).

3.3.1.5.2. Bölgede faaliyete geçilmeden önce geçildikten sonra başlatılmış projeler ve istisna kapsamındaki yeri

1 Seri No.lu KVG'T'de, Bölgede faaliyete geçilmeden önce mükelleflerin bölgede faaliyete geçtikleri tarih itibari ile tamamlamış oldukları yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirmeye dayalı projelerden elde edecekleri kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmez. Aynı zamanda, mükelleflerin bölgede faaliyete

geçmeden önce başlayıp, bölgede devam ettirdikleri yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirmeye dayalı projelerden elde ettikleri kazancın, sadece projenin bölgede gerçekleşen kısmına tekabül eden tutarı için istisnadan yararlanır.

Yine adı geçen Tebliğde, elde edilen kazancın ne kadarının bölgede faaliyete geçildikten sonraki çalışmalara ilişkin olduğunu, bölgede faaliyete başlamasından sonra ortaya çıkan maliyete oranı ile belirlenir. Sonucun daha sağlıklı olması için, mükelleflerin başka bir yöntem kullanarak (doğrudan kullanılan iş gücü miktarı gibi) bu ayrımı yapabilirler.

Bölgelerde yer alan firmalar devam etmekte olan araştırma ve geliştirme, yazılım projelerini henüz çalışmalarını bitirmeden, projelerini başka bir teknoloji geliştirme bölgelerindeki şubelerde yada projelerini bölge dışındaki merkez yada şubelerinde devam ettirebilirler. Yönetici şirketlerin onayı dahilinde başka bir bölgede araştırma ve geliştirme, yazılım projelerini devam ettirmeleri halinde bu projeler dolayısıyla elde edilen kazançlar istisna kapsamında değerlendirilir (Arslan, 2016).

Araştırma ve geliştirme yazılım ve tasarım faaliyetleri neticesinde, bir gayri maddi hakkın ortaya çıkması halinde şirketin aktifleştirdiği harcamalar amortisman yoluyla itfa edilecektir. KVK'nın Mad.5/3 de kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderler veya istisna kapsamındaki faaliyetler sonucu ortaya çıkan zararlar istisna dışı kurum kazancından indirilememektedir.

3.3.1.5.3. Ar-Ge indirimi

Ar-Ge indiriminin uygulanmasında araştırma ve geliştirme bölümünün yer aldığı yerin ehemmiyeti yoktur. Firmanın faaliyet yerinin bulunması koşuluyla, firmanın merkezin olduğu yerde veya farklı bir yerde, teknokentlerde kurulan araştırma ve geliştirme bölümlerinde oluşturulan ve belirtilen şartlara uyan harcamalara uygun harcamalar araştırma ve geliştirme indirimi kapsamında yer almaktadır. Ancak, kazancına istisna kapsamında olan araştırma ve geliştirme faaliyetleri için yapılan harcamalarla ilgili olarak araştırma ve geliştirme indiriminden yararlanılması mümkün değildir. Bölgelerde yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin işletmenin kendi faaliyeti ile ilgili olması ve bahsi ilgili kanunlarda belirtilen istisnalarla ilgili olmaması durumunda buna benzer harcamalar araştırma ve geliştirme indirimi kapsamında değerlendirilir (TÜRMOB, 2017). Daha öncede değinildiği gibi, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin

giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesinin kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.

Bu sebeple, TGB’de gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden kazanç olması ve bu kazançla ilgili olarak 4691 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinde belirtilen istisna kapsamında yer almasıyla, istisnanın uygulanacağı kazancın elde edilmesine yönelik olarak yapılan harcamaların araştırma ve geliştirme indirimi kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Yani, istisna kazancının uygulanacağı araştırma ve geliştirme faaliyetleri için yapılan harcamalar nedeniyle araştırma ve geliştirme indiriminden yararlanılması mümkün değildir. Lakin Bölgede yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin işletmenin kendi faaliyetiyle ilgili olması ve ilgili kanunlarda yer alan istisnaya konu olmaması halinde, bu tür harcamalar araştırma ve geliştirme indirimi kapsamında değerlendirilir (Tan ve Erdem, 2010). Mezkûr Kanunun 35/1-d bendinde ise, bölgede faaliyette olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirme faaliyetleri dolayısıyla 4691 sayılı Kanundan yararlanılması durumunda; yazılım, araştırma ve geliştirme veya tasarım projesi için 5520 sayılı Kanun, 193 sayılı Kanun ve 5746 sayılı Kanunda belirtilen vergisel teşviklerden başkaca yararlanamayacağı açıkça belirtilmiştir.

3.3.1.5.4. Sınai mülkiyet hakkı istisnası

Teknokentlerde uygulanan istisnaya benzer olarak, Teknokent dışında kalan ve araştırma ve geliştirme faaliyetiyle uğraşan işletmeler ile araştırma ve geliştirme sonucu oluşan patent veya faydalı modelleri ellerinde bulunduran şirketler için de istisna tanınmıştır (Arslan, 2016).

06/02/2014 tarihli 6518 sayılı Kanunun 82 nci maddesiyle eklenen Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/B maddesinde, Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleriyle yazılım faaliyetleri sonucu ortaya çıkan buluşların kiralanması sonucunda elde edilen kazanç ve iratların, devri veya satışı ile elde edilen kazançların, Türkiye’de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları sonucu elde edilen kazançların, Türkiye’de gerçekleştirilen üretim sürecinde kullanılması sonucu üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların patentli yada faydalı model buluşuna atfedilen modelin, yüzde ellisi KV’den müstesna edildiğine yer verilmiştir.

Bu istisnanın uygulanmasında, kanun koyucunun gelir vergisi ve kurumlar vergisi mükellefleri arasında herhangi bir ayırım yapmayarak kurumlar vergisi kanununun 5/B maddesine maddesinde belirtilen şartların bulunması halinde dar veya tam mükellefiyete tabi olmasının bir önemi olmayıp bu istisnadan yararlanabilir. İstisnanın uygulanmasına patent veya faydalı model belgesinin alınması gerekir. Bu belgenin verildiği tarihten itibaren istisna uygulaması başlar ve ilgili patent veya faydalı model belgesi için sağlanan koruma süresi aşılmamak koşuluyla bu istisnadan yararlanılabilir (Öztürk, 2015).

Bu bağlamda 10/01/2017 tarihli ve 29944 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 122 nci maddesinin altıncı fıkrasında 5746 sayılı Kanun kapsamında kurulan araştırma ve geliştirme yada tasarım merkezlerinde yada 4691 sayılı Kanun kapsamında kurulan teknokentlerde, kamu kurum ve kuruluşları desteğiyle bir sözleşme çerçevesinde yürütülmeyen çalışmalarda veya proje bazlı olmayan kamu desteklerinde ortaya çıkan buluşlar için bu istisnanın uygulanmayacağı hükmü yer almaktadır. Aynı şekilde 5520 sayılı Kanununun 5/B maddesinin altıncı fıkrasınca bu istisnadan yararlanan mükelleflerin 4691 Kanun kapsamında belirtilen istisnalardan yararlanamayacağı hükmüne yer verilmiştir.

3.3.1.5.5. Tasarım faaliyetleri

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda tasarım faaliyetlerinin desteklenmesi için gerekli değişiklikler yapılarak, ilgili kanunla sağlanan tüm destek, teşvik, indirim ve istisnalardan tasarım faaliyetlerinin de bu kapsamda olması sağlanmıştır (Kara, 2016).

Tasarım faaliyeti, sanayi alanında ve bakanlar kurulunun uygun gördüğü diğer alanlarda, katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyeline sahip ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümüne tasarım faaliyeti denilmiştir. Bakanlar kurulunun uygun göreceği alanlarda yani sanayi dışı alanlarda NaceRev 2 Faaliyet Kodlarına göre katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyeline sahip ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümünü ifade etmektedir (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017). Yenilikçi faaliyetleri kapsamında olan faaliyetler şunlardır (İstanbul Ticaret Odası, 2017):

“J – Bilgi ve İletişim” başlığı altında 59 NaceRev 2 kodlu “Sinema filmi, video ve televizyon programları yapıcılığı, ses kaydı ve müzik yayımlama faaliyetleri” alt başlığında yer alan faaliyetler;

59.11 – Sinema Filmi, Video ve Televizyon Programları Yapım Faaliyetleri.

59.12 – Sinema Filmi, Video ve Televizyon Programları Çekim Sonrası Faaliyetleri.

“M- Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler” başlığı altında 74 NaceRev 2 kodlu “Diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler” alt başlığında yer alan faaliyetler;

74.10 – Uzmanlaşmış Tasarım Faaliyetleri.

“R – Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor” başlığı altında. 90 NaceRev 2 kodlu “Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri” alt başlığında yer alan faaliyetler;

90.02 – Gösteri Sanatlarını Destekleyici Faaliyetleri.

Kapsamaktadır.

3.3.1.5.6. Tasarım sayılmayan faaliyetler

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği'nin 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (J) bendinde aşağıda belirtilen faaliyetlerin tasarım faaliyeti olarak değerlendirilemeyeceğine yer verilmiştir. Bunlar;

- Pazar araştırması, piyasa taramaları, pazarlama faaliyeti ve satış promosyonlarıyla ilgili faaliyetler.
- Kalite kontrolü ile ilgili faaliyetler.
- Kuruluş ve örgütlenme ile ilgili araştırma faaliyetleri.
- Üretim ve üretim altyapısına yönelik yapılan yatırım faaliyetleriyle, ticari üretimin planlanması ve seri üretim sürecine ait harcamalar.
- Bir tasarım projesi kapsamında olmayan icat edilen yada mevcut geliştirilmiş süreçlerin kullanımıyla ilgili faaliyetler.
- Numune verilmesi maksadıyla prototiplerin kopyalanarak dağıtılması ve reklam amaçlı tüketici testleriyle ilgili faaliyetler.

- Bir tasarım projesi kapsamında olmaksızın yeni süreç, sistem veya ürün ortaya konulmasına hizmet etmeyen doğrudan yada gömülü teknoloji transferiyle ilgili faaliyetler.
- Tasarım faaliyetleriyle geliştirilen ürüne veya sürece ait fikrî mülkiyet haklarının edinimi dışında bu hakların korunmasına yönelik faaliyetler.
- Paris Sözleşmesinin Mad. 2/6 ‘da belirtilen hükümlerle alımları ile bu kapsam dışında olmasına rağmen kamuyu ilgilendiren, dini, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaretlerin, armaların, amblemlerin, nişanların veya adlandırmaların uygunsuz kullanımını içeren tasarım faaliyetleri.
- Kamu düzenine yada genel ahlaka aykırı tasarım faaliyetleridir.

3.3.1.6. İstisna kazancının kar payı dağıtımı

Teknokentlerde, Yönetici şirketlerde dahil olmak üzere, bölgede faaliyette bulunan şirketlerin bölgelerden elde etmiş oldukları kazançlarını dağıtmaları durumunda, hukuki niteliğe göre dağıtılan kar payları üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılması gerekmektedir (Narin, 2013). Yönetici şirketler dâhil, Bölgede yazılım, tasarım ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurumların elde ettikleri istisnaya tabi olan kazançların dağıtımına bağlı tutulması halinde, dağıtılan kar payı üzerinden elde edilen kazançlarını GVK’nın Mad. 94/6-b alt bendi ile KVK’nın 15 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 30 uncu maddesinin üçüncü ve altıncı fıkralarına göre vergi kesintisi yapmaları gerekmektedir (Yıldız, 2017).

3.3.1.7. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri

Kurumlar vergisi beyannamesinde istisna kapsamında olan kazançlar, Beyannamenin “Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisnalar” bölümünde bulunan “Teknoloji Geliştirme Elde Edilen Kazançlar” satırında gösterilir. İstisna kapsamında olan faaliyetlerin zararlarla neticelenmesi durumunda zarar tutarı “Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler” satırında gösterilir. Bu esaslar Geçici Vergi Beyannamesi içinde geçerlidir (Kiraz, 2004).

İstisna kapsamından yer alan faaliyetlerin zarar ile neticelenmesi durumunda elde edilen zararın istisna kapsamında yer alamayan faaliyetlerden indirilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde Bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin 4691 sayılı Kanun

kapsamı dışında elde ettikleri ticari gelirlerle olağandışı gelirlerinin istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir (Korkmaz, 2016).

193 sayılı GVK'nın 89 uncu maddesinin 15 inci fıkrasında da bahsedildiği gibi, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile doğrudan ilişkisi olmayan giderler ile tamamen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmayan amortisman tabii iktisadi kıymetlerde hesaplanacak amortismanın araştırma ve geliştirme indirimi olarak yapılması mümkün değildir.

Gelir veya kurumlar vergisi istisnasına tabii sürenin başlangıcı yönetici şirketten izin alınarak bölgede faaliyete geçilen tarih olarak dikkate alınarak 31/12/2023 tarihine kadar bu istisnadan faydalanılacaktır (TÜRMOB, 2017).

3.3.1.8. İstisnanın uygulama ve denetimi

Teknoparkların bir şirket statüsünde kurulması esas olup, yönetimi merkezi bir kuruluş tarafından yapılmaktadır. Yönetim biçimi olarak da mevcut yönetim kalıplarından daha aktif bir yapı içermektedir. Girişimcilerin üniversite, piyasa ve finans kuruluşları ile ilişkileri merkezi yönetim tarafından koordine edilmektedir (Harmancı ve Önen, 1999).

3.3.2. Ücretlerde gelir stopajı istisnası

3.3.2.1. İstisnanın niteliği

Ücret, işverene ve belirli bir işyerine tabii olarak çalışan kişilere yapılan hizmetleri karşılığı olarak verilen para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir. Gerçek kişilerin bir takvim yılında elde edilen ücretin gelirleri gelir vergisi kesintisine tabiidir (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2017).

Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesinde, ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı, mali sorumluluk tazminatı, tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık ilişkisi niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş olması ücretin niteliğini değiştirmediğini ifadesine yer verilmiştir.

3.3.2.2. İstisna kapsamında olan ücretler

4691 sayılı Kanununun Geçici 2 inci fıkrasına göre, bölgede çalışan araştırma ve geliştirme, tasarım ve destek personeli çalışanlarının bu vazifeleriyle ilgili elde edilen

ücretleri 31/12/2023 tarihine kadar her türlü vergiden müstesna edileceği ifade edilmiştir. Buna göre ilgili Kanunun 3/1 maddesinin (m) bendinde yer alan "araştırma ve geliştirme personeli" tanımı ile (p) bendinde yer alan "Destek Personeli" tanımı ve (z) bendinin alt (zz) bendinde yer alan "Tasarım Personeli" kapsamında olan personellerin bu kapsamda yer aldıkları görevleri ile ilgili olarak ücret geliri istisnasından yararlanmaları mümkündür. Bu kapsamda istisnadan yararlanacak çalışanın araştırma ve geliştirme, destek veya tasarım personeli olması gerekir. Bunların dışında olan çalışanın (yönetici şirketinin çalışanı gibi) ücretleri ile ilgili olarak bu istisna kapsamında uygulanması söz konusu değildir (Özdemir, 2014).

Teknokentteki, proje süresi ile sınırlı çalışacak ve proje kaynaklarından ücret alacak geçici ve sözleşmeli personel ile Teknokentte yürütülen Ar-Ge ve yazılım projelerinde çalışan emekli olan personel ve Teknokentte yer alan firmalarda fiilen çalışan yönetici ortaklarına bu çalışmalarını karşılığında ödenen ücretlerin diğer şartları taşımasıyla 4691 sayılı Kanunda belirtilen gelir vergisi istisnasından yararlanmaları mümkündür (Arslan, 2016).

4691 sayılı kanun ücreti gelir vergisinden istisna edilen personellere mukabil bu personellerin hak kazınmış hafta tatili, yıllık ücretli izinler, ulusal bayram ve tatil günleri istisna kapsamına dahil süreler içinde yer almaktadır.

Personele her ay yapılan ücret dışında yılın çeşitli dönemlerinde yapılan, İkramiye, yakacak parası, bayram parası, yemek yardımı, kira yardımı gibi adlar altında yapılan ek ücret ödemeleri de Ar-Ge personeline tanınan gelir vergisi istisnası kapsamında değerlendirilmektedir (Arslan, 2016).

3.3.2.3. İstisna kapsamında olmayan ücretler

İş Kanunu'na göre bölgede çalışan personelin işten çıkartılması yada personelle ikale sözleşmesi yapılması halinde kişilere ihbar ve/veya kıdem tazminatı ödenebilmektedir. 4691 sayılı Kanun kapsamında Teknokentte çalışan şirket çalışanlarının ise işten ayrılması sebebiyle yapılan kıdem tazminatı ödemelerinin, bölgede çalışan araştırma ve geliştirme, destek personeli çalışanın özellikle bu görevlerine istinaden ödenen bir ücret niteliğinde dikkate alınmayacağından ilgili tazminatın ödemesine bağlı olarak düzenlenen kâğıt damga vergisine tabi olması gerekir. Aynı şekilde iş akdinin feshi suretiyle ödenen ihbar tazminatının

personellerin münhasıran görevlerine istinaden yapılan bir ücret ödemesi niteliğinde olmadığından ve işte bir fiil çalışılan süreye bağlı olarak ödenmediğinden, bu ödemelerin ücret istisnası kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir (Arslan, 2016).

Asgari Geçim İndirimi (AGİ) uygulamasında ise, bu uygulamadan gerçek usulde vergilendirilenler yararlanabilmektedir. Fakat TGBK'ya göre ücretlerden gelir vergisi kesintisi yapılmayanlar asgari geçim indiriminden yararlanamazlar (TÜRMOB, 2017).

3.3.2.4. İstisnanın tespiti

4691 sayılı Kanunun ile kapsam dâhilinde olacak ücret istisnasının ne şekilde olduğu belirtilmiştir. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na göre:

- Gelir vergisi stopajı ve sigorta işveren hissesi teşvikinden yararlanacak olan destek personel sayısı araştırma ve geliştirme, tasarım personeli sayısının yüzde onunu geçemez.
- Haftalık çalışılan 45 saatin üzerindeki çalışmalar ile ek çalışmalar, bu istisnadan faydalanamaz.
- Hak edilmiş hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile 17/03/1981 tarihli 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda belirtilmiş olan tatil günlerine denk gelen ücretler istisna kapsamında yer alır.
- Bölgelerde yürüttüğü projelerle doğrudan ilgili olmak koşuluyla, bu Bölgede yer alan işletmelerde çalışan araştırma ve geliştirme, tasarım personelinin, proje kapsamındaki faaliyetlerin bir kısmının Bölge dışında yürütülmesinin zorunlu olması halinde Bölge dışındaki bu faaliyetlere ilişkin ücretlerinin yüzde yüzü gelir vergisinden istisnadır.
- Bölgede bulunan işletmelerde en az 1,5 yıl süreyle çalışan araştırma ve geliştirme, tasarım personelinin yüksek lisans yapanlar için 1,5 yıl, doktora yapanlar için 2 yılı geçmemek üzere bölge dışında geçirdiği sürelerin yüzde yüzü gelir vergisi stopajı istisnası kapsamındadır. Bu sürenin uygulanması halinde kayıt dondurma durumunda yer alan sürelerin dikkate alınmayacağına yer verilmiştir.

Bölge dışındaki geçirilen sürenin yönetici şirketin onayının alınması ve bildirilmesi zorunludur. Bu kapsamda yer alan istisnadan yararlanılması için lisansüstü eğitimde geçirilen sürenin üniversiten alınacak olan onaylı ders programı dikkate alınır ve yönetici şirketin onayı dâhilinde hesaplanır (TGBUY, 2016: Mad. 35/1-f).

Ücretlerde gelir stopajı istisnasından yararlanılması için Kanunda belirtilen faaliyetler kapsamında yer alan faaliyetlerde çalışılan personelin olması gerekir.

3.3.2.5. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri

Yönetici şirketin, Bölgede faaliyette bulunan firmalardan çalışanların SGK kayıtlarını, personele ilişkin işe giriş ve işten ayrılış bildirimlerini ve 4 aylık SGK bildirimlerini aylık dönemler halinde almalıdır. Şu sebepten ki her firmada çalıştırılan personelin, görev tanımları, işe başlama tarihleri, çalıştırıldıkları projelerin kontrolü yapılarak 4691 sayılı Kanunda belirtilen istisnadan faydalanıp faydalanmayacağı kontrol edilir (Kiraz, 2004).

Yönetici şirketin onay vermesi ile bölge dışında geçirilen sürenin bölgede yer alan görevle ilgili olmadığını tespiti durumunda, ziya uğratılan vergi ile buna bağlı cezalardan ilgili işletme sorumlu tutulmaktadır (TÜRMOB, 2017).

3.3.2.6. İstisnanın uygulama ve denetimi

İstisnanın uygulanmasında,1 Seri No.lu KVGT’de yönetici şirket, ücreti gelir vergisi istisnasından tabi olan çalışanların bölgede fiili olarak çalışıp çalışmadığını denetleyerek, Bölgede fiili olarak çalışmayanların istisnadan yararlanmasının tespiti halinde, ziyaa uğratılan verginin ve buna mukabil cezalardan yönetici şirket de ayrıca sorumluluğuna yer verilmiştir.

3.3.3. Katma değer vergisi istisnası

3.3.3.1. İstisnanın niteliği

Bu istisna, gelir ve kurumlar vergisi istisnasından farklı olarak 4691 sayılı Kanunda yer almamaktadır. Bu istisnaya ilişkin yasal düzenleme 02/01/2004 tarihinde 5035 sayılı Kanuna eklenen Geçici 20 nci maddesiyle bölgede yer alan bazı yazılımların teslim ve hizmetinde KDV’den müstesna edilmiştir. 01/05/2014 tarihli Katma Değer Vergisi Uygulama Tebliği’nde KDV istisnasının esas ve uygulamaları düzenlenmiştir (Dönmez, 2015).

3065 sayılı Kanunun Geçici 20/1 maddesi ile 4691 sayılı Kanunda TGB ve İhtisas TGB’de faaliyet gösteren girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden müstesna olduğu sürece özellikle bu bölgede ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin 31/12/2023 tarihine kadar KDV’den müstesna olduğu, Maliye Bakanlığı’nın program ve lisans türleri itibarıyla istisnadan yararlanılacak bedele ilişkin olarak asgari sınır belirlemeye, istisna uygulanacak yazılım programlarını tanımlamaya ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye yetkili olduğu ifade edilmiştir.

TGB’de veya İTGB’de faaliyette bulunan girişimciler tarafından münhasıran bu bölgelerde üretilen yazılımlar için yapılacak her türlü mal ve hizmet alımları, söz konusu yazılımın vergiden istisna olup olmadığına bakılmaksızın KDV’ye tabidir. Aynı zamanda ilgili Kanunda belirtildiği gibi TGB’de veya İTGB’de üretilen yazılımın Kanunun 11 ve 12 inci maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV’nin, 3065 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkündür (28983 Sayılı KDV GUT).

Bölgede faaliyette bulunan girişimcilerin, elde ettikleri kazançlar gelir ve kurumlar vergisinden müstesna olduğu müddetçe KDV istisnası geçerlidir (Sarkın Şahin, 2013).

3.3.3.2. İstisna kapsamında olan faaliyetler

5035 sayılı Kanunun 32 nci maddesinde belirtilen iade alınabilecek istisnalar kapsamında yer almaması ve madde metninde yüklenilen KDV’nin indirim konusu yapılabileceğine dair özel bir hükmün bulunmamasına istinaden 3065 sayılı Kanunun Geçici 20 nci maddesinin de belirtilen istisna kısmi istisnadır (Savcı ve Yayla, 2016).

TGB’de ve İTGB’de 5035 sayılı Kanunun Geçici 32 nci maddesinde belirtilen teslim ve hizmetlerin istisna uygulanması bulunmakla birlikte, istisna kapsamına girmeyen işlemler ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri dışında yapılan teslimler Katma Değer Vergisinden istisna değildir (Tan ve Erdem, 2010).

Mezkûr Kanunun “Mal ve hizmet ihracı” başlıklı 11 inci maddesi ve “İhracat Teslimi ve yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmetler” başlıklı 12 nci maddesi kapsamında mal ve hizmet ihracı halinde, bu ihraca ait yüklenilen KDV’nin, “İstisna

edilmiş işlemlere indirim” başlıklı 32 nci maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkündür.

3065 sayılı Kanununun 30/1-a maddesinde, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş olan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilmesi veya bu mal ve hizmetlerin maliyetlerin içinde yer alması durumunda KDV indirimi yapılamayacağı açıklanmıştır.

Bu ifadeye göre, sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta uygulama yazılımı şeklindeki ürünlerin Teknoparklarda üretilmeleri halinde KDV’den istisna tutulacaklardır (Güneş, 2011).

3.3.3.3. İstisna kapsamında olmayan faaliyetler

28983 sayılı KDV GUT’a göre istisna kapsamında olmayan faaliyetler şunlardır:

- Güncelleme hariç bir yazılıma bağlı olarak verilen bakımla ilgili faaliyetler.
- Otomasyon hizmetleriyle ilgili faaliyetler.
- TGB veya İTGB’de üretilse dahi, oyun programları, network uygulamaları gibi yazılımlarla ilgili faaliyetler.
- İşlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya gibi donanımlarla ve bu donanımlara ilişkin hizmetlerle ilgili faaliyetler.
- Web sitesi aracılığıyla verilen reklam hizmetleriyle ilgili faaliyetler.
- Araştırma ve geliştirme çalışmaları kapsamında yer alan teslim ve hizmetlerle ilgili faaliyetler.

Bir yazılımın KDV istisnası kapsamında olabilmesi için, üretime Teknokente başlanması gerekmektedir. Teknokente taşınmadan önce geliştirilen bir yazılım istisna kapsamında değerlendirilemez. Teknoloji Geliştirme Bölgesinde finansal içerik, istatistik, analiz ve alım satım imkânı sağlayan yazılım hizmetleri istisna kapsamında değerlendirilmez (Güneş, 2011).

Girişimciler tarafından Bölge içinde veya Bölge dışında vergiye tabi işlemler yapıldığında ve yüklenilen vergilerin ayrımının bulunmadığı durumlarda kısmi vergi indirimi söz konusudur. Aynı zamanda “İndirilemeyecek KDV” koşullarının sonradan bu tutarların “İndirilmeyecek KDV” haline dönüştüğü vergilendirme

dönemine ait 1 No.lu KDV Beyannamesinin “İlave Edilecek KDV” satırına dahil edilmesiyle indirim hesaplarından çıkartılması gerekir (Eren, 2013).

Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre, indirim konusu yapılamayan KDV'nin tespiti şöyledir (Arslan, 2016).

- KDV indirimi yapılamayan harcama, gelir tablosu hesaplarında doğrudan gider yazılabilir ise, KDV doğrudan gider hesapları ile ilişkilendirilir.
- KDV indirimi yapılamayan harcama, amortismanına tabi iktisadi kıymet ile ilişkin ise, KDV aktif hesapta yer alan ilgili maliyet hesabına yazılır ve amortisman yolu ile itfa edilir.

Bu bakımdan incelendiğinde, Bölgelerde faaliyette bulunan işletmelerin, KDV istisnasından yararlanmak ve tartışmalı olmaması açısından; düzenlenen faturanın içeriğinde mutlaka ”sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı” şeklinde yapılan teslim ve hizmetlerden biri olduğuna dair faturada belirtilmesi gerekir (Güneş, 2009).

3.3.3.4. İstisnadan yararlanma şartları ve başvuru süreci

İstisnadan yararlanmak için, 10/08/2016 tarihinde yürürlüğe giren Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesinin (ğ) bendinde yer alan, TGB’de ve İTGB’de faaliyet gösteren girişimcilerin, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamında katma değer vergisinden müstesna tutulması için yönetici şirketin onayı alınarak ilgili vergi dairesine başvuruda bulunması gerekir.

3065 sayılı Kanun’un 18 inci maddesinin 1 inci fıkrasında vergiden istisna edilen işlemleri yapanlar, ilgili vergi dairesine yazılı başvuruda bulunarak, belirtecekleri işlem türleri için vergiye tabi tutulmalarını talep edebilirler. Bu talepte dilekçede belirtilen ve dilekçe tarihinden sonra ifa edilen işlemlerin tamamını kapsaması şartı vardır. Şöyle ki, mükellefiyetin devam etmekte olan işlemlere şümulü yoktur hükmüne yer verilmektedir (3065 Sayılı KDV Kanunu).

3.3.3.5. İstisnadan vazgeçme

İstisnadan vazgeçmek için; ilgili Kanunun 18 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre, istisnadan vazgeçeceklerin talepleri üzerine, vergi dairesince, vergi mükellefiyetleri talep tarihinden itibaren tesis olunur. İşlem türleri itibarıyla istisnadan vazgeçme

talebi yapılır. Bu talebin, mükellefin vazgeçmek istediği istisna kapsamında olan işlemlerin tamamını kapsaması şartına yer verilmiştir. İstisnadan vazgeçme talebinden önce başlanmış işlerde bu hüküm uygulanmayacak, devam edilmekte olan bu işler sonuçlanıncaya kadar istisna kapsamında işlem görecektir. 3065 sayılı Kanuna göre vergiden istisna tutulan işlemlerde, Kanunun 18 inci maddesi kapsamında istisnadan vazgeçilmedikçe KDV hesaplanmaz. İstisnadan vazgeçen mükelleflerin ise, alımlarının KDV'ye tabi olup olmadığına bakılmaksızın, teslimleri KDV'ye tabi olur. Bu şekilde istisna kapsamında mükellef olanlar mükellefiyete giriş tarihinden itibaren 3 yıl geçmedikçe mükellefiyetten çıkamazlar ve mükellefler 3 yıllık sürenin bitiminden önce mükellefiyetten çıkma talebinde bulunmadıkları takdirde mükellefiyet yeniden 3 yıl süre ile uzatılmış sayılır. Mükellefiyetten çıkmak için yapılacak başvuru 3. yılın son gününe kadar yapılır (3065 Sayılı KDV Kanunu ve 28983 Sayılı KDV GUT).

Kanunun ilgili maddesinde belirtildiği gibi mükelleflere, bu istisnadan vazgeçme seçeneği sunulmaktadır. Mükellefler, böylelikle KDV'nin kendine has olan bu indirim mekanizmalarını daha etkin kullanabilmektedirler (Tuncay ve Özcan Master, 2015).

3.3.3.6. İstisnanın tespiti

Bölgede üretilen yazılımların pazarlanması bayi kanalıyla yapılması durumunda, teknokent bünyesinde geliştirilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulamalarına yönelik genel anlamda yazılım programlarının bayiye tesliminde KDV istisnası uygulanmaktadır. Bayiler tarafından yazılımların satışında ise istisna kapsamında değerlendirilmeyeceğinden ilgili kanun gereğince çerçevesinde KDV hesaplanır. TGB'de veya İTGB'de faaliyette olan girişimciler tarafından özellikle bu bölgelerde üretilen yazılımlar için yapılacak her türlü mal ve hizmet alımları, söz konusu yazılımın vergiden müstesna olup olmadığına bakılmaksızın katma değer vergisine tabidir (28983 Sayılı KDV GUT).

İlgili Kanunun Geçici 20 nci maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında yapılan teslim ve hizmetler için yüklenilen katma değer vergisi, ilgili Kanunun 30 uncu maddesinin (a) fıkrasına göre indirim konusu yapılamayacağından, bu verginin gelir ve kurumlar

vergisi matrahlarının tespitinde işin mahiyetine göre gider, maliyet veya kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Katma Değer Vergisi Kanun'un 32 nci maddesine göre, Kanunun 11,13,14 ve 15 inci maddeleri ile 17 nci maddenin 4 üncü fıkrasının (s) bendi uyarınca vergiden istisna edilmiş bulunan işlemlerle ilgili fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisi, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanacak katma değer vergisinden indirilir. Vergiye tabi işlemlerin mevcut olmaması veya hesaplanan verginin indirilecek vergiden az olması hallerinde indirilemeyen Katma Değer Vergisi, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca, tespit edilecek esaslara göre bu işlemleri yapanlara iade olunur hükmüne yer verilmiştir (3065 Sayılı KDV Kanunu).

1 Seri No.lu KVGT'ye göre, Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin, yazılım ve araştırma ve geliştirme faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ürünlerini seri üretime tabi tutularak pazarlamaları halinde kazanç tutarının lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden tutarı transfer fiyat yöntemine göre ayrıştırılarak istisnadan yararlanabileceği açıklanmıştır. Ayrıca, 3065 sayılı KDVK'nın Geçici 20 nci maddesi ile TGB ve İTGB'de faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden müstesna olduğu süre içinde özellikle bu bölgede kanunda belirtilen teslim ve hizmetler dahilinde katma değer vergisinden istisnadır.

3.3.3.6.1. KDV indirimi ve iadesi açısından tespiti

Girişimciler tarafından gerçekleştirilen yazılımların teslim ve hizmetleri KDV istisnası kapsamında olması için mutlaka Teknoloji Geliştirme Bölgesinde olması gerekir (Dönmez, 2015).

Yazılımlara yönelik KDV istisnası uygulamasında şunlara dikkat edilir (Savcı, 2016).

- Proje için yapılan yüklenilen KDV indirimi ve İndirilemeyen KDV için iade alınması mümkün değildir.
- İndirilemeyen KDV'ler maliyet unsuru olarak dikkate alınır.
- Tam istisna kapsamında satılması halinde KDV indirim ve KDV iadesi mümkündür.

Temel olarak KDV Kanunu teslim ve hizmetler üzerinden hesaplanan vergiden, alım ve giderler nedeniyle ödenen verginin indirilmesi esasına göre oluşturulmuştur.

Kanunda istisna edilmiş işlemlerde indirim Kanununun 32 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede sayılan istisnalar tam istisna kapsamında olduğundan, indirim hakkı mevcuttur. İndirilecek KDV'nin hesaplanan KDV'den büyük olması halinde iade hakkı vardır. Kanununun 32 inci maddesi dışında olan istisnalar kısmi istisna olduğundan, KDV Kanunu'nda düzenlenen diğer istisnalar içinse indirim ve dolayısıyla iade hakkı söz konusu olmadığından, ödenen KDV maliyet unsuru olarak dikkate alınır (Savcı, 2016).

3.3.3.6.2. Seri üretimlerde kdv uygulaması açısından tespiti

3065 sayılı Kanununun Geçici 20 nci maddesinin birinci fıkrasında, 4691 sayılı Kanununa göre, TGB ve İTGB'de faaliyette olan girişimcilerin elde ettikleri kazançlarının gelir yada kurumlar vergisinden istisna edildiği süre içinde özellikle bu bölgelerde üretilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin KDV'den müstesna olduğu hükmüne yer verilmektedir.

Belirtilen hükme göre, TGB veya İTGB'de yer alan mükelleflerin bu bölgede ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslim ve hizmetleri KDV'den istisna olduğu, Bölgede üretilen yazılımın farklı kişilere satılması yada satışın CD veya elektronik ortamda yapılması ile ilgili işlemlerin istisna kapsamında yer aldığı ifade edilmektedir (28983 Sayılı KDV GUT).

Yani şirket seri üretimi yaparken sanki başka bir şirkete gayri maddi hak kiralaması yapmış gibi istisnaya tabi bir hâsılat belirlenecektir. Bu tutarın belirlenmesi sırasında, 1 Seri No.lu KVGT'de belirtildiği gibi varsa iç emsal yoksa dış emsal yolu ile yapılacaktır (Savcı ve Yayla, 2016).

Teknoparklarda üretim sonrasında elde edilen gelirin gayri maddi hakka tekabül eden kısmı istisna kapsamındadır. Teknoparkta üretim yapan şirketlerin kurumlar vergisi istisnasından yararlanabilecekleri gayri maddi kazançları ile faaliyetlerinin yapısı gereği patent, know-how dizayn gibi gayri maddi kapsamında olan haklar ile yazılımlardan elde edilen gelirlerdir (Savcı ve Yayla, 2016).

Seri üretim ile bahsedilen esas çoğaltma işlemidir. Know-how yapılan faaliyette ilk ürünün üretimi esnasında ortaya çıkmaktadır. Daha sonra yapılan üretimler ilk

ürünün çoğaltılması yoluyla yapıldığından zaman ve emek harcamadan aynı üretimin seri bir şekilde üretim yapılabilmektedir (Coşgun, 2016).

Yazılımın, fikri mülkiyet hakkının üreticide kalması suretiyle, birden fazla kişiye abonelik sistemi ile sanal ortamda kullanılması şeklinde yapılan termal kiralama ların bayiye tesliminde KDV istisnası uygulanır. Bayi tarafından satışı halinde ise KDV istisnası uygulanmaz (Coşgun, 2016).

3.3.3.6.3. Müşterek giderler ve amortismanlar açısından tespiti

Mezkûr tebliğde belirtildiği gibi istisna kapsamında olan faaliyetle ilgili bu kapsamda olmayan faaliyetlerin müşterek yapılması halinde oluşan genel giderlerin yıl boyunca oluşan maliyetlerin birbirine oranı dikkate alınarak dağıtılacağını öngörmektedir.

Bu kapsamda yer alan müşterek giderlerin ve KDV'lerinin de aynı şekilde ortak giderler gibi dağıtım anahtarı ile dağıtılması gerekir (Güneş, 2009). Müşterek genel giderleri ve amortisman giderlerinin yıl sonunu beklemeden aylık olarak istisna kapsamında olan ve olmayan faaliyetler arasında dağıtımını ve bu giderlere ait KDV'nin ilgili olduğu ayda indirim veya gider yazılması KDV açısından önemlidir (Sarkın Şahin, 2013).

Müşterek genel giderlerde KDV uygulamasında; İndirilmeyecek KDV, Müşterek giderlerin, istisna faaliyetine aktarılan kısmına isabet eden KDV indirilmeyecek ve istisna faaliyetinin gideri olarak yazılacaktır (Sarkın Şahin, 2013).

İndirilecek KDV ise, müşterek giderlerin, istisna faaliyetine aktarılmayan kısmına isabet eden KDV indirilebilecektir.

Mezkûr tebliğde belirtilen ürünlerin seri üretime tabi tutularak pazarlanması durumunda, pazarlanan ürünlerden elde edilen gelirlerin lisans, patent gibi gayrimaddi haklara tekabül eden bölümü transfer fiyatlandırması kurullarına göre ayrıştırılarak bu istisnadan yararlanılmasına yönelik açıklamalar yapılmıştır. Bakanlığa göre seri üretimle birlikte aynı tüzelkişi bünyesinde iki ayrı vergilendirme rejimine tabi kazanç oluştuğunu ve bunların sanki ikili ilişkiler arasında yapılan işlemler gibi transfer fiyatlandırması yolu ile ayrıştırılmanın yapılması gerekmektedir. Şöyle ki; gayri maddi hakka isabet eden kazanç gelir ve kurumlar vergisinden istisna yer alacak fakat üretim ve pazarlamaya isabet eden kazançlar istisna kapsamında yer almayacaktır (Savcı ve Yayla, 2016).

3.3.3.7. İstisnanın beyanı ve yükümlülükleri

Teknoloji Teknokentlerde yazılım projesinin başarılı olması ve seri üretime tabi tutulmadan satılması halinde kısmi istisna nedeniyle yüklenilen KDV'ler indirim konusu yapılmamakta ve yazılım maliyeti olarak dikkate alınmaktadır. Yazılımın seri üretim halinde satışı söz konusu ise, kazanç ve satış tutarının gayri maddi hakka isabet eden kısmının dışında kalan tutarı KDV'ye tabi olacaktır. Yazılımın başarısız olması halinde ise, KDV Kanunu'nun 30/d maddesine göre yüklenilen KDV'ler indirim konusu yapılamamakta ve yazılım maliyeti olarak dikkate alınmaktadır (Arslan, 2016).

3.3.3.8. İstisnanın uygulama ve denetimi

Bu istisna bölgede faaliyette girişimcilerin diğer faaliyetlerden yararlandığı 31/12/2023 tarihine kadar KDV istisnasından da yararlanabilmektedir. Ayrıca, 1 Seri No.lu KVGİT'ye göre, program ve lisans türlerinin istisnadan yararlanacak tutara bağlı olarak asgari sınırı belirlemede ve istisna uygulamasında yazılım programlarını tanımlama ve uygulamasında usul ve esasları tespit etmede Maliye Bakanlığı'nın yetkili olduğu ifade edilmiştir.

Maliye Bakanlığının program ve lisans türleri itibarıyla istisnadan yararlanılacak bedele ilişkin olarak asgari sınır belirlemeye yetkili olduğu ve istisna uygulanacak yazılım programlarını tanımlamaya ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye de yetkili olduğu açıkça ifade edilmiştir.

3.3.4. Sosyal güvenlik primi işveren hissesi desteği

3.3.4.1. Desteğin niteliği

Bu destek, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine destek verilmesi için sağlanan bir teşviktir. Bu destek kanuni dayanak olarak, 4691 sayılı Kanun, 5520 sayılı Kanun, 5746 sayılı Kanunda yer alan 3 üncü madde ile 2008/85 ve 2009/21 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Genelgeleri'ne dayanmaktadır. Ayrıca, 4691 sayılı Kanun içerisinde SGK primine ilişkin bir teşvik olamamakla birlikte, 5746 sayılı Kanun ile sağlanılarak desteklenmiştir (Sütütemiz, 2017).

3.3.4.2. Destekten yararlanma şartları

Bu destekten yararlanma şartları aşağıda sıralanmaktadır (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

- Destekten yararlanacak olan işyerinin 5746 sayılı Kanun kapsamına giren bir işyeri olması yada 4691 sayılı Kanun kapsamında ücreti gelir vergisinden istisna edilen bir işyerinin olması.
- Sigortalı çalışanın araştırma ve geliştirme çalışanı yada araştırma ve geliştirme çalışanı sayısının %10'u aşılmamak koşuluyla destek personeli yada 4691 sayılı Kanuna göre ücretinden gelir vergisi hesaplanmayan personel olması.
- Araştırma ve geliştirme merkezlerinde çalıştırılan araştırma ve geliştirme personelinin en az otuz günlük tam zamanlı eşdeğere sahip olması.
- Sosyal güvenlik kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresinde bildirilmesi.
- Türkiye genelinde yasal ödeme süresi geçmiş sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ve bunlara ilişkin olarak gecikme cezası ve gecikme zammı toplamının on altı yaşından büyükler için belirlenmiş asgari ücretten fazla olmaması varsa ilgili kanunun öngördüğü şekilde yapılandırılmış ve yapılandırma işlemimin devam ediyor olması gerekmektedir.

Destek personeli sayısının tam zamanlı araştırma ve geliştirme personeli sayısının %10'undan fazla olması halinde, destekten ilgili aydaki brüt ücreti en az olan destek personelinden başlamak üzere yararlanabilir. Brüt ücretlerinin aynı olması durumunda, sigorta primi işveren hissesi teşviki uygulanacak destek personeli işveren tarafından belirlenecektir. Bir işletmenin araştırma ve geliştirme merkezi olabilmesi için en az 30 tam zamanlı eşdeğer araştırma ve geliştirme personelinin istihdam ediliyor olması gerekmektedir. Bu tam zamanlı eşdeğer araştırma ve geliştirme personel sayısı, tam zamanlı eşdeğer araştırma ve geliştirme personel sayısı:

= Araştırma ve geliştirme personelinin üç aylık dönemdeki araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile ilgili prim ödeme gün sayısı / 90 Gün

Şeklinde hesaplanır (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

Üç aylık geçici vergilendirme döneminde itibari ile asgari 30 gün tam zamanlı, eş değer araştırma ve geliştirme personeli çalıştırma koşullarını yerine getiremeyen araştırma ve geliştirme merkezleri 3 aylık vergi döneminde bu teşvikten yararlanamamaktadırlar. Eğer bu teşvikten yararlanma şartlarının yerine getirilemediği anlaşıldığında, maliye bakanlığınca yersiz karşılanmış olan işveren hissesi sigorta primleri, ödeme tarihinin bittiği tarihi izleyen aydan başlanarak gecikme cezası hesaplanarak, gecikme zammı ile birlikte tahsis edilir (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

3.3.4.3. Destekten yararlanmak için yapılması gereken işlemler

Sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilmesi için Bölgedeki çalışanların fiilen çalışıp çalışmadığını denetleyen yönetici şirketten belge alınır. Bu belge ile birlikte (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

- Teknoloji merkezi işletmelerinin TEKMER Müdürlüğünden.
- Araştırma ve geliştirme, yenilik veya tasarım projeleri faaliyetlerinde ve bu faaliyetlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından desteklenen işletmelerin desteği veren kamu kurum/kuruluşundan yada kanunla kurulan vakıflardan, TÜBİTAK tarafından yada uluslararası fonlarca desteklenen işletmelerin destek karar yazısının yada proje sözleşmesinin alındığı TÜBİTAK'tan.
- Araştırma ve geliştirme merkezleri, tasarım merkezleri ve rekabet öncesi işbirliği projeleri için Sanayi ve Ticaret Bakanlığından.
- Teknogirişim sermaye desteği sağlanan işletmelerin destek karar yazısının veya proje sözleşmesinin alındığı merkezi yönetim sınırındaki Kamu İdarelerinden.
- TGBK çerçevesinde işverenlerin bölgede, ücreti gelir vergisinden istisna edilen personelin çalışıp çalışmadığını denetlemekle yükümlü olan Yönetici Şirketlerden.

Alınan belge ile işyerlerinin bağlı bulunduğu SGK'ya yazılı olarak müracaat etmeleri gerekir.

Bu destekten denetimden görevli yönetici şirket tarafından hazırlanan belgenin alındığı tarihten itibaren ayın başından sonra başlar (Kara, 2016).

Destek kapsamında olan sigortalılara ait aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresinde verilmesi durumunda, tahakkuk eden sigorta primi işveren hissesinin yarısı ile sigortalı hissesinin işverenlerce ödenip ödenemediğine bakılmaksızın, sigorta işveren hissesinin diğer yarısı maliye bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Bu nedenle sigorta primi desteğinden yararlanılması bakımından, destek kapsamının giren sigortalıların destek kapsamında olan çalışmaları sebebiyle 5746 sayılı Kanun seçilerek, hazırlanan aylık prim ve hizmet belgelerinin, sosyal güvenlik kurumuna yasal süresinde verilme zorunluluğu olmakla birlikte sigorta primlerinin yasal süresinde ödenmesi bir koşul değildir (Tan ve Erdem, 2010).

3.3.4.4. Destek kapsamının olmayan ve diğer teşviklerden yararlanan sigortalılar

Sigorta işveren hissesi desteği kapsamında olmayan sigortalılar aşağıda sıralanmaktadır (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

- Araştırma ve geliştirme personel sayısının yüzde onunu aşan destek personel.
- Araştırma ve geliştirme faaliyetleriyle doğrudan vazifeli olmayan, bu faaliyetlere katılmayan ve doğrudan ilişkisi olmayan personel.
- Teknokentlerde çalışan, ücretinden gelir vergisi hesaplanan personel.
- Kamu personeli ve sosyal güvenlik destekleme primine tabi olan personel.
- Taşeronlar aracılığı ile çalışan sigortalılar ile aday, çırak ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile topluluk sigortasına kapsamında olanlar.

Diğer teşviklerden yararlanan sigortalıların durumunda ise, sigorta işveren primi desteğinden yararlanan işverenlerin, diğer teşvik kanunlarına istinaden 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre uygulanan % 5 puanlık prim indirimi hariç, teşvik kapsamında olan sigortalı çalışanlarından ötürü aynı döneme ait tekrardan 5746 sayılı Kanunda belirtilen destekten yararlanamazlar. Fakat sigorta primi teşviki kapsamına giren araştırma ve geliştirme ve destek personeli olmayan çalışandan dolayı gerekli şartların sağlanması halinde diğer kanunlarda öngörülen teşvik hükümlerinden yararlanabilirler (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

3.3.4.5. Destek tutarının tespiti

Bölgede yer alan işletmelerde araştırma ve geliştirme ve tasarım personelinin bu bölgelerde yürüttüğü projelerle doğrudan ilgili olmak şartıyla proje kapsamındaki faaliyetlerin bir bölümünün bölge dışında yürütülmesinin zorunlu olması halinde, bölge dışındaki bu faaliyetlere ilişkin ücretlerin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Bakanlar Kurulunca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir. Bu kapsamda istisnanın uygulanabilmesi için; girişimcinin yürüttüğü yazılım, araştırma ve geliştirme veya tasarım projesinin bir kısmının bölge dışında yürütülmesinin zorunlu olduğu durumlarda, girişimci şirket yazılım veya araştırma ve geliştirme veya tasarım projesinin bölge dışında geçirilmesi gereken bölümlerine ilişkin çalışanların projeler itibarıyla sayıları ve nitelikleri, personelin projelerde görev aldığı süreler, ücretlerine ilişkin bilgileri gerekçeli bir teklif ile yönetici şirkete sunar. Yönetici şirket, gerekçeli teklifi inceleyerek Bölge dışında yürütülen yazılım ve araştırma ve geliştirme veya tasarım faaliyetlerinin Bölgede yürütülen aynı yazılım, araştırma ve geliştirme veya tasarım projesi kapsamında olduğunun tespit edilmesi şartıyla gerekçeli teklifi onaylar. Yönetici şirket tarafından bölge dışında çalışılmasına izin verilen personelin bölge dışında geçirdiği süreyle ilişkin yazılım veya araştırma ve geliştirme çalışması yapan kurum veya kuruluştan aldığı belge yönetici şirkete sunulur (TGBUY, 2016: Mad.35 1/e).

Destek kapsamında olan sigortalılara ikramiye, prim vb. ücret dışındaki yapılan ödemeler ile destek kapsamında olan araştırma ve geliştirme, yenilik faaliyetleri dışındaki çalışmaları nedeniyle hak ettikleri ücretler destek kapsamında olmadığından, yapılan bu vb. ödemeler 5746 sayılı Kanun numaralı belge seçilmeden düzenlenen aylık prim ve hizmet belgesi ile SGK'ya bildirilecektir. Kapsam dahilinde olan personelin ay içinde çalışmalarının tamamı araştırma ve geliştirme, yenilik faaliyetleri ile ilgili olması durumunda hak edilmiş hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri de destek kapsamında yer almaktadır. Destek kapsamında olan faaliyetlerle ilgili kısmi zamanlı olarak çalışılması durumunda ise, çalışan personelin hafta tatili ve yıllık izin süreleri destek kapsamında yer almamaktadır (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

Destek kapsamında olan personelin ay içindeki çalışmalarının tamamının Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetleriyle ilgili olması halinde; yıllık ücretli izin süreleri ile

2429 sayılı Kanunda belirtilen tatil günlerine isabet eden ücretler de bu destek kapsamında yer alır ve çalışmalarının haftalık kırk beş saati doldurması durumunda çalışılan haftaya ilişkin hafta tatili, sigorta primi işveren hissesi desteği uygulamasında dikkate alınır (Sütütemiz, 2017).

İş Kanunu'na göre Teknokente çalışan personelin işten çıkartılması yada personelle ikale sözleşmesi imzalanması durumunda, ilgili personele ihbar tazminatı ödenebilmektedir. 4691 sayılı Kanun kapsamında, iş akdinin feshi suretiyle ödenen ihbar tazminatı, araştırma ve geliştirme faaliyete ilişkin bir ücret ödemesi niteliğinde olmayıp bir fiil çalışılan süre ile bağlantılı bir ödeme olmadığından bu ödemeler istisna kapsamında yer almamaktadır (Arslan, 2016).

Bunun yanında teknoloji geliştirme bölgelerinde araştırma ve geliştirme, tasarım, destek personeli olan çalışanların bu vazifeleriyle ilgili ücretleri 31/12/2023 tarihine kadar her türlü vergiden müstesna edilmiştir (TGBUY, 2016: Mad.351/e). Buna göre bölgede çalışanların ücretleri üzerinden gelir ve damga vergisi hesaplanmayacaktır (Arslan, 2016).

3.3.4.6. Desteğin bildirim ve yükümlülükleri

İşverenlerin sigorta işveren desteğinden yararlanabilmeleri için destek kapsamında olan çalışanlarının çalışmalarıyla ilgili aylık prim ve hizmet bildirgelerinin yasal süresine bağlı olarak Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'ne yada Sosyal Güvenlik Merkezi'ne bildirmeleri gerekmektedir (Kara, 2016).

İşveren hisse primi desteği kapsamında olan işyerlerinin her biri için ayrı olarak başvurunun yapılır ve her iş yeri bağımsız olarak değerlendirilir. Aynı organizasyon yapısı içinde birden çok araştırma ve geliştirme merkezi işyerinin olması halinde, her bir araştırma ve geliştirme merkezi için ayrı başvurunun yapılarak yeni iş yeri dosyası tescil edilmesi yoluyla SGK'ya başvurulur (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2017).

2009/139 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Genelgesine göre; sigorta primi işveren desteğinden yararlanan işletmeler, kanun kapsamına giren sigortalı çalışanlarını, 5746 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen faaliyetleri dahilinde çalışmaları durumunda hak edilen ücretlerin 5746 sayılı Kanun ile, kanunun ilgili maddesinde belirtilen faaliyetlerinin dışında yapılan çalışmalardan elde edilen ücretlerin ise 5510

sayılı Kanun ile düzenlenerek aylık prim ve hizmet belgelerinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilebileceği açıklanmıştır.

3.3.4.7. Desteğin uygulanması ve denetimi

TGBUY 35 incin maddesinin (c) bendin de, ücreti gelir vergisi istisnası kapsamında olan çalışanların Bölgede fiilen çalışıp çalışmadığını Bölgeden sorumlu olan yönetici şirket tarafından denetlendiğini, bu istisnanın uygulanabilmesinde ilgisi olan girişimcinin bölgede çalışan olması ve TGBUY'ye göre tanımlanan bütün araştırma ve geliştirme, tasarım ve destek personelinin, araştırma ve geliştirme, tasarım projelerindeki görev tanımlarını, nitelik ve çalışma sürelerini gösteren liste hazırlanarak yönetici şirket tarafından onaylanır, inceleme ve denetimlerde ise bu belgelerin ibraz edilmesi yoluyla saklanır şeklinde ifade edilmiştir.

TGB Kanunu kapsamında, yönetici şirketler tarafınca bu destekten yarar sağlayan işverenlerin mevzuat çerçevesinde gerekli koşulları taşıyıp taşımadığı denetleyerek, gerekli şartların taşınmaması durumunda, mevcut vaziyeti işverenin bağlı bulunan Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'ne yada Sosyal Güvenlik Merkezi'ne 10 iş günü içinde bildirmek zorundadır.

3.3.5. Diğer avantajlar

3.3.5.1. Damga vergisi ve harç istisnası

16/02/2016 tarihli 6676 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi ile eklenen, 4691 sayılı Kanuna eklenen 2 nci maddesinde belirtildiği gibi; teknoloji geliştirme bölgelerinde yer alan yazılım, araştırma ve geliştirme, yenilik ve tasarım projelerini ilgilendiren araştırmalarda kullanılması için ithal edilen eşyanın gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kanun kapsamında hazırlanan kağıtlar ve bu durumla alakalı yapılan işlemler damga vergisinden ve harçtan müstesna olduğuna yer verilmiştir. Buna istisnadan bu istisnadan, 4691 sayılı Kanun kapsamında bölgede faaliyet eden mükelleflerin kanun çerçevesinde diğer istisnadan yararlanma sürelerine kadar yararlanabilirler.

02/07/1962 tarihli 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 59 uncu maddesinin (n) bendinde; organize sanayi, endüstri yada TGB'de bulunan gayrimenkullerin ifraz, taksim yada birleştirme işlemlerinin harçlardan istisna olduğu belirtilmiştir.

4691 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde, Teknokentte faaliyette bulunan yönetici şirket, Kanunun uygulamasında yapılan işlemlerde düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisi ve harçlardan muaf tutulmaktadır. Yönetici şirket statüsünde bulunmayan işletmelerin damga vergisi ve harç muafiyeti bulunmamaktadır. Teknokentte faaliyette bulunan işletmelerin yararlanabilecekleri harç ve damga vergisi istisnası çok sınırlıdır. Teknokentte faaliyette bulunan işyerlerinin mülkiyeti genellikle üniversitelere, kamu kurumlarına veya yönetici şirketlere aittir. Teknokentte faaliyette bulunan işletmelerin uygulamada mülkiyet sahibi oldukları durum ortaya çıkmamaktadır (Arslan, 2016).

3.3.5.2. Gümrük vergisi istisnası ve tek pencere sistemi

21/09/2016 tarihli 73421605-106.05 sayılı T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Genelgesinde, TGB’de faaliyette bulunan firmaların 4691 sayılı Kanunun Ek 2 nci maddesi kapsamında muafiyetten faydalanmak için başvuruların istisnadan yararlanmak isteyen mükellefler tarafından “e-başvuru” sistemi aracılığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafınca yetkilendirilen Bölge Yönetici Şirketi tarafından uygun bulunana başvuru Bakanlık tarafından onaylanması yoluyla düzenlenecek “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Gümrük Muafiyet Belgesi” nin 23/09/2016 tarihinden itibaren tek pencere sistemi kapsamına alınması uygun bulunmuştur.

İstisnadan yararlanmak isteyen işletmeler Bölgeden sorumlu yönetici şirkete, genel müdürlük tarafından belirlenen başvuru formu ve eklerine taleplerini iletirler. Yönetmelik çerçevesinde projenin uygunluğu bakımından ithal eşya talebinin değerlendirilerek bu kapsamda ithal eşya talebinin uygun görülmesi halinde ithal eşyaya bağlı bilgileri kapsayan başvuru ile birlikte GTB tek pencere sistemi ile genel müdürlüğe bildirilir. Genel müdürlükçe değerlendirilen başvurunun olumlu olması durumunda ilgili başvuru onaylanıp gümrük işlemlerinde kullanılması için tek pencere sistemi üzerinden GTB’ye bildirilir (Kara, 2016).

3.3.5.3. Sermaye desteği

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunan mükelleflere yapılan sermaye desteği ile ilgili TGBUY 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nca uygun bulunan alanlarda, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince gerçekleştirecekleri projelerinin finansmanları için

kullanılmak üzere, 31/12/2023 tarihine kadar Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunanlara verilen sermaye desteklerinin, beyan edilen gelirin yada kurum kazancının %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşmamak koşuluyla, 193 sayılı GVK'nın 89 uncu maddesine göre ticari kazancın ve 5520 sayılı KVK'nın 10 uncu maddesine uyarınca kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılabilir. İndirim konusu yapılacak tutar beş yüz bin Türk Lirasını aşamaz. Bakanlar Kurulu maddede belirtilen oranları ve parasal sınırı yarısına kadar indirmeye yada dört katına kadar arttırmaya yetkilidir. Mezkûr yönetmeliğe göre, sermaye desteği aşağıdaki şekilde verilmektedir.

- Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunana işletmelere sermaye desteği sağlayan gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, destek verilen işletmenin kuruluşu yada sonrası olarak ortak olmak yada sonradan sermaye eklemek biçimiyle zaruridir.
- Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunanlara gerçek kişiler tarafından, sermaye desteğinin yapıldığı takvim yılı içinde elde edilmiş olan beyana tabi kazanç ve iratların toplam tutarından geçmiş yıl zararları ve tüm indirim ve istisnalar düşüldükten sonra kalan tutarın % 10'u ile sınırlıdır.
- Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunanlara kurumlar vergisi mükelleflerinin, sermaye desteğinin yapıldığı hesap döneminde dönem başındaki öz sermayenin % 20'sini aşmamak şartıyla kurum kazancının en fazla %10'u ile sınırlıdır.
- İndirim tutarının tespiti için.

[Ticari Bilanço Kârı (Zararı) + Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler - Geçmiş Yıl Zararları - Tüm İndirim ve İstisnalar] sonucu ortaya çıkacak olan kazanç tutarı dikkate alınacaktır.

Bu çerçevede projelerin finansmanında kullanılması amacıyla gelir ve kurumlar vergisi yükümlülükleri tarafınca gerçekleştirilen sermaye desteklerinin 2 yıl içinde ilgili olan projenin finansmanında kullanılmayan bölümü için indirim nedeniyle süresinde tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir. Bu indirim uygulanmasından geçici vergi dönemlerinde de yararlanılması mümkündür.

Diğer kurumlar tarafından geri ödeme koşulu ile sermaye desteği olarak teknokentlerde faaliyet halinde olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine yapılan yardımlar borç niteliğinde olduğundan bu yardımların ticari kazançta dahil edilmesi mümkün değildir (TÜRMOB, 2017).

3.4. Akademisyenlere Sağlanan Avantajlar

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, yönetici şirketler ve bölgede faaliyette bulunan girişimcilerin yanında kanun ve yönetmelik esaslarına uygun olarak bu bölgede çalışan personelin yada dışarıdan başka bir personelin de çalışması mümkün hale gelmektedir.

Bu konuda kanun koyucunun teknoloji geliştirme bölgelerinde personel istihdamı hakkında 4691 sayılı Kanun 7 nci maddesi ile çeşitli avantajlar sağlanmıştır. Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan girişimcilerin ve yönetici şirketin yürürlükte olan iş ve çalışma mevzuatına uygun olarak çalışan istihdam edebilirler. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, 4817 sayılı Yabancı Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'una uygun olarak mevzuat kapsamında yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı çalışan istihdam edebilirler.

Bölgede yapılan faaliyetler için araştırmacı ve idari personel olarak talep edilen kamu kurum ve kuruluşları ile üniversite personelinin çalıştıkları kuruluşların izni dahilinde sürekli yada yarı zamanlı olarak çalışabilme imkanları sağlanmıştır. Yarı zamanlı görev alacak olan öğretim görevlisi, araştırma görevlisi ve uzmanların yapacakları bu hizmetler karşılığında elde edecekleri gelirler, üniversite döner sermayesi kapsamı dışında yer almaktadır. Devamlı olarak görev alacak personelde ise, çalışmış oldukları kurumlar tarafından aylıksız izin verilerek mevcut bulunan kadro ilişkileri sürer. Her iki durumda çalışan personellerin 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na bağlı olarak burada harcanan süreler için emeklilik hakları 5434 sayılı Kanunun 31 inci maddesine uymak koşuluyla tüm haklar saklı kalır.

Öğretim elamanları üniversite yönetim kurulunun izni ile 2547 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde öngörülen yurt içinde ve yurt dışında geçici görevlendirme esaslarına göre yapacakları çalışmalarını Bölgelerdeki kuruluşlarda yapabilmekte ve yaptıkları araştırmaların sonuçlarını ticarileştirmek amacıyla bölgelerde şirket

kurabilir, kurulu bir şirkete ortak olabilir ve/veya bu şirketlerin yönetiminde görev alabilirler.

Akademik personele sağlanan bu destekler sayesinde, üniversitelerimizde üretilen bilgi ticarileşerek, endüstriyel yapımızın bu üretilen bilgiden yararlanması, üretilen ürün veya hizmetin daha değerli hale gelmesi hedeflenmektedir. Bu açıdan bakıldığında Teknoloji Geliştirme Bölgeleri üniversite-sanayi işbirliği açısından da önemli bir rol üstlenmektedir (Aktaş, 2016).

4. UYGULAMA

4.1. Metodolojik Araştırma

Literatür çalışmasında ilk aşamada Türkiye açısından Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile yapılan değişiklikler ve gelişmeler mevzuat çerçevesinde tarihi bir sıralama ile açıklanmaya çalışılmıştır. Literatürün ikinci aşamasında ise, Türkiye’de Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Bölgelerde yapılan değişiklikleri, gelişmeleri ve özellikli durumları ve sorunları gibi konularla ilgili geçmişten günümüze kadar yapılan bir çalışma konusu ile ilgili bazı önemli araştırmalara yer verilmiştir.

İlk aşamada, çalışmada mevzuat literatürü olarak Türkiye’de ilk olarak 26/01/2001 tarihinde “4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu” çıkartılmıştır. Ardından 12/03/2011 tarihli 6170 sayılı “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasında Dair Kanun” yürürlüğe girmiştir. 12/03/2008 tarihli “5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun” ile Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir düzeye getirilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra 10/08/2016 tarihli 29797 sayılı “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği” önceki 17/11/2015 tarihli “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” değiştirilerek uygulamaya girmiştir. Bunun yanında 02/01/2004 tarihli “5035 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 21/06/2006 tarihli “5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu”, 03/04/2007 tarihli “1 Seri No.lu KVGT ”, 31/12/2012 tarihli “7 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği”, 26/02/2016 tarihli ve 6676 sayılı “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ve 10/08/2016 tarihli “Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Uygulama ve Denetim Yönetmeliği” kapsamında değişen ve gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nda, 01/07/2017 tarihli 7003 sayılı “Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin

Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile ve çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Bunun yanında Sosyal Güvenlik Kurumu’ndan yararlanılacak teşvikler içinde 25/09/2008 tarihi Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının 2008-85 No.lu “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi” konulu Genelgesi ve 06/02/2009 tarihli Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının 2009-21 No.lu “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi” konulu Genelgesi yayınlanarak Teknoloji Geliştirme Bölgeleri için belirli şartlara bağlı olarak çeşitli avantajlar sağlanmıştır. Akademik ve bilimsel çalışma olarak;

Törel (1991)’e göre, yeni teknolojilerin geliştirilmesinde ve kullanılmasında teknoparkların küçük firmaları yeteneklerini harekete geçiren yapılar olduğu söyleyerek Türkiye’de ve Dünyada teknopark uygulamaları hakkında bilgiler vermiştir.

Yücel (1997)’ye göre, Teknopark uygulaması ile üniversitenin teorik ve temel bilgilerinden yararlanılarak uluslararası rekabet imkânlarını arttırmak, ürün kalitesini iyileştirmek, yeni ürün ve üretim süreçlerini geliştirmeye çalıştırıldığı ifade etmiştir.

Harmancı ve Önen (1999)’a göre, Dünyada ve Türkiye’de teknopark uygulamalarına değinerek Türkiye’deki teknoparkların mevcut durumu hakkında bir çalışma yapmışlardır.

Etzkowitz (2002)’ye göre, bilginin ortak sermaye olarak kullanıldığı üçlü sarmal modelinin kamu-üniversite-sanayi işbirliği modelinde tarafların birbirlerine bağlı ve sürekli etkileşim içinde olan ve birbirlerinin rollerinin artan bir şekilde üstlendiklerine değinerek, bu çok karşılıklı ilişkilerinin sermayeye dönüştürülmesini sağlayan sarmal bir inovasyon modeli olduğunu ifade etmiştir.

Göker (2002)’ye göre, ulusal inovasyon sistemi içerisinde üniversite-sanayi işbirliğinin önemine vurgu yaparak, teknolojik yenilik sürecinin önemli bir yere sahip olduğuna yer vermiştir.

Duran (2003)’e göre Dünyada teşviklerin genel bir standardının olmadığını isimleri ve uygulanış şekilleri açısından farklı sınıflandırılmasının mümkün olduğunu söylemiştir.

Öztürk (2004), çalışmasında teknoloji geliştirme bölgelerinde sağlanan avantajlara yer vermiştir. Çalışmasında ayrıca bölgede şube olarak faaliyet gösteren mükelleflerin merkez ve şube ayrımı yaparak faaliyetlerinin ayrı olarak takip edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Kiraz (2004), “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-I” başlıklı çalışmasında teknopark kavramına değinerek mevzuat değişiklikleri kapsamında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Sağlanan vergisel avantajları hakkında çalışma yapmıştır. “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-II” başlıklı çalışmasında ise Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yönetici şirkete sağlanan avantajlara, bölgede girişimci olarak faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine vergisel yönde sağlanan avantajlara, bölgede araştırmacı, yazılımcı ve ar-ge personeli olarak çalışanlara sağlanan avantajlar ve bölgede faaliyette bulunan mükelleflere yapılan hibe ve yardımların vergi matrahı tespiti karşısındaki durumunu genel bir çerçevede incelemiştir. “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-III” başlıklı çalışmasında ise, bölgede faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin vergisel avantajlar karşısındaki durumunu ayrıntılı olarak ele almıştır. “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-IV” başlıklı çalışmasında ise, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri’nde araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personeli olarak çalışan personelin vergisel avantajlarını ve bu konudaki özellikli durumlarını ayrıntılı olarak ele almıştır. “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-V” başlıklı çalışmasında ise, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan mükelleflerin hibe gibi yardımların yapılması halinde vergi matrahının tespitinin ne şekilde yapılacağını ve bölgede üretilen bazı mal ve hizmetlerin katma değer vergisi istisnası açısından durumunu ele almıştır.

Yargıç (2005)’e göre yapmış olduğu çalışmasında 4691 sayılı Kanuna göre belirtilen vergisel teşviklerin açıklanmasına ve ilgili Kanunda belirtilen esaslara uyulması gerektiğine yer vermiştir.

Organ ve Organ (2006)’ya göre, Türkiye’de ve Dünyadaki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve Serbest Bölgelerin gelişim süreçleri ve uygulanan teşvikleri üzerinde bir çalışma yapmışlardır.

Şahin (2006), çalışmasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Türkiye’de ve Dünyadaki tarihsel gelişimine ve bölgede sağlanan vergisel avantajlara yer vermiştir.

Başalp ve Yazlık (2006)’ye göre, Teknoparkların sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için bazı destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğunu, Türkiye’de ise girişimciliğin ihtiyaç duyduğu bu destek mekanizmalarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu konuda başta kuluçka merkezindeki şahıs ve firmalara yapılan desteklerin belirgin bir şekilde iyileştirilmesi gerektiğine yer vermişlerdir.

Uzay (2007)’ye göre, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin vergisel teşviklerinin Türkiye’de uygulanma düzeyi hakkında bir çalışma yaparak Türkiye’de sağlanan teşvikler hakkında ayrıntılı bir çalışma yapmıştır.

Delichasanoglou (2007) çalışmasında, Türkiye’de 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu çerçevesinde Bölgelerin tanımına, önemine, kuruluş süreci ve bölgede sağlanan vergisel teşviklere değinerek anket çalışması ile vergisel teşviklere yönelik görüş ve önerilere yer vermiştir.

Erenler (2007)’ye göre, çalışmasında teknoparkların fiziki planlaması hakkında yer vererek Dünyada ve Türkiye’de teknoparkların gelişim sürecine yer vermiştir.

Güneş (2009)’a göre, teknoloji geliştirme bölgelerine yönelik yapılan vergisel teşviklerin sanayinin gelişiminde katkıda bulunduğuna ve bu bölgelerin daha cazip hale getirilmesi için mevcut olan uygulamaların devam edilmesini ve geliştirilmesi gerektiğini söyleyerek önemli yatırım bölgelerinin olabileceğini ifade etmiştir.

Çardakkaya (2009)’a göre, çalışmasında Teknoparkların kuruluş, organizasyon yapısı ve bölgelere göre işleyişinin farklı olduğuna değinerek, aynı işlevi gören teknoparkların genel bilgiler çerçevesinde tarihçesi, kuruluş ve işleyişi, modelleri ve istatistiki bilgilere dayanarak genel bir değerlendirme yapmıştır.

Devlet Denetleme Kurulu (2009)’a göre, Araştırma ve İnceleme Raporunda 4691 sayılı Kanunun uygulanmasından kaynaklı sorunların sorunlar araştırılarak yönetici şirketlere ve bölgede faaliyet gösteren girişimci firmalara çeşitli çözüm önerilerinin geliştirilmesi için öneriler sunulmuştur. Bunun yanında Bölgede yer alan şirketlerin denetiminden sorumlu yönetici şirketlerin denetimi, sermaye yapıları, finansman kaynakları ve faaliyet analizi ile Bölgede 4691 sayılı Kanun kapsamında faaliyette bulunan girişimcilerin mevzuat uygulamaları ve karşılıkları sorunlara çözüm önerileri şeklinde bir rapor çalışması yapılmıştır.

Tan ve Erdem (2010), çalışmalarında 5746 sayılı Kanunda yer alan Ar-Ge teşviklerine ve Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Ar-Ge personellerine sağlanan avantajlar yönünden bir çalışma yapmışlardır.

Özdemir (2010), çalışmasında teknoparklarla ilgili ayrıntılı bir bilgi vererek bölgede arge faaliyetleri ile ilgili yapılan vergisel teşviklerin yasal düzenlemeler ve muhasebe standartları karşısındaki durumunu ayrıntılı olarak incelemiştir.

Tuncer (2010), çalışmasında Türkiye'de ve Dünyada Teknoarklara yer vererek dünyada yer alan teknopark kuruluşları üzerine genel bir değerlendirme çalışması yapmıştır.

Kiper (2010), çalışmasında üniversite sanayi işbirliklerini belirleyen ve biçimlendiren inovasyon modelini yeniden şekillendiren evrimsel modeller üzerinde bir çalışma yapmıştır. Çalışmasının sonucunda üçlü sarmal yapıya değinerek bu üçlü işbirliğinin sağlanmasında yasal altyapıların sağlanması ve kolaylaştırıcı mekanizmaların kurulması gerektiğini dikkat çekmeye çalışmıştır.

Bülbül ve diğerleri (2010), çalışmalarında teknoloji geliştirme bölgelerinde çalışanların elde etmiş oldukları ücretlerin vergi ve sosyal güvenlik primi karşısındaki durumunu inceleyerek 5746 sayılı Kanun ile Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve araştırma ve geliştirme personelinin bu destekten yararlanacağı hakkında bir çalışma yapmışlardır.

Görkemli (2011), çalışmasında inovasyonun gerleştiriciği yer olan teknoparkların bölgesel kalkınmadaki etkisini, teknoparkın getirdiği katkıları, kuruluş modelleri ve Dünyada ve Türkiye'de teknopark uygulamalarına yer vermiştir.

Güneş (2011), "Teknoparklarda KDV İstisnası" başlıklı çalışmasında Teknoparklarda KDV istisnası kapsamında olan ve KDV kapsamında olmayan faaliyetlere değinerek genel bir değerlendirme yapmıştır.

Bülbül ve Özbay (2011), "Teknoparklar Teknolojik Bilginin Ticarileşmesi" başlıklı çalışmalarında Teknokentlerin iktisadi gelişme aşamasında teknolojik bilginin ticarileşmesini ele almışlardır. Çalışmalarında ayrıca, geliştirilen teknolojik ürünlerin ticarileşmesi ve teknoparkların ortaya çıkışı ile teknolojik yatırımların finansmanına yer vermişlerdir. Bunun yanında kurumsallaşmayla birlikte ve teknoloji politikalarına Türkiye'deki örneklerle teknoparkların başarısında gerekli faktörlerin belirlenmesinde yer verilmiştir.

Ersan (2012), Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine yönelik teşvik ve destek mekanizmaları ve destek sağlayan kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi vermiştir. Bunu yanında bu teşvik ve desteklere ulaşılmasında Ar-Ge ve yenilik kültürünün toplumda ve özellikle işletmelerde farkındalık yaratılması gerektiğine yer vermiştir.

Aslan (2012), Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmalarının desteklenmesi ve geliştirilmesi konusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın ana faaliyet alanlarından biri olduğuna değinerek firmaların yüksek katma değerli ürünlerle dünya piyasalarına açılmalarının yüksek miktarda kaynak ayırdıklarına ve Ar-Ge merkezleri ve teknoparklar tarafından sağlanan desteklerin yanında Bakanlık tarafından da sağlanan destekler hakkında bilgiye yer vermiştir.

Alp (2012), çalışmasında 4691 sayılı Kanunla sağlanan desteklere yer vererek, girişimciliği ve teknolojik hızlandırmaları gerçekleşmesinde sermaye yeterliliğinin sağlamak için teknolojik bilgi birikiminin ürüne aktarılabilmesi ve ticarileşmesini sağlayarak beyin göçünün engellenebileceğine yer vermiştir.

Aktaş (2012), çalışmasında ülkemizde önemli bir konu olan Ar-Ge faaliyetlerinin gerçekleştirilmeye çalışılması hususunda Teknoloji Serbest Bölgelerinde ve Teknoloji Geliştirme Bölgelerine ait istisnaların aynı Teknoloji Serbest Bölgelerinde aynı anda uygulandığına değinmiştir. Çalışmasında ayrıca bu bölgelerde faaliyet gösterenler için Ar-Ge ve yenilikçi faaliyetlerle ilişkili olarak proje bazlı çeşitli teşviklerin ve desteklerin olduğuna yer vermiştir.

Eren (2013)'e göre, teknoparkların yasal temeli olan 4691 sayılı Kanunun ardından 06/07/2011 tarihli 6170 sayılı Kanun ile bazı maddelerde değişiklik yapıldığını ve bu değişikliğe istinaden Bölgelerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan vergisel teşvikler üzerinde bir çalışma yapmıştır.

Sarkın Şahin (2013)'e göre, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yüklenen KDV ile ilgili sorunlara yer vermiştir.

Narin (2013)'e göre, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu çerçevesinde sağlanan avantajlara ve bölgede çalışan persoller için sağlanan SGK Prim desteği hakkında bir inceleme yapmıştır.

Özdemir (2013)'e göre, inovasyonu ülke kalkınmasındaki rolünü ve bu konuda teknoparkların etkin bir rol oynadığını bahsederek, Teknoparkların ABD ekonomisindeki önemini gösteren bir çalışma yapmıştır.

Cansız (2013), çalışmasında, Türkiye’de Teknoloji Geliştirme Bölgeleri’nde faaliyet gösteren yenilikçi girişimcilerin sosyal ve ekonomik özellikleri belirlenerek girişimcilerin özellikleri ve faaliyetleri üzerinde bir çalışma yapmıştır.

Aycan ve Şeker (2013), çalışmalarında kamu-üniversite-sanayi’nin bir araya gelerek Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin yerini ve ülke kalkınmasında yer aldığı role dikkat çekerek bu üçlü sarmal yapının kalkınma politikalarının potansiyeli konusunda etken rol oynadığına değinmiştir.

Ercan (2014)’e göre, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren gelir yada kurumlar vergisi mükelleflerinin, bölgedeki araştırma-geliştirme ve yazılım faaliyetlerinden elde edilen gelirlerinin 31/12/2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden muaf olduğunu, bu muafiyet süresi içinde bu istisnalardan yararlanan mükelleflerin söz konusu bölgede ürettikleri bazı mal ve hizmetlere ilişkin KDV istisnasının da aynı süreye kadar uzatıldığına yer vermiştir.

Çiftçi ve Aktaş (2014) çalışmalarında, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre gayri maddi hak bedellerinin maliyet bedeli ile değerlendirilerek gayrimaddi hak bedelinin bu şekilde tespit edileceğine yer vermişlerdir. Ayrıca, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde üretilen ve seri üretim halinde satışı yapılan yazılımlardan elde edilen kazancın gayri maddi hak bedeline denk gelen kısmının ayrıştırılarak istisnaya ait kazanç tutarının belirlenmesi gerektiğine yer vermişlerdir.

Güngör (2014)’e göre Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerin 4691 sayılı Kanunun Geçici 2 inci maddesine göre 31/12/2023 tarihine kadar istisnadan yararlanabileceklerine değinerek, kurumlar vergisi istisnasının hesaplanmasında dikkat edilecek hususlara değinmiştir.

Kayalidere (2014), çalışmasında Türkiye’nin teknolojik en önemli rollerden birine sahip olan Teknoparklara yönelik yapılan vergi avantajlarının geniş kapsamlı olduğunu, bu avantajların uzun bir süre devam edeceği sonucuna varmıştır.

Yusufoğlu (2014)’e göre, Türkiye için yeni bir süreç olan Teknokentlerin çeşitli yollarla desteklenmesi ve desteklenen vergi teşvikleri üzerinde değerlendirme yapmıştır.

Bacık (2014)’e göre, 4691 sayılı kanun ile birlikte bu kapsamda firmalara sağlanan vergisel teşvikler sağladığı hakkında bilgi vermektedir.

Demirli (2014), çalışmasında Türkiye'deki teknoparkların girişimcilere, Ar-Ge personeline ve yönetici şirketlere sağlamış olduğu teşvikleri incelenmiştir. Bunun yanında 2001 yılından itibaren sağlananteşviklerin bilim ve teknoloji kapasitesinin temel göstergelerine sağladığı katkılar üzerinde çalışma yapmıştır.

Başalp (2014), "Teknoparklarda KOBİ'ler İçin Destek Mekanizmaları ve Ar-Ge Faaliyetlerinin Finansman" başlıklı çalışmasında teknopark kavramı ve üniversite sanayi işbirliğinde teknoparklarda yer alan KOBİ'lerin sorunlarını ve bu bunların destek mekanizmalarını kapsayan faaliyetfinansmanı hakkında yer verilmiştir.

Dönmez (2015)'e göre, katma değer vergisi istisnası kapsamında olan yazılımların Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nde bahsedilen kurumlar vergisi kazanç istisnasında belirlenen mevcut dağıtım anahtarının yerine KDV'yi içine alan ayrı bir dağıtım anahtarının olması gerektiğine değinmiştir.

Tuncay ve Özcan Mastar (2015), çalışmalarında teknoparklarda uygulanan vergi istisnalarına yer vermişlerdir.

Demiral (2016)'ya göre, Teknoparkların Dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimine teknopark politikalarına, üniversite sanayi işbirliklerine ve teknoloji gelişiminde Ar-Ge destek uygulamalarına değinerek önemine değinmiştir.

Tepe ve Zaim (2016), çalışmalarında Türkiye'de ve Dünyada uygulanan teknoparkları inceleyerek teknopark verimliliği ile ilgili bir model incelemişlerdir.

Coşgun (2016), çalışmasında seri üretim ve gayri maddi hak ayrıştırılmasında ayrıntılı bir çalışma yapılmadığını bundan ötürü ayrıştırılmanın yapılmasında yazılımların fikri mülkiyet hakkının şirkette kalmak koşuluyla farklı kişilere kiralanması yada bu yazılımların sanal ortamlarda paylaşılması halinde gerekli ayrıştırılmanın yapılması gerektiğinin önemi üzerinde durarak örneklerle bir çalışma yapmıştır.

Savcı ve Yayla (2016), çalışmalarında Teknokentlerde yapılan seri üretimin vergilendirilmesinde gayrimaddi hakları ve transfer fiyatlandırmasının özellikli durumları hakkında örnek bir inceleme yapmışlardır.

Korkmaz (2016), çalışmasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin faaliyetlerinden dolayı kar yada zarar etmeleri farketmeksizin giderlerin müşterek gider olarak aktarılması gerektiğine yer vermiştir.

Aktaş (2016), çalışmasında Teknoloji Geliştirme Bölgeleri mevzuatının Mart 2016 da yürürlüğe giren Ar-Ge reform paketi ile yeni bir boyuta ulaştığına ve bu yönde yapılan yenilikler hakkında bilgiye yer vererek girişimcilere, yönetici şirkete ve akademisyenlere Bölge içinde çeşitli avantajların neler olduğuna yer vermiştir.

Deveci (2016), çalışmasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin ulusal kalkınma açısından önemine değinerek istatistiksel olarak teknoloji geliştirme bölgelerinin sayıları faaliyet alanları kuruluş tarihleri gibi genel bir karşılaştırma yaparak teknoloji geliştirme bölgeleri hakkında verilerle bir değerlendirme yapmıştır.

Başar ve diğerleri (2016), çalışmalarında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin ortaya çıkmaları ve Ulusal Yenilik Sisteminde Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde ve bu Bölgede üretilen yenilikçi girişimlerde Ar-Ge faaliyetlerinin çıktısı olan ürün ve bilginin ticarileşmesi sürecinin özellerinin belirlenmesine yer verilmiştir.

Eyyuboğlu ve Günay Aktaş (2016)'ya göre, çalışmalarında Türkiye'de faaliyette bulunan ve faaliyette bulunmayan (yapılaşma sürecinde olan) Teknoparkların yıllara göre coğrafi dağılımını, il ve bölge düzeylerindeki haritalanmasını ve bu haritadaki çıktılarının analizi ile teknoparkların yoğun olduğu il ve bölgelerle ilgili bir araştırma yapmışlardır.

Başalp ve Yazlık (2016)'ya göre, çalışmalarında Türkiye'de faaliyette bulunan yada kurulma sürecinde olan teknoparkların yıllara göre coğrafi dağılımını yaparak haritalandırmışlardır. Bu haritada dağılımın yapıldığı çıktılarının analizi yapılarak Türkiye'de yer alan teknoparkların yoğunluğunun sanayileşmiş olan il ve bölgelerde kısıtlı olduğu bilgisine ulaşmışlardır.

4.2. Çalışmanın Amacı

Hızla gelişen dünyada bu sürece ayak uydurabilmek için yeni bilgilerin üretimi, teknolojiye aktarımı ve üretilen bilginin ticarileşebilmesi için gerekli alt ve üst yapı hizmetleriyle bu faaliyetlerinin icraata dönüştürmek isteyen girişimcilere sağlanan avantajlarla Teknokentler çok önemli bir konumda yer almaktadır. Bu konuda ülkemizde çok çeşitli önemli adımlar atılmaktadır. Bilgi üreten, Ar-Ge, tasarım ve yenilik gibi çeşitli teknolojik inovatif bilgi birikimine sahip imkânı olmayan girişimcilerin ve bu bilgiye yatırım yapmak isteyen yatırımcıları da bir araya getiren kamu üniversite sanayi işbirliği portalı gibi bir sanal platform yaratılarak

gereklifinansmanın ve desteğin sağlanması vergisel olmayan çeşitli destekler sağlanmıştır. Aynı şekilde devletin Teknokentlerde faaliyette bulunan girişimcilere vergisel anlamda birçok avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlar sayesinde ülkemizde mümkün olduğunca ülke ekonomisinin büyüme kalkınmasında etkili rol oynayabilmesi için bölgelerde faaliyet gösteren girişimcilere maliyetlerin düşürülmesi ve desteklenmesi açısından Teknokentler oldukça kilit bir yapıya sahiptir. Bu tez çalışmasında amaç, Teknokentlerde faaliyet gösteren girişimcilere sağlanan avantajları incelemek, kanunlar neticesinde belirlenen avantajları vergisel boyutta değerlendirilmesine yardımcı olmak ve bir uygulama ile bu avantajların vergisel boyutta değerlendirilmesini göstererek bir öneri sağlamaktır.

4.3. Araştırmanın Metodu

Bu çalışmada, özellikle Teknokentlerde girişimcilere sağlanan vergisel avantajlar incelenirken, Dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimini, çeşitli istatistikî bilgilere dayanarak ve bugünkü durumu hakkında genel bir bilgi verilmesi amacıyla üniversite sanayi işbirliği ve Teknokentlerin önemi hakkında bilgi verilmiştir. Ardından avantajlar yönünden incelendiğinde, vergisel ve vergisel olmayan avantajlar olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada özellikle kütüphane çalışması, internet üzerinden bilgiye ulaşma, dergilerde yayınlanmış makaleler, eğitimler ve tez çalışmaları incelenmiş bunun akabinde Teknokentlerle ilgili günümüze kadar çıkartılmış kanunlar, yönetmelikler, sirküler, tebliğlerde araştırma ve inceleme yapılarak metodolojik araştırma yöntemine yer verilmiş olup karşılaştırmalı bir uygulama yöntemine yer verilmiştir.

4.4. Genel Açıklama

Bu bölümde Teknoloji Geliştirme Bölgesinde (Teknokentte) faaliyet gösteren bir işletmenin bölge içinde ve bölge dışında faaliyetleri kanunlar neticesinde belirlenen avantajların vergisel boyutta değerlendirilmesine yardımcı olmak ve bu avantajların vergisel boyutta karşılaştırmalı olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Uygulamada, çalışmanın üçüncü bölümde yer alan girişimcilere sağlanan avantajlar başlığı altında sağlanan yapılan çalışmanın uygulama çerçevesinde bölge içinde ve bölge dışında faaliyetlerin karşılaştırılabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

4.5. Şirket Hakkında Genel Bilgiler

Uygulamaya konu olan şirketin faaliyet konusu, yazılım faaliyeti olup Borsa İstanbul Anonim Şirketi'nde işlem gören bir firmanın ismi ABC A.Ş. olarak değiştirilmiştir. ABC Anonim Şirketi Merkezi İstanbul'da Teknokent dışında bulunan, şubesi İstanbul'da yer alan bir Teknokentte faaliyet gösteren bir firmadır. İşletme aynı zamanda Ar-Ge faaliyetlerinde bulunmakta, TÜBİTAK, KOSGEB ve Kalkınma Ajanları gibi çeşitli kuruluşlardan projeleri kapsamında çeşitli destekler almaktadır. Firmanın proje kapsamında yürüttüğü birden fazla projesi bulunmaktadır. Firma bu projeler kapsamında faaliyet göstermektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda uygulama dört aşamadan oluşmakta olup, vergisel ve vergisel olmayan avantajlar bakımından karşılaştırmalar yapılmaktadır. Çalışmanın birinci aşaması kurumlar vergisi yönünden uygulanan avantajlara değinilmektedir. İkinci aşamasında, katma değer vergisi açısından sağlanan istisnaya değinilmektedir. Üçüncü aşamasında, ücretlerde gelir stopajı ve sosyal güvenlik primi işveren desteği yönünden değerlendirilmektedir. Dördüncü olan son aşamada ise, vergisel olmayan destekler yönünden bir değerlendirme yapılmaktadır.

4.5.1. Kurumlar vergisi yönünden bir uygulama

16/02/2016 tarihli 6676 sayılı Kanun ile değişen 4691 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinde, Kanun kapsamında bölgede faaliyette bulunan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarından 31/12/2023 tarihine kadar gelir veya kurumlar vergisinden istisna edildiğine yer verilmiştir. Bu istisnadan faydalanmak için gelir vergisi yada kurumlar vergisi mükelleflerinin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde faaliyet ediliyor olmaları gerekmektedir.

Bu açıklamalar kapsamında kurumlar vergisi yönünden uygulama şu şekildedir. Teknoloji Geliştirme Bölgesinde şubesi bulunana ABC A.Ş.'nin 01/01/2016-31/12/2016 tarihleri arasında yer alan gelir tablosu aşağıdaki gibidir. Belirtilen gelir tablosunda merkez ve şube ayrımının yapılması ve istisna kapsamında olan faaliyetler ve istisna kapsamında olmayan faaliyetler ayrı ayrı düzenlenerek bir konsolide gelir tablosu oluşturulmuştur.

ABC A.Ş. 2016 yılı için, Tek Düzen Hesap Planı çerçevesinde 2015 yılı aktif tutarının ve net satışlarının 2016 yılı için 7/A seçeneğine göre defter tutma hadlerini alması hem de maliyet hesaplarının esneklik kazanımı açısından fonksiyon esasına göre belirlenmiş olan 7/A seçeneğine göre muhasebe kaydı tutulmuştur.

Teknokentte faaliyet gösteren firmanın merkez ve şube olarak 31/12/2016 tarihi itibarıyla giderleri aşağıdaki gibidir. Örnekte pazarlama, satış, dağıtım giderleri ile genel yönetim giderlerinin direkt giderlerin istisna kapsamında olan ve istisna kapsamında olmayan şeklinde belirtilen şekilde olsun. Şirketin faaliyetleri sonucu müşterek giderlerin olması halinde, şirketin kurumlar vergisi matrahının hesaplanmasında yanlışlık olmaması için müşterek giderlerin birbirlerine oranlanmasıyla dağıtılması gerekmektedir. Çizelge 4.1'de müşterek giderlerin anahtar dağılımı gösterilmiştir.

Müşterek Giderlerin Tespitinde:

Müşterek giderin istisna kapsamında olan tutarı bulmak için şu formülünden yararlanılır.

$$[\text{Müşterek Gider Tutarı} / [(\text{Müşterek Genel Giderler Dışındaki Toplam Maliyet}) \times (\text{İstisna Kapsamında Olan Toplam Maliyet} / (\text{Müşterek Genel Giderler Dışındaki Maliyet}))]$$

Bu durumda istisna kapsamında olmayan müşterek gider tutarı, müşterek giderinden istisna kapsamında müşterek gider tutarının çıkartılması şeklinde bulunur.

Pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin müşterek giderlerinin dağıtımı şu şekilde yapılır.

İstisna Kapsamında Müşterek Gider Tutarı:

$$\begin{aligned} &= 2.050.092,00 / [(8.307.360,00 + 4.666.786,00 + 4.870.580,00 + \\ &2.820.488,00 + 3.468.800,00 + 352.442,00) \times (1.011.068,00 + 4.666.786,00 \\ &+ 2.025.190,00 + 1.148.898,00 + 1.557.866,00 + 0,00)] \\ &= 876.292,00 \text{ TL} \end{aligned}$$

İstisna Kapsamında Olmayan Müşterek Gider Tutarı:

$$\begin{aligned} &= 2.050.092,00 - 876.292,00 \\ &= 1.173.800,00 \text{ TL'dir.} \end{aligned}$$

Genel yönetim giderlerinin müşterek gider dağıtımı şu şekilde yapılır.

İstisna Kapsamında Müşterek Gider Tutarı:

$$= 2.517.125,00 / [(8.307.360,00 + 4.666.786,00 + 4.870.580,00 + 2.820.488,00 + 3.468.800,00 + 352.442,00) \times (1.011.068,00 + 4.666.786,00 + 2.025.190,00 + 1.148.898,00 + 1.557.866,00 + 0,00)]$$

= 1.075.921,00 TL'dir.

İstisna Kapsamında Olmayan Müşterek Gider Tutarı:

$$= 2.517.125,00 - 1.075.921,00$$

= 1.441.204,00 TL'dir.

Çizelge 4.1. Müşterek Giderlerin Anahtar Dağılımı

Faaliyet Gideri		İstisna Kapsamında Olan	İstisna Kapsamında Olmayan	Toplam
740 - HİZMET ÜRETİM MALİYETİ		1.011.068,00	7.296.292,00	8.307.360,00
750 - ARAŞTIRMA GELİŞTİRME GİDERLERİ		4.666.786,00	0,00	4.666.786,00
760 - PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ		2.025.190,00	2.845.390,00	4.870.580,00
Direkt Gider	2.820.488,00	1.148.898,00	1.671.590,00	
Müşterek Gider	2.050.092,00	876.292,00	1.173.800,00	
770 - GENEL YONETİM GİDERLERİ		2.633.787,00	3.352.138,00	5.985.925,00
Direkt Gider	3.468.800,00	1.557.866,00	1.910.934,00	
Müşterek Gider	2.517.125,00	1.075.921,00	1.441.204,00	
780 - FİNANSMAN GİDERLERİ		0,00	352.442,00	352.442,00
TOPLAM				24.183.093

Yılsonunda firmanın merkez ve şubede olan faaliyetlerinden dolayı oluşan kazanç ve giderler ayrı olarak gösterilmesi kurumlar vergisi matrahının hesaplanması açısından oldukça önemlidir. Bu ayrıştırmanın yılsonu itibari ile merkez ve şube ayrımı yapılarak istisna kapsamında olan ve istisna kapsamında olmayan faaliyetleri aşağıdaki ayrıntılı gelir tablosunda görülmektedir.

Bu hesaplamaların benzer şekilde amortisman hesaplamalarında yapılır. Amortisman hesaplamalarında ise iktisadi kıymetlerin kullanıma esas gün sayıları dikkate alınarak dağılım yapılmaktadır. Çizelge 4.2'de ABC A.Ş. ayrıntılı gelir tablosu verilmiştir.

Çizelge 4.2: ABC A.Ş. Ayrıntılı Gelir Tablosu.

ABC A.Ş. AYRINTILI GELİR TABLOSU					
01/01/2016 - 31/12/2016	Şube	Merkez	İstisna	İstisna Dışı	Toplam
A-BRÜT SATIŞLAR	15.595.125	24.018.975	15.595.125	24.018.975	39.614.100
1-Yurt İçi Satışlar	15.595.125,00	19.843.794,00	15.595.125,00	19.843.794,00	35.438.919,00
2-Yurt Dışı Satışlar	0,00	4.175.181	0,00	4.175.181,00	4.175.181,00
3-Diğer Gelirler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-Satıştan İadeler (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-Satıştan İskontalar (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-Diğer İndirimler (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
C-NET SATIŞLAR	15.595.125,00	24.018.975,00	15.595.125,00	24.018.975,00	39.614.100,00
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	1.011.068,00	19.582.676,00	1.011.068,00	19.582.676,00	20.593.744,00
1-Satılan Mamüller Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0,00	12.286.384	0,00	12.286.384	12.286.384,00
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	1.011.068,00	7.296.292,00	1.011.068,00	7.296.292,00	8.307.360,00
4-Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	14.584.057,00	4.436.299,00	14.584.057,00	4.436.299,00	19.020.356,00
E-FAALİYET GİDERLERİ	11.254.784,00	4.268.507,00	9.090.353,00	6.432.938,00	15.523.291,00
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	4.666.786,00	0,00	4.666.786,00	0,00	4.666.786,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	2.878.923,00	1.991.657,00	1.919.522,00	2.951.058,00	4.870.580,00
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	3.709.075,00	2.276.850,00	2.504.046,00	3.481.879,00	5.985.925,00
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	3.329.273,00	167.792,00	5.493.704,00	-1.996.638,00	3.497.065,00
F-DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	0,00	10.400.505,00	0,00	10.400.505,00	10.400.505,00
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-Faiz Gelirleri	0,00	68.061,00	0,00	68.061,00	68.061,00
4-Komisyon Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6-Menkul Kıymet Satış Karları	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7-Kambiyo Karları	0,00	10.241.803,00	0,00	10.241.803,00	10.241.803,00

Çizelge 4.2: (Devamı).

01/01/2016 - 31/12/2016	Şube	Merkez	İstisna	İstisna Dışı	Toplam
6-Menkul Kıymet Satış Karları	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7-Kambiyo Karları	0,00	10.241.803,00	0,00	10.241.803,00	10.241.803,00
8-Reeskont Faiz Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9-Enflasyon Düzeltmesi Karları	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10-Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	0,00	90.642,00	0,00	90.642	90.642
G-DİĞER FAAL. OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	0,00	6.447.322,00	0,00	6.447.322,00	6.447.322,00
1-Komisyon Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-Karşılık Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-Menkul Kıymet Satış Zararları (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-Kambiyo Zararları (-)	0,00	5.388.796,00	0,00	5.388.796,00	5.388.796,00
5-Reeskont Faiz Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6-Diğer olağan Gider ve Zararlar (-)	0,00	1.058.526,00	0,00	1.058.526,00	1.058.526,00
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	0,00	352.442,00	0,00	352.442,00	352.442,00
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,00	352.442,00	0,00	352.442,00	352.442,00
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	3.329.273,00	3.768.534,00	5.493.704,00	1.604.103,00	7.097.807,00
I-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	0,00	246.004,00	0,00	246.004,00	246.004,00
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	0,00	246.004,00	0,00	246.004,00	246.004,00
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	0,00	9.130,00	0,00	9.130,00	9.130,00
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0,00	4.830,00	0,00	4.830,00	4.830,00
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	0,00	4.300,00	0,00	4.300,00	4.300,00
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	3.329.273,00	4.005.408,00	5.493.704,00	1.840.978,00	7.334.681,00
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)			0,00	368.196,00	1.466.936,00
			6.504.772,00	1.472.782,00	5.867.745,00

Çizelge 4.3.'de ABC A.Ş.'nin kurum kazancı ile ilgili tespiti ve hesapların ayrıştırılması neticesinde kurumlar vergisi tutarını hesaplamaktadır.

Çizelge 4.3. ABC A.Ş.Kurum Kazancı Hesaplama

A	Kurum Kazancı	7.334.681,00
	Ticari Bilanço Karı	7.334.681,00
B	İlaveler	0,00
C	Kar ve İlaveler Toplamı (C=A+B)	7.334.681,00
D	Zarar Olsa Dahî İndirilecek İstisna ve İndirimler	5.493.704,00
	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar	5.493.704,00
E	İstisnalar Sonrası Kar (E=C-D)	1.840.978,00
F	Geçmiş Yıl Zararları	0,00
	Geçmiş Yıl Zararları	0,00
G	İndirime Esas Tutar (G=E-F)	1.840.978,00
H	Kazancı Bulunması Halinde İndirilecek İstisna ve İndirimler	0,00
	Ar-Ge İndirimi	0,00
	Tasarım İndirimi	0,00
	Teknokent Sermaye Desteği İndirimi	0,00
J	Safi Kurum Kazancı (J=G-H)	1.840.978,00
K	Kurumlar Vergisi Matrahı (K=J)	1.840.978,00
L	Hesaplanan Kurumlar Vergisi (L=K*0,20)	368.196,00

*Hesaplamadaki yuvarlamadan kaynaklı 0.01 kuruşluk fark istisnalar sonrası kar satırında yuvarlanmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi ABC A.Ş. şirketinin istisna kapsamında olan faaliyetlerden 6.504.772,00 TL kar elde etmesine rağmen 4691 sayılı Kanun kapsamında kurumlar vergisi istisnasından yararlanmasından dolayı hesaplanan kurumlar vergisi bulunmamaktadır. Aynı şekilde şirketin şube içinde ve merkezde yapılan faaliyetlerden ötürü istisna kapsamında olmayan faaliyetlerin 4691 sayılı Kanun kapsamındaki kurumlar vergisi istisnası dışında yer aldığından hesaplanacak olan kurumlar vergisi 1.840.978,00¹ TL istisna kapsamında olmayan kardan dikkate alınacaktır. Bu durumda hesaplanacak olan kurumlar vergisi 368.196,00 TL'dir.

ABC A.Ş. Teknokentte faaliyet göstermeyen bir firma olduğu varsayıldığında yani 4691 sayılı Kanun kapsamında teşvikten yararlanmamış olduğunda, bu durumda istisna ve istisna dışı faaliyetlerden dikkate alınmayacaktır. Bu durumda ödenecek

¹ 28/11/2017 tarihli 7061 sayılı Kanun ile eklenen 5520 sayılı Kanunun Geçici 10 uncu maddesinde yer alan ifade de, bu Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan %20 oranı, kurumların 2018, 2019 ve 2020 yılı vergilendirme dönemlerine (özel hesap dönemi tayin edilen kurumlar için ilgili yıl içinde başlayan hesap dönemlerine) ait kurum kazançları için uygulanacak oranın %22 olarak uygulanacağı şeklinde hüküm yer almaktadır.

olan kurumlar vergisi 7.334.681,00 TL dönem karından hesaplanacak olup, ödenecek olan kurumlar vergisi 1.466.936,00 TL olarak dikkate alınacaktır.

Şirketin Teknokentte bulunmuş olduğu faaliyetten dolayı elde etmiş olduğu kazanç ise:

$$\begin{aligned} &= 1.466.936,00 - 368.196,00 \\ &= 1.098.740,00 \text{ TL} \end{aligned}$$

Şeklindedir.

ABC A.Ş.'nin 4691 sayılı Kanun çerçevesinde kurumlar vergisi istisnasından elde ettiği kazanç 1.098.740,00 TL'dir

Nihayetinde tüm ayrıştırmalar yapıldığında ve firmanın dönemsel olarak giderleştirme hesapları yapılmasının ardından, dönem sonunda gelir, gider, maliyet ve hâsılat hesapları kapatılır. Bütün bu hesaplar kâr zarar hesabına aktarılır. Aktarmanın muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibi olur.

31/12/2016	
741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI	8.307.360,00
741.01 Merkez 7.296.292,00	
741.02 Şube 1.011.068,00	
751 ARAŞTIRMA GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI	4.666.786,00
751.01 Merkez 0,00	
751.02 Şube 4.666.786,00	
761 PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI	4.870.580,00
761.01 Merkez 1.991.657,00	
761.02 Şube 2.878.923,00	
771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI	5.985.925,00
771.01 Merkez 2.276.850,00	
771.02 Şube 3.709.075,00	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI	352.442,00
781.01 Merkez 352.442,00	
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	8.307.360,00
740.01 Merkez 7.296.292,00	
740.02 Şube 1.011.068,00	
750 ARAŞTIRMA GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI	4.666.786,00
750.01 Merkez 0,00	
750.02 Şub 4.666.786,00	
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	4.870.580,00
760.01 Merkez 1.991.657,00	
760.02 Şube 2.878.923,00	
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	5.985.925,00
770.01 Merkez 2.276.850,00	
770.02 Şube 3.709.075,00	

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI**352.442,00**

780.01 Merkez 352.442,00

Gider ve Maliyet Hesaplarının Yansıtma Hesaplarına Aktarılması

31/12/2016

622 SATILAN HİZMET MALİYETİ	8.307.360,00
622.01 Merkez 7.296.292,00	
622.02 Şube 1.011.068,00	
630 ARAŞTIRMA GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI	4.666.786,00
630.01 Merkez 0,00	
630.02 Şube 4.666.786,00	
631 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI	4.870.580,00
631.01 Merkez 1.191.657,00	
631.02 Şube 2.878.923,00	
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	5.985.925,00
632.01 Merkez 2.276.850,00	
632.02 Şube 3.709.075,00	
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI	352.442,00
660.01 Merkez 352.442,00	
741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI	8.307.360,00
741.01 Merkez 7.296.292,00	
741.02 Şube 1.011.068,00	
751 ARAŞTIRMA GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI	4.666.786,00
751.01 Merkez 0,00	
751.02 Şube 4.666.786,00	
761 PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI	4.870.580,00
761.01 Merkez 1.991.657,00	
761.02 Şube 2.878.923,00	
771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI	5.985.925,00
771.01 Merkez 2.276.850,00	
771.02 Şube 3.709.075,00	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI	352.442,00
781.01 Merkez 352.442,00	

Yansıtma Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Aktarılması

31/12/2016

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	42.925.929,00
621 SATILAN MAL MALİYETİ HESABI	12.286.384,00
621.01 Merkez 12.286.384,00	
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ	8.307.360,00
622.01 Merkez 7.296.292,00	
622.02 Şube 1.011.068,00	
630 ARAŞTIRMA GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI	4.666.786,00
630.01 Merkez 0,00	

630.02 Şube 4.666.786,00	
631 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI	4.870.580,00
631.01 Merkez 1.191.657,00	
631.02 Şube 2.878.923,00	
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	5.985.925,00
632.01 Merkez 2.276.850,00	
632.02 Şube 3.709.075,00	
656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI	5.388.796,00
656.01 Merkez 5.388.796,00	
659 OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI	1.058.526,00
659.01 Merkez 1.058.526,00	
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI	352.442,00
660.01 Merkez 352.442,00	
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLAR HESABI	4.830,00
681.01 Merkez 4.830,00	
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI	4.300,00
689.01 Merkez 4.300,00	

Giderlerin ve Diğer Bazı Kalemlerin Kar/Zarar Hesabına Aktarılması

31/12/2016

600 YURT İÇİ SATIŞLAR HESABI	35.438.919,00
600.01 Merkez 19.843.794,00	
600.02 Şube 15.595.125,00	
601 YURT DIŞI SATIŞLAR HESABI	4.175.181,00
601.01 Merkez 4.175.181,00	
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	68.061,00
642.01 Merkez 68.061,00	
646 KAMBİYO KARLARI HESABI	10.241.803,00
646.01 Merkez 10.241.803,00	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HESABI	90.642,00
649.01 Merkez 90.642,00	
679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR HESABI	246.004,00
679.01 Merkez 246.004,00	
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	50.260.610,00

Hâsılat ve Gelir Hesaplarının Kar/Zarar Hesabına Aktarılması

31/12/2016

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	7.334.681,00
691 VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	368.196,00
692 DÖNEM NET KARI HESABI	6.966.485,00

Dönem Net Karının Tespiti

31/12/2016
692 DÖNEM NET KARI HESABI 6.966.485,00

590 DÖNEM NET KARI HESABI 6.966.485,00

Dönem Net Karının Bilanço Hesabına Aktarılması

31/12/2016
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜK 368.196,00
KARŞILIKLARI HESABI

370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER 368.196,00
YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI

Vergi Karşılığının Ayrılması

Yeni yılın açılış kaydın da bu kar hesabı 570 GEÇMİŞ YIL KARLARI hesabına aktarılır.

02/01/2017
590 DÖNEM NET KARI HESABI 6.966.485,00

570 GEÇMİŞ YIL KARLARI HESABI 6.966.485,00
570.01 2016 Yılı Dönem Karı 6.966.485,00

Karın Geçmiş Yıl Karları Hesabına Aktarılması

2016 yılının kurumlar vergisi beyanname zamanın da 2017 yılında 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR hesabı da dikkate alınarak işlemler yapılır. Bu durumu şöyle örneklendirebiliriz. 31/12/2016 tarihi sonunda 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR hesabında 12.216,00 TL bir borç bakiyesi bulunması halinde 2017 yılında 2016 yılı için yapılan kurumlar vergisinin tespiti aşağıdaki gibi olacaktır.

20/04/2017
370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER 368.196,00
YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI

371 DÖNEM KARININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ 12.216,00
VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ HESABI

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI 355.980,00

4.5.2. Katma değer vergisi yönünden bir uygulama

4691 sayılı Kanun ile birlikte 5035 sayılı Kanuna eklenen Geçici 20 nci maddesi ile TGB ve İTBG’de faaliyette bulunan girişimcilerin elde ettikleri kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden müstesna olduğu süre içinde münhasıran bu bölgede ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin 31/12/2023 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesna olduğu belirtilmiştir.

Kanunda belirtilen istisna kapsamında olan ve istisna kapsamı dışında olan faaliyetlerin bir arada yapılması halinde iki faaliyet için bir arada yapılan müşterek giderlerin dağıtımının dağıtım anahtarı ile dağıtılması gerekmektedir. Bu istisna ile ilgili aşağıda ayrıntılı bir uygulama ve muhasebe kayıtlarına yer verilmiştir.

ABC A.Ş. faaliyetleri dolayısıyla “N” Mali Müşavirlik Ltd. Şti. ile yapılan sözleşme ile dışarıdan mali müşavirlik hizmeti almaktadır. “N” Mali Müşavirlik Ltd. Şti. tarafından 01 Aralık 2016 tarihli 2.000,00 + %18 KDV olarak tek fatura şeklinde bir danışmanlık faturası, ABC A.Ş.’nin teknokent şubesi ve merkezi için ortak bir fatura kesilmiş olduğu varsayılmaktadır. Bu durumda bu gibi istisna kapsamında olan ve olmayan faaliyetlerin bir arada yapılması halinde faaliyet konusu olan ortak giderlerin dağıtımının yapılması gerekmektedir. Yapılacak dağıtımı ve muhasebe kaydı aşağıdaki gibi yapılır.

Aralık 2016 istisna kapsamında olan faaliyetlerin maliyet tutarı: 105.010,00 TL

Aralık 2016 istisna kapsamında olmayan faaliyetlerin maliyetlerin tutarı: 202.650,00 TL

Aralık 2016 Danışmanlık Fatura Bedeli: 2.000,00 + %18 KDV

İstisna Kapsamında Olan Müşterek Gider Dağıtım Oranı = [İstisna kapsamındaki faaliyet ile oluşan maliyet / Toplam maliyet (Müşterek genel giderler dışındaki)]

Formülü ile hesaplanır.

İstisna kapsamında olan faaliyetin dağıtım oranı:

$$= 105.010,00 \text{ TL} / 307.660,00 \text{ TL}$$
$$= 0,35$$

İstisna Kapsamında Olmayan Müşterek Gider Dağıtım Oranı: [İstisna kapsamında olmayan faaliyet ile oluşan maliyet / Toplam maliyet (Müşterek genel giderler dışındaki)]

Formülü ile hesaplanır.

İstisna kapsamında olmayan faaliyetin dağıtım oranı:

$$= 202.650,00 \text{ TL} / 307.660,00 \text{ TL}$$
$$= 0,65$$

Müşterek Gider Dağıtım Tutarı: [Dağıtım oranı x Müşterek genel gider tutarı]

Formülü ile hesaplanır.

İstisna kapsamına giren faaliyetin genel gider tutarı:

$$= 0,35 \times 2.000,00 \text{ TL}$$
$$= 700,00 \text{ TL}$$

İstisna kapsamına giren giderin KDV tutarı:

$$= 0,35 \times 360,00 \text{ TL}$$
$$= 126,00 \text{ TL}$$

İstisna kapsamında olan faaliyetlerin dağıtım anahtarları yapıldıktan sonra 01 Aralık 2016 tarihli 2.000,00 TL + %18 KDV olan fatura bedelinin 700,00 TL olan kısmı gider olarak, 360,00 TL olan KDV'nin dağıtım sonrası hesaplanan 126,00 TL KDV'de indirim yapılmayarak dönemin gideri olarak kaydedilecektir. Bu durumda Aralık 2016 sonu itibariyle 826,00 TL gider olarak kaydedilecektir.

İstisna kapsamına girmeyen faaliyetin genel gider tutarı:

$$= 0,65 \times 2.000,00 \text{ TL}$$
$$= 1.300,00 \text{ TL}$$

İstisna kapsamına girmeyen giderin KDV tutarı:

$$= 0,65 \times 360,00 \text{ TL}$$
$$= 234,00 \text{ TL}$$

İstisna kapsamında olmayan faaliyetlerin dağıtım anahtarları yapıldıktan sonra 01 Aralık 2016 tarihli 2.000,00 TL + %18 KDV olan fatura bedelinin 1.300,00 TL olan kısmı istisna kapsamında olamayan genel gider olarak kaydedilecek, 360,00 TL olan KDV'nin dağıtım sonrası hesaplanan 234,00 TL KDV'de indirim konusu yapılarak dönemin "191 İndirilecek KDV" hesabına kaydedilecektir.

İstisna kapsamında elde ettiği gider kazanç tutarı:

$$= 1.300,00 - 700,00 \text{ TL}$$

$$= 600,00 \text{ TL}$$

İstisna kapsamında elde ettiği KDV kazanç tutarı:

$$= 234,00 \text{ TL} - 126,00 \text{ TL}$$

$$= 108,00 \text{ TL}$$

İstisna kapsamında elde ettiği toplam kazanç tutarı:

$$= 1.534,00 \text{ TL} - 826,00 \text{ TL}$$

$$= 708,00 \text{ TL}$$

Şeklinde hesaplanır.

Yapılacak olan muhasebe kaydı da şöyledir.

01/12/2016

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	2.000,00
740.02Teknokent Şubesi Dağıtım Tabi Hizmet Üretim Maliyeti 2.000,00	
740.02.007 ...Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 2.000,00	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	360,00
191.99 Dağıtım Tabi İndirilecek KDV Hesabı 360,00	
191.99.009 ...Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 360,00	
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR HESABI	2.360,00
329.03 Dağıtım Tabi Tutulan Ticari Borçlar 2.360,00	
329.03.01 ... Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 2.360,00	

... Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti.'nin fatura kaydı

31/12/2016

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	826,00
740.02...Teknokent Şubesi Hizmet Üretim Maliyeti 826,00	
740.02.007... Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 826,00	
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	1300,00
770.02 Merkez Genel yönetim Giderleri 1.300,00	
770.02.007... Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 1.300,00	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	234,00

191.02 Dağıtım Sonrası İndirilecek KDV 234,00
191.02.007... Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 234,00

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	2000,00
740.02... Teknokent Şubesi Dağıtım Tabi Hizmet Üretim Maliyeti 2.000,00	
740.02.007... Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 2.000,00	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	360,00
191.99 Dağıtım Tabi İndirilecek KDV 360,00	
191.99.009...Nolu Fatura Aralık 2016 "N" Mali Müşavirlik Ltd. Şti. 360,00	

01 Aralık 2016 tarihi faturanın dağıtım ve ilgili hesaba aktarılması

Yapılan bu muhasebe kaydında öncelikle faturanın olduğu tarihli muhasebe kaydı yapılır. Toplam genel gider geçici olarak "740.02...Teknokent Şubesi Dağıtım Tabi Hizmet Üretim Maliyeti" hesabına, toplam KDV'de "191.99 Dağıtım Tabi İndirilecek KDV" hesabına yazılır. Dönem sonunda dağıtım tabi anahtar dağıtım yapılarak merkeze "770.02 Merkez Genel yönetim Giderleri" ve Teknokent Şubesine "740.02... Teknokent Şubesi Hizmet Üretim Maliyeti" dağıtılacak genel giderleri ve KDV'de "191.02 Dağıtım Sonrası İndirilecek KDV" olarak ilgili alt hesaplara aktarılır.

4.5.3. Ücretlerde gelir stopajı ve sosyal güvenlik primi işveren desteği yönünden bir uygulama

4691 sayılı Kanununun Geçici 2 inci maddesi ile, Bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevlerinden elde etmiş oldukları ücretleri ile ilgili her türlü vergiden istisna edilmiş olup, bu personellerin çalışmaları karşılığında elde etmiş oldukları ücretler üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenek ile 31/12/2023 tarihinde kadar karşılanmaktadır. Bu durumda elde edilen ücretlerden gelir ve damga vergisi hesaplanmamaktadır.

Bu durumda uygulama şu şekilde olacaktır. ABC A.Ş. ile "Destek Personeli" arasında 1 Aralık 2016 tarihinden itibaren tam zamanlı olarak çalışılması üzerine bir iş sözleşmesi yapılmıştır. Sözleşmede ücret SGK SPEK en üst sınırdan 10.705,50 TL üzerinden anlaşılmıştır. İşveren payı %20,5 alınarak, personelin bekâr olduğu varsayılarak Asgari Geçim İndirimi 123,53 TL'dir. Şirket SGK tarafından 5510 sayılı

Kanunun 81 inci maddesine uygunluğu ile %5 indirim hakkından yararlanmaktadır. Personelin tam zamanlı olarak Teknokent dışında veya Teknokent içinde çalışması halinde karşılaştırmalı olarak ücret bordrosu hesaplaması ve ücret tahakkuku aşağıdaki gibi olacaktır.

Personelin Teknokent dışında çalışması halinde işveren yönünden yapılacak hesaplaması Çizelge 4.4’de verilmiştir.

Çizelge 4.4: Teknokent Dışında Çalışan Personelin İşverene Maliyeti

A	Brüt Ücret	10.705,50 TL
B	SGK Matrah	10.705,50 TL
C	SGK İşveren (C=A*0,205)	2.194,63 TL
D	SGK İşsizlik İşveren (D=A*0,02)	214,11 TL
E	5510 İstisnası (A*0,05)	535,27 TL
F	SGK İşveren Tutar (F=C-E)	1.659,36 TL
G	TOPLAM MALİYET (G=A+D+F)	12.578,97 TL

Personelin Teknokent dışında çalışması halinde 5510 sayılı Kanun ile %5’lik indirimle birlikte işverenin açısından yüklenilecek toplam maliyet 12.578,97 TL olarak hesaplanacaktır.

Personelin Teknokent dışında çalışması halinde personel için yapılacak hesaplaması Çizelge 4.5’de verilmiştir.

Çizelge 4.5: Teknokent Dışında Çalışan Personelin Maliyeti

A	Brüt Ücret	10.705,50TL
B	SGK Matrah	10.705,50 TL
C	SGK İşçi Payı (C=A* 0,14)	1.498,77TL
D	SGK İşsizlik İşçi Payı (D=A*0,01)	107,06TL
E	Brüt Ücretten İndirilecek Miktar (E=C+D)	1.605,83 TL
F	Kümülatif Gelir Vergisi Matrahı	9.099,67TL
G	Gelir Vergisi Matrahı (G=A-E)	9.099,66TL
H	Gelir Vergisi (0,15)	1.364,95TL
J	Damga Vergisi (H=A*0,00759)	81,25 TL
K	Kesintiler Toplamı (K=E+H+J)	3.052,01 TL
L	Kalan Ücret (L=A-K)	7.653,47TL
M	AGİ	123,53 TL
N	TOPLAM ÜCRET (N=L+M)	7.777,00TL

Personelin Teknokent dışında çalışmış olması ve aylık brüt ücretin 10.705,50 TL olması halinde 5510 sayılı Kanun kapsamından yararlandığında personelin elde edeceği ücret tutarı Asgari Geçim İndirimi hariç 7.653,47 TL hesaplanacaktır.

Yapılan hesaplamada Aralık 2016 dönemine ait gelir vergisi 1.364,95 TL ve damga vergisi 81,25 TL kesintilere eklenecektir. Toplamda Asgari Geçim İndirimi ile birlikte personelim eline geçeceği net ücret tutarı 7.777,00 TL'dir.

31/12/2016

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	13.113,24
770.01 Merkez Genel Yönetim Giderleri	13.113,24
770.01.001 Brüt Ücretler	10.70,50
770.01.002 SGK İşveren Payı	2.193,63
770.01.003 SGK İşsizlik Sigortası İşveren Payı	214,11
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI	123,53
136.01 Asgari Geçim İndirimi	123,53
136.01.01 Asgari Geçim İndirimi	123,53
335 PERSONELE BORÇLAR HESABI	7.777,00
335.01 Merkez Personele Borçlar	7.777,00
335.01.001... Personel	7.777,00
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	1.446,20
360.01 SGK Ödenecek Vergi ve Fonlar	1.446,20
360.01.001 Gelir Vergisi	1.364,95
360.01.002 Damga Vergisi	81,25
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	4.014,57
361.01 Merkez Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	4.014,57
361.01.001 SGK İşçi Payı	1.498,77
361.01.002 SGK İşveren Payı	2.194,63
361.01.003 SGK İşsizlik Sigortası İşçi Payı	107,06
361.01.004 SGK İşsizlik Sigortası İşveren Payı	214,11

Aralık 2016Merkez... Personel Ücret Tahakkuku

*Hesaplamadaki yuvarlamadan kaynaklı 0.01 kuruşluk fark SGK İşveren Payı hesabından yuvarlanmıştır.

Personelin Teknokentte çalışması halinde işveren yönünden yapılacak hesaplaması Çizelge 4.6'da verilmiştir.

Çizelge 4.6: Teknokent İçinde Çalışan Personelin İşverene Maliyeti

A	Brüt Ücret	10.705,50TL
B	SGK Matrah	10.705,50TL
C	SGK İşveren (C=A*0,205)	2.194,63 TL
D	SGK İşsizlik İşveren (D=A*0,02)	214,11 TL
E	5510 İstisnası (A*0,05)	535,27 TL
F	5746 Sayılı Kanun Kapsamında	829,68 TL

İstisna [F=(C-E)/2]	
G SGK İşveren Tutar (G=C-E-F)	123,53 TL
H TOPLAM MALİYET (H=A+D+G)	11.749,29 TL

Personelin Teknokentte çalışması halinde 5510 sayılı Kanun ile %5'indirimi ve 4691 sayılı Kanunda belirtilen, 5746 sayılı Kanunu'nun %50 istisna indirimden faydalanması ile birlikte Teknokentte personel çalıştıran işveren açısından yüklenilecek toplam maliyet 11.749,29 TL hesaplanacaktır.

Personelin Teknokentte çalışması halinde personel için yapılacak hesaplaması Çizelge 4.7'de verilmiştir.

Çizelge 4.7: Teknokent İçinde Çalışan Personel Maliyeti

A Brüt Ücret	10.705,50 TL
B SGK Matrah	10.705,50TL
C SGK İşçi Payı (C=A*0,14)	1.498,77TL
D SGK İşsizlik İşçi Payı (D=A*0,01)	107,06TL
E Brüt Ücretten İndirilecek Miktar (E=C+D)	1.605,83 TL
F Kümülatif Gelir Vergisi Matrahı	9.099,67TL
G Gelir Vergisi Matrahı	9.099,67TL
H Gelir Vergisi	-
J Damga Vergisi (A*0,00759)	-
K Kesintiler Toplamı (K=E+H+J)	1.605,83 TL
L Kalan Ücret (L=A-K)	9.099,67TL
M AGİ	-
N TOPLAM ÜCRET (N=L+M)	9.099,67 TL

4691 sayılı Kanunun Geçici 2 inci maddesi ile Teknokentte çalışan araştırma ve geliştirme, tasarım ve destek personellerinin bu görevleri ile ilgili etmiş oldukları ücretler gelir vergisinden ve damga vergisinden istisna edilmiştir. Bu durumda personelin Teknokentte çalışması halinde gelir vergisi ile damga vergisi hesaplanmamaktadır. Ayrıca 4691 sayılı Kanunu göre ücretlerden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanlar asgari geçim indiriminden yararlanılamayacağından Asgari Geçim İndirimi (AGİ) hesaplanmamıştır. Aylık brüt ücretin 10.705,50 TL olması halinde 4691 sayılı kanun kapsamında ve 5510 sayılı Kanun kapsamı dâhilinde personelin elde edeceği net ücret tutarı 9.099,67 TL olarak hesaplanacaktır. 4691 sayılı kanun ile birlikte Teknokentte çalıştırılan personelin ücret gelir vergisinde 1.364,95 TL, ücretin damga vergisinde 81,25 TL olarak toplamda 1.446,20 TL kadar teşvikten yararlanılacaktır. Bu durumda Teknokentte istihdam edilen personelin gelir

ve damga vergisi muafiyeti olduğundan Aralık 2016 Muhtasar Beyannamesi'nde ödenecek vergi ortaya çıkmamaktadır.

31/12/2016	
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI	12.016,93
263.01... Teknokent Şubesi Ar-Ge Ücret Giderleri	12.016,93
263.01.001 Brüt Ücretler	10.705,50
263.01.002 SGK İşveren Payı	1.097,32
263.01.003 SGK İşsizlik Sigortası İşveren Payı	214,11
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI	1097,31
136.02 Teşvikler ve İndirimler	1.097,31
136.02.01 Teşvikler ve İndirimler	1.097,31
335 PERSONELE BORÇLAR HESABI	9.099,67
335.01... Teknokent Şubesi Personele Borçlar	9.099,67
335.01.001... Personel	9.099,67
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	4.014,57
361.01... Teknokent Şubesi Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	4.014,57
361.01.001 SGK İşçi Payı	1.498,77
361.01.002 SGK İşveren Payı	2.194,63
361.01.003 SGK İşsizlik Sigortası İşçi Payı	107,06
361.01.004 SGK İşsizlik Sigortası İşveren Payı	214,11
Aralık 2016... Teknokent Şubesi... Personel Ücret Tahakkuku	

* Hesaplamadaki yuvarlamadan kaynaklı 0.01 kuruşluk fark SGK İşveren Payı hesabından yuvarlanmıştır.

4.5.4. Vergisel olmayan destekler yönünden bir uygulama

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunanların, Ar-Ge, yazılım, tasarım gibi yenilikçi projeleri destekleme kapsamında ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından geri ödemeli yada geri ödemesiz şekilde destekler sunmaktadırlar. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK; KOSGEB, TTGV, Kalkınma Ajansları, AB, bu kurumlardan bazılarıdır.

ABC A.Ş. firması 01.12.2016 yılında Teknokent şubesinde yazılım faaliyetiyle ilgili yapmış olduğu A projesi için TÜBİTAK'tan geri ödemesiz olarak 300.000,00 TL hibe almıştır. Bu durumda firmanın yapacağı muhasebe kaydı şöyledir.

01/12/2016	
102 BANKALAR HESABI	300.000,00
102.01... Teknokent Şubesi Bankalar	300.000,00
102.01.001... Bankası	300.000,00

602 DİĞER GELİRLER HESABI**300.000,00**

602.01 Hibe ve Fonlar 300.000,00

602.01.001 TÜBİTAK A Projesi 300.000,00

TÜBİTAK tarafından A projesi için yapılan hibe ödemesi

ABC A.Ş. firması 10.12.2016 yılında Teknokent Şubesinde Ar-Ge faaliyetiyle ilgili yapmış olduğu B projesi için KOSGEB'ten geri ödemeli olarak 400.000,00 TL destek almıştır. Firmanın bu durumda yapacağı muhasebe kaydı şöyledir.

01/12/2016

102 BANKALAR HESABI**400.000,00**

102.01... Teknokent Şubesi Bankalar 400.000,00

102.01.001... Bankası 400.000,00

549 ÖZEL FONLAR HESABI**400.000,00**

549.01 Hibe ve Fonlar 400.000,00

549.01.001 KOSGEB B projesi 400.000,00

KOSGEB tarafından B projesi için yapılan ödeme

Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetinde bulunan firmaların bu faaliyetleriyle ilgili aldıkları destekler özel fon hesabında tutulur. Bununla ilgili 5746 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin yedinci fıkrasında ise şöyle ifade edilmiştir:

“Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerinde bulunanların; kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan yada kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge ve yenilik projeleri ile tasarım projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar ile uluslararası fonlardan aldıkları destekler özel bir fon hesabında tutulur“.

Ayrıca, Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliğinin 33 üncü maddesi hükmü uyarınca bu hibe ve fonunun elde edildiği hesap dönemini takip eden 5 yıl süresince sermayeye ilave edilmesi haricinde başka bir hesaba aktarılması yada ilgili mevcut bulunan hesaptan çekilmemesi halinde, ilgili

tarihte tahakkuk ettirilmeyen vergiler vergi zıyaı cezası ve gecikme faizi ile beraber tahsis edilir.

Çalışmada Çizelge 4.8’de ABC A.Ş.’nin Teknokent içinde ve Teknokent dışında faaliyetlerinin karşılaştırması yapılmaktadır. Çizelgede belirtildiği gibi ABC A.Ş.’nin kurumlar vergisi yönünden elde edilen avantajın yıllık olarak %298,41, katma değer vergisi yönünden elde edilen avantajın bir aylık olarak %85,71, gelir vergisi ve damga vergisi yönünden bir kişilik personelin aylık olarak % 100 SGK işveren maliyeti yönünden bir kişilik personelin aylık %7,06 oranında avantaj görülmektedir.

Çizelge 4.8. Teknokent İçinde ve Teknokent Dışında Faaliyetlerinin Karşılaştırması

Avantaj Adı	Teknokent İçi	Teknokent Dışı	% Yüzde
Kurumlar Vergisi Yönünden	368.196,00	1.466.936,00	298,41
Katma Değer Vergisi Yönünden	126,00	234,00	85,71
Ücretlerde Gelir Stopajı Yönünden			
Gelir Vergisi Yönünden	-	1.364,00	100
Damga Vergisi Yönünden	-	81,25	100
SGK İşveren Maliyeti Yönünden	11.749,29	12.578,97	7,06

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşadığımız çağda teknolojik gelişmişliğe ve entelektüel sermaye birikimine sahip olmak uluslararası alanda rekabet edebilen ve değişen çağa katma değer katarak ülke ekonomilerini ve gelişmişlik düzeylerini ilerletebilen bir ülke olmak içinde bu çağa hızlı şekilde adapte olmak gerekmektedir. Hızla değişen bu teknolojik gelişmişliğe sahip olmak ve ayak uydurmak, gelişmekte olan ülkelerin küresel pazarlara açılmasını ve küresel rekabet edilebilirliği sağlamaktadır. Bu rekabet piyasasında yer almanın en önemli faktörlerinden biri ileri teknoloji teknolojiye sahip olmaktır. Günümüzde ise bu teknolojiye sahip olan ülkeler bu küresel piyasalarda oldukça etken bir rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerinde teknolojik dışa bağımlılığı azaltmak ve bu küresel piyasalarda rekabet edebilir hale gelmesi için ülke ekonomisine ve teknoloji ve ülkeye katma değer sağlayacak ileri teknolojinin üretiminin sağlanacağı teknokentlerin yer almasıyla gerçekleşecektir.

Bu aşamada ülkemiz açısından bakıldığında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin öneminin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu konuda ülkemizde mevzuat açısından ilk olarak 2001 yılında 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile gelişme gerçekleşmiştir. Ardından çeşitli kanun ve yönetmeliklerle gerekli düzenlemeler ve eklemeler yapılmıştır. Ekonomik büyüme ve kalkınmaya politikalarına bağlı olarak üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla bugün ülkemizde Teknokent sayıları Ekim 2017 tarihi itibarıyla 69'a ulaşmıştır. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin 55'ü faal olarak devam etmektedir. Geri kalan 14 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesinin yapılaşma süreci devam etmektedir. İller bazında sayı olarak bakıldığında ise en fazla Teknokentlerin bulunduğu iller İstanbul'da 7 adet, Ankara'da 8 adet, İzmir'de 4 adet ve Kocaeli'de 4 adet, Konya'da 2 adet, Gaziantep'te 2 adet olarak Teknokentler bulunmaktadır. Ülkemizde mevcut Kanun kapsamında sağlanan tüm bu teşvikler doğrultusunda teknoloji üretimi ve bilginin ticarileşmesi amacıyla kamu-üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde yapılan bu teknoloji kültür merkezlerinin vergisel ve vergisel olmayan çeşitli avantajlar sağlanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümü olan giriş bölümünde Teknokentlerin önemine ve sağlanan teşvikler kısaca bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise, Teknokentin tanımı, inovasyon, girişimcilik ve bilginin ticarileştirilmesi, akabinde üniversite-sanayi işbirliği çevresinde Teknokentlerin önemi, amacı, sağladığı katkıları ve Teknokent modellerine yer verilirken, Dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, uluslararası kuruluş ve birlikler hakkında çeşitli bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, Teknokentlerde sağlanan avantajlara yönelik olarak yönetici şirketler ve akademisyenler yönünden kısaca değinilerek çalışmanın konusu olan girişimcilere sağlanan avantajlar hakkında ayrıntılı bilgiler yer verilmiştir. Bu incelemede girişimcilere sağlanan avantajlar yönünden bakıldığında kısaca şu avantajlar sağlamıştır. Kurumlar vergisi yönünden, 4691 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesi ile kanun kapsamında bölgede faaliyet gösteren gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin münhasıran bu bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarından 31/12/2023 tarihine kadar istisna edildiğine yer verilmiştir. Ücret vergisi stopajı yönünden ve SGK işveren primi yönünden; mezkûr kanunun ilgili maddesinde, bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevlerinden dolayı elde ettikleri ücretlerde her türlü vergiden istisna edilmiştir. Bu çerçevede teknoloji geliştirme bölgelerinde çalışan personellerin bu görevleri ile ilgili elde ettikleri ücretlerinden gelir vergisi ve damga vergisi hesaplanmamaktadır. İstisna kapsamında çalışan personellerin bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretler üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı maliye bakanlığında ayrılan ödenekten karşılanmaktadır. KDV yönünden, 3065 sayılı Kanunun Geçici 20 inci maddesi ile TGB'de ve İTGB'de faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna olduğu süre içinde münhasıran bu bölgede ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil veya askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslimler 31/12/2023 tarihine kadar istisna edilmiştir. Diğer teşvikler yönünden, 4691 sayılı Kanunun eklenen 2 nci maddesinde belirtildiği gibi; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan yazılım, Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşyanın gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kanun kapsamında düzenlenen kâğıtlar ve bununla ilgili yapılan işlemler damga vergisinden ve harçtan istisna edilmiştir. Sermaye desteği yönünden ise, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan mükelleflere yapılan sermaye desteği ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

tarafından uygun görülen alanlarda olmak üzere, gerçekleştirecekleri projelerinin finansmanında kullanılmak üzere gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından 31/12/2023 tarihine kadar Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunanlara sağlanan sermaye destekleri beyan edilen gelirin veya kurum kazancının yüzde onunu ve öz sermayenin yüzde yirmisini aşmamak üzere, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesine göre ticari kazancın ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine uyarınca kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılabilir. İndirim konusu yapılacak tutar 500.000 Türk Lira'sını aşmayacağı belirtilmiştir. Çalışmanın uygulama bölümü olan dördüncü bölümde, bölgede sağlanan avantajlar ile teknoloji bilgi birikimin olduğu ortamlarda teknolojik üretimin yapıldığı Teknokentlerde ileri teknolojiye sahip olmak ve bu merkezlerin daha cazip hale getirilmesi açısından teknolojik bilginin üretiminde ve ticarileşmesinde yer alan girişimcilere sağlanan bu avantajların (kurumlar vergisi yönünden, katma değer vergisi yönünden, ücretlerde gelir stopajı ve sosyal güvenlik işveren desteği yönünden ve vergisel olmayan destekler yönünden uygulama) şeklinde bölge içinde ve bölge dışında faaliyet gösteren bir firma açısından karşılaştırmalı bir inceleme yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde uygulamada karşılaşılan bazı bulgulara ve önerilere yer verilmiştir. Tespit edilen bu bulgular aşağıda yer almaktadır.

Mevcut Kanun kapsamında uygulanan tüm bu teşvikler doğrultusunda teknoloji üretimi ve bilginin ticarileşmesi amacıyla kamu-üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde yapılan bu teknoloji kültür merkezlerinin vergisel ve vergisel olmayan teşviklerin uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşmaları da kaçınılmaz olmuştur.

Uygulamada karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, kurum kazancı yönünden Ar-Ge çalışması yapan firmaların seri üretime geçmeleri halinde karşılaştıkları durumdur. Mevcut yasa gereği teknokent içerisinde araştırma ve geliştirme aşamasından vergiden istisna edilmektedir. Prototip üretildikten sonra yada proje başarı ile sonuçlandıktan sonra uygulanan istisnalar sona ermektedir. Bu durum sadece yazılı ürünlerinde geçerli olmadığından teknokentlere en fazla ilgili yazılım firmaları göstermektedir. Ayrıca teknokentlerde Ar-Ge çalışması yapan firmaların seri üretime geçmeleri halinde mevcut yasa gereği vergiden istisna kapsamında yer almamasıdır.

KDV yönünden tespit edilen bulgularda ise, amortismanına tabi iktisadi kıymetin kullanılan gün sayısına göre ayrıştırılmasının hem kurum kazancının tespitinde

hemde KDV tutarını tespitinde ayrı sorun teşkil etmektedir. Şöyle ki; yıl içinde işletmenin aktifine alınan amortismanına tabi iktisadi kıymetin KDV'si alış faturasının kaydedildiği ay içinde indirim konusu yapılırken amortismanına tabi iktisadi kıymetin ne kadar sürede kullanıldığının belli olamaması halinde, özellikle bir yıldan uzun süreli amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin amortismanına tabi olması halinde istisnaya tabi faaliyetlerde kullanılan gün sayısının tespiti ve uygulanması ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Ayrıca bu sorunun olmasında amortismanına tabi kıymetin KDV'sinin tespitinde ayrı sorun teşkil etmektedir. Yine KDV istisnası açısından tespit edilen diğer bir durumda hem TGB'de hemde İTGB'de bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden müstesna olduğu süre içinde münhasıran bu bölgede ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin istisna olduğuna yer verilmiştir. KDV istisnası açısından Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren firmaların sektörel dağılım olarak yazılım sektörü ağırlık olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu istisnanın daha dar kapsamlı tutulduğu görülmektedir. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin sektörel dağılımına bakıldığında en yüksek dağılımın %37 olarak yazılım sektörü görülmektedir. Mevcut kanun kapsamında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan diğer sektörlerin bu avantajlardan yararlanmasında kısıtlamalar bulunmaktadır.

Karşılaşılan diğer sorun ise, girişimci işletmelerin özellikle kuruluş ve işletme sermayesi sıkıntısının olmasıdır. Bölgede faaliyette bulunan Ar-Ge işletmelerinin, yaptıkları Ar-Ge faaliyetlerinin uzun süre bir getirisinin olmaması ve sadece harcama yapılması gerektiren faaliyetler olduğundan, yapılan bu projeler birçok maliyet gerektiren unsurları kapsamaktadır. Büyük sanayi imkânlarına sahip projeler açısından uygun olsa da aynı imkâna sahip olmayan bir teknoloji yada Ar-Ge firmasının harcamalar yönünden oldukça yüklü bir işletme sermayesi yüküne neden olmaktadır. Bu bakımdan firmaların bu faaliyetlerde yer aldıkları süresince devam etmeleri halinde, bu süreç firmalar açısından maliyetli olmaktadır. Yeni fikirlerini üretime geçirmek isteyen girişimci firmalar, akademisyenler, yeni mezunlar ve diğer kişiler yeni kurulmuş firmalar olduklarından kaynak elde etmeleri oldukça sınırlı olduğundan firmaların kaynak temini için yönelecekleri en etkin yöntemler ise melek yatırımcılar yada girişim sermayesi/risk sermayesi fonları yatırımlarıdır. Bu açıdan

dikkate alındığında ise yeni girişimciler için bu durumun firmaların ve girişimcilerin girişim faaliyetlerini kısıtlamaktadır. Bu konuda teknoloji yada Ar-Ge firmalarının özel şartlarını kapsayan bir finansman modeli bulunmamaktadır.

Tüm bu uygulamalar neticesinde şu önerilere yer verilebilir.

- Teknokentlerde sağlanan avantajlar yönünden bakıldığında, firmaların seri üretime geçmeleri halinde karşılaştıkları vergisi istisnanın daha dar kapsamlı tutulduğu görüldüğünden, istisnadan diğer sektörde faaliyet gösteren firmalarında yararlanılması için çeşitli düzenlemeler yapılabilir. Hatta bu konuda diğer sektörlerinde cazip hale getirilmesi açısından teknokentte yer alan istisnaların daha işlerlik kazanabilmesi için seri üretim konusunda bazı avantaj ve kolaylıklar getirilebilir.
- KDV istisnası açısından Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren firmaların sektörel dağılım olarak yazılım sektörü ağırlık olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu istisnanın daha dar kapsamlı tutulduğu görülmektedir. İstisnadan diğer sektörde faaliyet gösteren firmalarında yararlanılması için çeşitli düzenlemeler yapılabilir.
- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren yeni girişimcilerin finansman kaynakları yönünden, bütçelerinin olmaması yada yetersiz olması nedeniyle bu imkanlar daha da genişletilebilir.
- Kurum kazancının tespiti yönünden amortisman giderlerinin hesaplanmasında iktisadi kıymet kullanılan gün sayısına göre hesaplanmaktadır. İktisadi kıymetin müşterek genel giderlerle birlikte kullanılması halinde KDV açısından sorun teşkil edeceğinden, müşterek giderler ile iktisadi kıymetin KDV'sinin bu giderlere ilişkin olarak faturaların kayıtlara yansıtıldığı ay indirim konusu yapılacak kısım için uygun bir dağıtım anahtarı yapılabilir.
- Teknokentler buldukları il ve bölge ekonomisine yapmış oldukları katkıları dikkate alındığında gelecekte yapılacak olan araştırmalarda faaliyette bulunan Teknokentlerin istihdam, ticaret, gelir gibi verilerin yanında sektörel farklılıkların hem coğrafi hemde sonuçları açısından politika yapıları yönünden incelenmesi gereken konular arasında yer almakta olduğunu ve Teknokentlerin kamu üniversitesi, özel üniversite yada karma türde olan

bağlantılarının performanslarına etkisi iktisadi ve siyaset bilimi alanında çalışan araştırmacılar ağısından önemli etkiye sahip olabilir.

KAYNAKLAR

AKTAŞ, A. (2012), Teknoloji Serbest Bölgesi'nde Uygulanan İstisna, Muafiyet ve Destekler, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

AKTAŞ, K. (2016), Standard Ekonomik ve Teknik Dergi, Sayı 647,Sf. 40-43.

ALP, M. A. (2012), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Uygulanan Destekler. Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 287, Sf. 91-98.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ARİNKOM TTO. (2016), Girişimcilik Sözlüğü, Yayın No 2, 2016-2.

ASLAN, E. (2012), Ar-Ge ve Yenilikçilik Çalışmalarının Desteklenmesi ve Geliştirilmesi Bakanlığımızın Ana Faaliyet Alanlarından Biridir, Anahtar Dergisi, Sayı 286, Sf. 4-5.

AYCAN, F., & ŞEKER, U. (2013), Kamu-Üniversite-Sanayi Sarmalı ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Anahtar Dergisi, Sayı 295, Sf. 15-18.

BACIK, G. (2014), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergisel Avantajlar, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.

BAŞALP, A., & YAZLIK, B.,(2006), “Türkiye’de Teknoparklar ve Sorunları”, İnet-tr’06 - XI. "Türkiye'de İnternet" Konferansı Bildirileri, 21-23 Aralık 2006 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara.

BAŞALP, A. (2014), Teknoparklarda KOBİ'ler İçin Destek Mekanizmaları ve Ar-Ge Faaliyetlerinin Finansman, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

BAŞAR, Ö. D., ADIGÜZEL, M., & Y. EYİLER, R. (2016), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri: Yenilikçi Girişimlerde Bilginin Ticarileştirilmesi Araştırılması, İktisadi Araştırmalar Vakfı & İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

BÜLBÜL, D., ERTÜRK ATABEY, S., & ERDOĞAN, A. O. (2010), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Ücretlerde Vergi ve Sosyal Güvenlik Primi Uygulama Örnekleri,Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 349, Sf. 153-159.

BÜLBÜL, Y., & ÖZBAY, R. D. (2011), Teknoparklar Teknolojik Bilginin Ticarileşmesi. İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.

CANSIZ, M. (2013), Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yayın No 2850, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Ankara.

COŞGUN, O. (2016), Teknokent İstisnasında Seri Üretim ve Gayri Maddi Hakka İsbet Eden Kısım Muamması, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 413, Sf. 84-90.

ÇARDAKKAYA, E. (2009), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (Teknoparkların) Kuruluşu, İşleyişi ve Ekonomiye Katkıları (İngiltere Örneği ve Dünya Genelindeki Uygulamalara İlişkin İstatistik Veriler), T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Ankara.

ÇİFTÇİ, M., & AKTAŞ, T. (2014), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Seri Üretime Tabi Tutularak Pazarlanan Yazılımların Gayrimaddi Hak Bedellerinin Ayırıştırılması Sorunu, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 304, Sf. 12-128.

DELİHASANOĞLOU, M. (2007), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Türkiye'deki Gelişimi, Sağladığı Vergisel Avantajlar ve Bir Anket Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

DEMİRAL, B. (2016), Teknoparklarda Faaliyet Gösteren İşletmelerin Vergi İstisna ve Uygulamaları, Ar-Ge Desteği, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.

DEMİRLİ, Y. (2014), Türkiye'de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı, Maliye Dergisi, Sayı 166 Ocak-Haziran, Sf. 95-114.

DEVECİ, T. (2016), Türkiyede Teknoloji Geliştirme Bölgeleri. Standard Ekonomik ve Teknik Dergi, Sayı 647 Ekim, Sf. 34-39.

DEVLET DENETLEME KURULU. (2009), 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Uygulamalarının Değerlendirilmesi ile Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunların Çözümüne İlişkin Öneri Geliştirilmesi, Araştırma ve İnceleme Raporu, Ankara.

DÖNMEZ, H. (2015), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde KDV İstisnası ve Çözüm Bekleyen Sorunlar, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 317, Sf. 48-53.

DURAN, M. S. (2003). Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Araştırma İnceleme Dizisi, No: 33, Ankara.

ETZKOWITZ, H. (2002), The Triple Helix of University-Industry–Government Implications for Policy and Evaluation, Working, Paper 2002-11.

ERCAN, İ. (2014), Teknokentlerde Kurumlar Vergisi İstisnası, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 122, Sf. 161-175.

EREN, M. (2013), Türkiye'nin teknolojik Gelişmesinde İnovasyon (Yenilik) Merkezi Teknoparklar ve Sağlanan Teşvikler, Vergi Raporu Dergisi, Sayı 161, Sf. 76-87.

ERENLER, Y. (2007), Teknopark Alanlarının Fiziki Planlama İlkelerinin İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

ERSAN, A. (2012), Ar-Ge, Yenilik, Bilim ve Teknoloji Destekleri Teşvik/Destek Rehberi Serisi 5, Yayın No 2011-21, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul,

EUROPEN COMMISSION. (2008), Regional Research Intensive Clusters and Science Parks, The European Commission, Belgium.

EYYUBOĞLU, B.B., & AKTAŞ, S.G., (2016),“Türkiye’de Teknoparkların Coğrafi Dağılım ve Yoğunluğu (2001-2015)”, Doğu Coğrafya Dergisi, 21.35, 2016, s. 75-88.

GÖKER, A. (2002), Ulusal İnovasyon Sistemi Açısından Üniversite-Sanayi İşbirliği. Üniversite-Sanayi-Oda Ortak Etkinliği Üniversite-Sanayi-Oda ve Kamu Kuruluşları Arasında İşbirliği Nasıl Geliştirilir Paneli, MMO İstanbul Şubesi, Üniversite-Sanayi-Oda Ortak Etkinliği, İstanbul.

GÖRKEMLİ, H. N. (2011), Bölgesel Kalkınmada Teknoparkların Önemi ve Konya Teknokent Örneği, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

GÜNEŞ, İ. H. (2016), Teknokentlerde Yazılım Faaliyetlerine Sağlanacak Tübitak Hibe Destekleri, Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu ve Muhasebe Kayıtları, Lebib Yalkın Dergisi, Sayı 146, Sf. 57-63.

GÜNEŞ, İ. H. (2009), Teknoparklarda İndirilecek KDV ve Muhasebe Kayıtları, Lebib Yalkın Dergisi, Sayı 72, Sf. 93-100.

GÜNEŞ, Ş. (2009), Teknoloji Geliştirme Bölgelerine (Teknopark) Sağlanan Vergisel Avantajlar, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 91, Sf. 161-170.

GÜNEŞ, Ş. (2011), Teknoparklarda KDV İstisnası. Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, Sayı 278, Sf. 120-126.

GÜNGÖR, G. (2014), Türkiye'de Teknokentler ve Teknokentlere İlişkin Kurumlar Vergisi İstisnası, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 395, Sf. 135-145.

HARMANCI, M., & Önen, M. (1999), Dünyada ve Türkiye de Teknopark ve Teknokent Uygulamaları, Mart, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Ankara.

HESAP UZMANLARI DERNEĞİ. (2012), Beyanname Düzenleme Klavuzu, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul.

İPEKTEN, O. B. (2006), Risk Sermayesi Finansman Modeli, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, Sf. 385-408.

İŞİK, N., İŞİK, B., & KILINÇ, E. C. (2015), Girişimcilik ve İnovasyon İlişkisi: Teorik Bir Değerlendirme, Ekonomi, İşletme, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Sf. 57-90.

İŞTAR, E. (2013), Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Risk Sermayesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 46, Sf. 183-198.

KAYALIDERE, G. (2014), Türkiye'nin Teknoloji Politikalarında Teknoparkların Önemi ve Teknoparklara Yönelik Vergi Avantajları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1 Sayı 1, Sf. 75-96.

KELEŞ, M. K. (2014), İşletelerin Teknokent Seçiminde Hiyerarşik Electre Yönteminin Kullanımı ve Ankara Bölgesinde Bir Uygulama, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

KİPER, M. (2010), Dünyada ve Türkiye'de Üniversite-Sanayi İşbirliği, Birinci Baskı, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, Ankara.

KİRAZ, A. (2004), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-I, Yaklaşım Dergisi, Sayı 140, Sf. 124-130.

KİRAZ, A. (2004), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-II, Yaklaşım Dergisi, Sayı 141, Sf. 124-129.

KİRAZ, A. (2004), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-III, Yaklaşım Dergisi, Sayı 142, Sf. 167-176.

KİRAZ, A. (2004), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-IV, Yaklaşım Dergisi, Sayı 143, Sf. 167-172.

KIRAZ, A. (2004), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar-V, Yaklaşım Dergisi, Sayı 144, Sf. 153-1158.

KOÇ, M., & MENTE, A. (2007), İnovasyon Kavramı ve Üniversite-Sanayi-Devlet işbirliğinde Üçlü Sarmal Modeli, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-dergi , Sf. 1-18.

KORKMAZ, A. (2016), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Zarar Edilmesi Halinde Müşterek Gider Aktarımı, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi,Sayı 334, Sf. 94-102.

MORGÜL, M. B. (2012), Teknoparklar ve Ar-Ge Merkezlerinin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Anahtar Dergisi, Sayı 286, Sf.32-35.

NARİN, K. (2013), 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Çerçevesinde Teknoparklara Sağlanan Vergi Avantajları Ve Sgk Prim Desteği, Lebin Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı 119, Sf. 148-155.

ORGAN, İ., & ORGAN, A. (2006), Vergisel Avantajlı İki Bölge: Serbest Bölge-Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 294, Sf. 154-159.

OSLO KILAVUZU. (2005), Yenilik Verilerinin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler. Çeviren TÜBİTAK, Üçüncü Baskı, TÜBİTAK Yayınları, Ankara.

ÖZDEMİR, F. (2014), Ar-Ge Personelinin Ücretine İlişkin İstisnaların Etkinliğinin Değerlendirilmesi, Maliye Dergisi, Sayı 166, Sf.159-173.

ÖZDEMİR, F. (2010), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (Teknokentlerde) Ar-Ge Faaliyetlerinin Muhasebe Standartları İle Vergi Mevzuatı Açısından İncelenmesi Ve Buna İlişkin Bir Uygulama Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

ÖZDEMİR, Y. (2013), Teknolojik İnovasyon Güdümlü ABD Ekonomisindeki Teknoparkların Ülke Kalkınmasındaki Rolü, Üçüncü Sanayi Şurası Bilimsel Tebliğ.

ÖZTÜRK, H. (2015), Sınai Mülkiyet Haklarında İstisnanın Uygulanması, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 132, Sf. 179-184.

ÖZTÜRK M. (2004), T.G.B.K. ile Getirilen Vergisel Avantajlar”, E-Yaklaşım Dergisi, Temmuz Sayı 4.

SARKIN ŞAHİN, F. (2013), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde KDV İstisnası ve Yüklenilen KDV'nin İndirimine İlişkin Bir Sorun, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 385, Sf. 9-12.

SAVCI, A. Ş., & YAYLA, İ. E. (2016), Teknoloji Geliştirme Bölgesindeki Yalın Seri Üretimlerin Vergilendirilmesi ve İki Kritik Kavram; Gayrimaddi Hak & Transfer Fiyatlandırması, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 418, Sf. 57-65.

SÜTÜTEMİZ, Y. (2017), Arge Ve Teknopark Teşvikleri, Teşvik ve Hibeler Semineri. İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası & TESMER Temel Eğitim ve Staj Merkezi, İstanbul Şubesi.

ŞAGBAN, A. Y. (2015), Kamu-Üniversite-Sanayi İş Birliği Politikaları ve Tarihsel Çıkarımlar, Anahtar Dergisi, Sayı 320, Sf. 28-31.

ŞAHİN, İ. (2006), Türkiye'de Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve Sağlanan Teşvikler, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

ŞEN, A. (2008), Bölgesel Kalkınma Ve Hibe Programları, 3. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu 27-28 Kasım 2008, Sf. 1-11, Devlet Planlama Teşkilatı, Mersin.

TAN, M., & ERDEM, T. (2010), Türkiye'de Ar-Ge ve Teşvikleri, İstanbul, Yayın No 2010-17: İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.

TBMM TUTANAK DERGİSİ. (2001), Esas No 1/703, 2/372, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 34-67-68, S. Sayısı 721, Birleşim 104-123-125.

TBMM TUTANAK DERGİSİ. (2010), Esas No 1/869, Dönem 23, Yasama yılı 4, Cilt 95, S. Sayısı 521, Birleşim 72.

TEPE, S., & ZAIM, A. (2016), Türkiye ve Dünyada Teknopark Uygulamaları: Teknopark İstanbul Örneği, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı 29, Sf. 19-43.

TOPAL, M. H. (2016), Teşvik Politikalarının Gerekçeleri ve Etkinliği: Kuramsal Bir Yaklaşım. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Sf. 35-51.

TÖRELİ, M. (1991), Dünya'da ve Türkiye'de Teknoparklar, Sanayi Kongresi Bildiriler Kitabı, 148, Ankara, Sf. 236-246.

TUNCAY, B., & ÖZCAN MASTAR, P. (2015), Türkiyede Teknoparklara Yönelik Vergi İstisnaları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt 18 Sayı 2, Sf. 41-55.

TUNCER, S. (2010), Türkiye'de ve Dünyada Teknoparklar, Lebib Yalkın Dergisi, Sayı 73, Sf. 7-18.

USLU, G. (2012), Türkiye'de İnovatif Girişimcilik, Anahtar Dergisi, Sayı 287, Sf. 14-16.

UZAY, Ş. (2007), Türk Vergi Sisteminde Teknoloji Geliştirme Teşvikleri, Düzenleyen R. V. Yıldız, Üniversitelerdeki Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin İşlevselliği: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Yeniden Yaralandırılmasının Gereklilikleri, Sf. 319-355, Detay Yayınevi.

YUSUFOĞLU, A. (2014), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kapsamında Teşvik Uygulamaları ve Ekonomiye Katkısının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

YARGIÇ, B. (2005), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (Teknoparklar) Uygulanan Vergisel Teşvikler, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 72, Sf. 255-260.

YÜCEL, İ. H. (1997), Bilim ve Teknoloji Politikaları ve 21. Yüzyılın Toplumu. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

KANUN VE YÖNETMELİKLER

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (19/02/2014). Resmî Gazete, 6518/28918.

Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun (28/02/2008). Resmî Gazete, 5746/10277.

Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği (10/08/2016). Resmî Gazete, 29797.

Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına dair Kanun (16/02/2016). Resmî Gazete, 6676.

Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (02/01/2004). Resmî Gazete, 5035/ 25334 (Mükerrer).

Bazı Vergi Kanunları İle Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (05/12/2017). Resmî Gazete, 7061/ 30261.

Katma Değer Vergisi Kanunu (25/10/1984). Resmî Gazete, 3065/18563.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği (10/06/2014). KDV-66 /2014-1.

Gelir Vergisi Kanunu (31/12/1960). Resmî Gazete, 193/3349.

Kurumlar Vergisi Kanunu (21/6/2006). Resmî Gazete, 5520/26205.

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği Seri No.1 (03/04/2007). Resmî Gazete, 26482.

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği Seri No.7 (31/12/2012), Resmî Gazete, 28514 (4. Mükerrer).

Kurumlar Vergisi Sirküleri (15/03/2004). KVK-6.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği.

Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (01/07/2017). Resmî Gazete, 7033/30111.

Sınai Mülkiyet Kanunu (10/01/2017). Resmî Gazete, 6769/29944.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (25/09/2008). Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Genelgesi, 658475-2008/85.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (06/02/2009). Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi, 114-2009/21.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (16/06/2006). Resmî Gazete,5510/26200.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (21/09/2016). Tek Pencere Sistemi-Takas İşlemleri Genelgesi, 73421605-106.05.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu (06/07/2001). Resmî Gazete, 4691/24454.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (10/08/2016). Resmî Gazete, 29797.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (12/03/2011). Resmî Gazete, 6170/27872.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL1:

<http://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/sikca-sorulan-sorular>, (Erişim Tarihi: 01.20.2017).

URL2:

http://files.ulutek.com.tr/upload/haber_files/2016/teknokentlerde_muhasabe_egitimi/sunu.ppt, (Erişim Tarihi: 12.04.2017).

URL3:

http://www.asmmmo.org.tr/Files/Videos/Files/SunumDosyolari_21-01-2017-23012017145117.ppsx, (Erişim Tarihi: 11.05.2017).

URL4:

<http://www.aurp.net/what-is-a-research-park>, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

URL5:

<https://teknopark.sanayi.gov.tr/Upload/SingleFile/Dosya-415-383.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.05.2017).

URL6:

<https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/Detay>, (Erişim Tarihi: 19.05.2017).

URL7:

<https://agtm.sanayi.gov.tr/Upload/SingleFile/Dosya-906-581.pdf>, (Erişim Tarihi: 30.06.2017).

URL8:

<http://www.sanayi.gov.tr/DokumanGetHandler.ashx?dokumanId=51e44470-1357-4d29-9629-2ec32df2e4cb>, (Erişim Tarihi: 12.07.2017).

URL9:

<http://www.demodaytr.com/demoday-bilgilendirme>, (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

URL10:

<http://www.demodaytr.com/hakkimizda>, (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

URL11:

<http://www.demodaytr.com/basvuru>, (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

URL12:

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/2008_Ucret_rehberi.html,
(Erişim Tarihi: 26.06.2017).

URL13:

<http://www.ankarateknokent.com/tesvik-ve-destekler.html>, (Erişim Tarihi:
10.07.2017).

URL14:

http://www.inovasyon.org/pdf/AYK.TMMOB_Teknoloji_Nisan2004_web.pdf,
(Erişim Tarihi: 09.05.2017).

URL15:

<http://www.iasp.ws/knowledge-bites>, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

URL16:

<https://www.iasp.ws/About-us/IASP-in-a-few-words>, (Erişim Tarihi: 03.07.2017).

URL17:

<http://www.iasp.ws/About-us/Partners>, (Erişim Tarihi: 03.07.2017).

URL18:

<http://www.iasp.ws/Our-members/Directory>, (Erişim Tarihi: 03.07.2017).

URL19:

http://www.ito.org.tr/Mevzuat_Bilgilendirme/LISTE_2015.pdf, (Erişim Tarihi:
30.06.2017).

URL20:

<http://www.istanbulymmo.org.tr/Data/Platform/212.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.06.2017).

URL21:

<https://kusip.gov.tr/kusip/views/hakkinda.htm>, (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

URL22:

<https://www.ulutek.com.tr/haber/detay/72/ulutek-te-teknoloji-gelistirme-bolgelerinde-vergi-ve-mali-uygulamalar-hakkinda-egitim-verildi->, (Erişim Tarihi: 07.06.2017).

URL23:

<http://www.kocaeliab.gov.tr/tubitak-martek-online-melek-yatirimcigirisim-sermayesi-fonu---teknolojik-urunhizmet-sahibi-girisimci-eslestirme-platforumu-hizmete-girmistir>, (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

URL24:

<http://www.kto.org.tr/ttgv-destekleri-398s.htm>, (Erişim Tarihi: 11.07.2017).

URL25:

<http://www.nkuteknopark.com/teknoparkta-neden-yeralmalyiz/>, (Erişim Tarihi: 18.08.2017).

URL26:

<http://www.nkuteknopark.com/dunyada-teknoparklar/>, (Erişim Tarihi: 18.08.2017).

URL27:

<http://www.odtuteknokent.com.tr/tr/hakkinda/rakamlarla-dunyadaki-teknokentler>, (Erişim Tarihi: 19.05.2017).

URL28:

<http://pauteknokent.com.tr/dunyada-ve-turkiyede-teknokentler>, (Erişim Tarihi: 03.07.2017).

URL29:

<http://www.ankaraymmo.org.tr/#/etkinlik/58341644c069cea95aa014c8>, (Erişim Tarihi: 26.06.2017).

URL30:

<http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/a25fb7a4-43cf-45a6-8f1c-51c9fe924976/Sosyal+G%C3%BCvenlik+Te%C5%9Fvikleri+El+Kitab%C4%B1+2017+Nisan.pdf?MOD=AJPERES>, (Erişim Tarihi: 09.04.2017).

URL31:

<http://www.tgbd.org.tr/WebContent/WebContent/4710>, (Erişim Tarihi: 16.05.2017).

URL32:

<http://www.ukspa.org.uk/our-sector#sthash.MCajpMd4.dpuf>, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

URL33:

<http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/EKutuphane/EKIcerikDetay.aspx?enc=IEkNSf+wNjK0DukP7ex/woK/3fLbm5Wvso5nwqQvP5bQoq9O3B5ok/dR>, (Erişim Tarihi: 09.03.2017).

URL34:

<http://www.turmob.org.tr/Attachment.aspx?param=2IDREYITixYcrV/SgV7GFyEmania1+CeXQ09GHRrGhY+HvpPSHArh617wY5ZjoNWHISV5d/KIic=>, (Erişim Tarihi: 30.07.2017).

URL35:

<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/university-industry-partnerships/science-parks-around-the-world/>, (Erişim Tarihi: 15.05.2017).

URL36:

<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/university-industry-partnerships/science-and-technology-park-governance/principle-and-practice/>, (Erişim Tarihi: 15.05.2017).

URL37:

<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/university-industry-partnerships/science-and-technology-park-governance/concept-and-definition/>, (Erişim Tarihi: 15.05.2017).

URL38:

http://asmo.org.tr/tablolalar/genel/2016_kvb.pdf, (Erişim Tarihi: 05.06.2017).

URL39:

<http://btgm.sanayi.gov.tr/DokumanGetHandler.ashx?dokumanId=c18f64dd-0a3a-4e1e-a57e-13f39e017001>, (Erişim Tarihi: 03.11.2017).

ÖZGEÇMİŞ

Ad - Soyad: Nazan AKAN

Doğum Tarihi ve Yeri: 1982, RİZE

E-Posta: nazanakan@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Yüksek Lisans: 2018, İstanbul Aydın Üniversitesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı, Muhasebe ve Denetimi, İstanbul.

Lisans: 2007, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat, Trabzon.